

Kuća belih mantila

Usrdno se molim, nadajući da je Njegova milost proporcionalna broju izgovorenih "Oče naš". Kao i svaki miš, sateran u ćošak našao sam veru.... patetični rab Božiji naivno veruje da će sva oholost biti izbrisana nekom nebeskom gumicom, da će svaka ružna misao izbledeti sa dolaskom jutra. Zapravo, ne želim da svane, infantilno pokušavam da zamislim da je ovo san... primenjujem i druge trikove iz detinjstva, zatvaram oči ne bi li učinio da žena u belom nestane kada ponovo podignem kapke. Ne vredi, stoji iznad kreveta i zabrinuto gleda u zeleni monitor. U mojim grudima neki spečeni, ali žilavi fizikalci krvavo odrađuju dnevnicu. I bol koji se ne zaboravlja guši prvobitni strah. Kroz glavu mi prolazi ona kobna noć kada je ćale uzleteo na nebo (vidite da religiozni zanos čini čuda u koronarnoj u ponoć)... jebi ga, bio bi ponosan da vidi naprednog sina... ja sam stigao do bolnice i još se držim... iako sa 31 godinom uglavnom debitujete kada je infarkt u pitanju, nekako sam predosećao. Nesreće dolaze u četama rekao je, mislim, Šekspir... nije da te nešto boli, ali teskoba raste u tebi, osvaja teritoriju po teritoriju kao u "riziku". Stalno nailaziš na neke članke u novinama (znate one kretenske napise tipa "alarm za infarkt", "kada se treba obratiti lekaru"). Menjaš kanale na kablovskoj, neki tipovi pričaju o povećanoj stopi bolesti srca kod nebeskog naroda... žurim da pobegnem od njihovih reči kako ne bih prepoznao neki simptom. Naivno verujem da se tripujem, pripisujem svaki nemir stresu i poslu. Tako ti je kad sebe ubediš da je traćenje talenta na lokalnim seoskim televizijama rizično poput Formule 1.

Pomenuo sam talenat? Pokušavam da vas ubedim da sam ja ponosni vlasnik istog? Ma ne, posle svega naučite da ne budete pretenciozni, ali takođe i da ljudi vremenom prestanu da vas shvataju ozbiljno. Prestanu da rade i još neke

stvari... da okreću vaš broj telefona, na primer... ali polako, stići ćemo i do ljudske prirode... mada je Hobs još davno to sasvim lepo objasnio.

U svojoj veličini, u onome što bi neko nazvao loženje, a ja razumljivo (uz ogromnu dozu pristrasnosti, naravno) duhovitošću, tvrdio sam da se godinama osećam kao Ronaldinjo u Pariz Sen Žermenu, da uludo trošim magiju kako bi seljacima pravio lepo. Nemojte pogrešno da me shvatite, nisu Parižani seljani, ako govorimo o modi, hrani, vinu, kulturi... ali, kao i cela Francuska, njen glavni grad je fudbalska provincija. Privilegiju da gledaju najboljeg na svetu nisu zaslužili. I tako je Brazilac, čiji um odudara od njegovog lica, trošio dar pred pogrešnim ljudima. Ali je na kraju završio okružen "cules"... uveseljava Camp Nou, tamo gde je jednom Krojff objasnio suštinu stvari. I to je bio jedini mogući rasplet drame.

U mojoj priči nešto je krenulo loše... nisam ni puno tražio, ali čija je ideja pocepani krevet iz koga kulja sunđer, mutni ekran sa izlomljenim belim linijama, lekari koji mirišu na sažaljenje, sestre kod kojih sam izgubio svaku šansu baš zbog činjenice da brinu o meni...

Imam i sapatnika, Vasu... dok još alkohol putuje venama traži cigaretu, nesvestan aparata koji se belasaju u tmurnoj septembarskoj noći.

Zbog čega se najgori strahovi materijalizuju noću? Simbolika? Ili je Holivud našao način da pravi filmove u kojima će svako glumiti sebe? Nešto kao "Trumanov šou" u stvarnosti, pa je bilo glupo da mi se krvni sud sudbonosno začepi u tri popodne... jednostavno se podilazi ukusu publike.

Vasa stenje, kune se da će razvaliti suprugu koja je odnela cigarete, sina iz prvog braka koji je uslovio "heart attack" odlukom da se oženi u 16-toj, preti da će ujutru povaditi igle iz ruku i zaputiti se kući da umre na miru. Kaže nema razlog da živi. Tako malodušan bio je samo još narednog jutra kada mi je, manirom iskusnog medicinskog radnika, saopštio da ćemo se obojica rado sećati vremena pređašnjeg i seksa koji posle infarkta postaje misaona imenica.

O svojoj teoriji razgovarao je, bez ikakvog blama, sa sredovečnom medicinskom sestrom još istog popodneva. Mene je bilo sramota, kao kada se

neko blamira na televiziji, a vi promenite kanal. Nažalost, daljinski za život još niko nije izmislio. Ili jeste, a tajnu ne želi da podeli sa širokim narodnim masama.

Ako postoji mesto na kojem ne misliš na seks, onda je to bolnica. Smrad ubija libido, medicinske sestre deluju kao kaluđerice dok te bol pritiska u grudima... stalno podsećanje da si preživeo, ali da najgora kazna tek sledi (ovo da najteže nije prošlo je naknadna pamet)... ne sećam se da sam razmišljao o budućnosti... i sadašnjost je bilo teško progutati.

Odrasli ljudi ne plaču, osim kad pomisle na majku i sestru. Nisam dečko koji bi bio izabran za mistera plemenitosti (valjda ste do sada to shvatili, ogovaram čoveka sa kojim sam proveo najtežih sedam dana u životu), ali razumećete da sam ponosan, jer nijednog trenutka nisam mislio na sebe. U vanrednim situacijama meni je obično na pameti pomisao na to kako će se osećati Zorica i Tamara i čak i najveća kukavica poput mene bi rado prihvatila desetostruki bol, ako bi to izbrisalo patnju mojih najbližih. Sreća da je Tamara bila u Beogradu, na fakultetu, dok sam valjajući nitroglicerina ispod jezika krenuo na put od hitne pomoći ka intenzivnoj nezi. Dovoljno je sto sam u "file" – "večna sećanja" ubacio kevin izraz lica nad mojom posteljom. Sva briga i ljubav sveta pohranjene su u tom trenutku, bol takođe... iako je Zorica, majka hrabrost, pokušavala da navuče masku tipa "pobedićemo, sine"... zaista, još jedna ovakva slika na kojoj je umesto keve sestra učinila bi da hard disk u mom sistemu pukne, sa nesagledivim posledicama.

Kada bolje razmislim, da je reditelj ovog "reality show" bio zloban, mogao je da radnju smesti u naredni vikend, kada je Tamara u Kragujevcu, i kada počinje "calcio", i kada je bilo dobrih parova za tiket, i kada Juventus pobeđuje u Breši... hvala sudbini pa je poranila pet dana, iako sam i narednog vikenda intenzivno negovan... ipak sam lakše gutao ostatke bola, a čovek je životinja kojoj je trpeljivost drugo ime. Pomaže i činjenica da sam Srbin, a moj narod je svetski rekorder u saginjanju glave. Pa koji drugi mazohisti bi trpeli onog komunističkog smrada tolike godine? Trpi i ćuti, može i gore da bude. Legendarna rečenica SPS glasača primenjena na moju situaciju, bila bi: "Dobro je, šta da si ostao nepokretan, ili slep"... "pogodilo te u desnu stranu, to je manje

zlo"... ma super bre, sad ću da zapevam, izmišljen je univerzalni lek za loše vesti... samo zamisli još goru situaciju...

Posetioci se dele na tri vrste:

- a) Uplašene
- b) Savetodavce
- c) Šoumene

U prvu grupu spadam i sam. Sklanjaju pogled, ćute, uplašeno se osvrću oko sebe, krišom gledaju na sat. Obično ubele kao trudnica dok pokušavaju neuverljivo da se nasmeše. Ne osuđujte ih, po prirodi mnogo teže podnosimo tuđi uspeh i sopstvenu bolest. To je kao prirodni zakon. Široko prihvaćeni obrazac ponašanja podrazumeva da dojurimo u bolnicu čim oblaci zaklone nečije nebo. A želja da se sa mesta nesreće pobegne glavom bez obzira je, rekosmo, ljudska, i plemenitija nego bolesno naslađivanje nad posteljom. Preterujem, ali postoje ljudi skloni da onako "sottovoce", u pola glasa, sami sebi odaju priznanje za "predviđanje" loših vesti. Oh, umalo da napišem "priželjkivanje", ali to opet paranoja kipti iz laptopa.

Savetodavce lako prepoznajete... odmah preuzimaju glavnu reč, proglašavaju se za eksperte, nude brza i laka rešenja. Par puta su se parkirali kraj medicinskog fakulteta, ali i to je dovoljno da predlože terapiju potkrepljenu primerima iz komšiluka, rodnog kraja, daleke rodbine, za koju nikada nismo čuli. Za vreme tih monologa saznajete o ljudima koji su bili klinički mrtvi 1938. a danas napadaju planine kao stepenice. Ili o starinama koje su preživele bolesti najstrašnije uz, naravno, alternativne načine lečenja. Čoveče, obožavam Srbiju... svaka poljana je lekovita, svaka trava alhemijska tajna, svaki dekica stariji od 80 medicinski fenomen. Eksperti obično pronalaze uzroke bolesti u sopstvenom iskustvu, upoređuju svoje tegobe sa simptomima bolesnika, pa je pravo čudo kako se niko od prisutnih ne sažali i ustupi im krevet.

Šoumene ćete sresti svuda, lokalni zajebanti čiji je humor veća pokora nego sve infuzije, igle i plastične guske ovoga sveta. Ubeđeni da u sebi nose duh Aristofana, kraljevi komedije napetu situaciju bombarduju dosetkama, pokušavajući da izmame makar i kurtoazni osmeh publike. U osnovi ovakve

neprirobnosti je ipak dobronamernost, želja da se nesrećnik razvedri, ali poruke tipa :

- napadaj sestre, pustiće te pre iz bolnice
- nije ti loše ovde sa svim ovim manekenkama, zamisli da si u žiriju
- tebra, dobar ti je ovaj monitor kraj glave, još da uključe TV text pa možeš da pratiš rezultate
- traži da ti umesto ovih lekova kroz vene puste nešto drugo...

Zaista ne mogu da se setim svih Monti Pajtonovaca koji su me pohodili u mračnim danama, ali podario sam im osmeh, i u vanrednim situacijama, poštujem kanone uljudnog ponašanja...

Ali, kao što rekoh, postepeno senke oko kreveta izblede, obrisi zlokobnih aparata te podsećaju, s' vremena na vreme jauci ispunjavaju sobu, čuju se užurbani koraci i šaputanje... oni sa manje sreće napuštaju koronarnu na nosilima, umotani u plahte, poput duhova iz niskobudžetnih horora. Lebde li njihove duše iznad mog kreveta, čuvaju me možda da ne krenem istim putem... pomeraju li škripave krevete, dok se negde u daljini uobličava ona strašna neizvesnost. To ključno pitanje, mutni obrisi budućnosti i njena preteća izmaglica nadvijaju se nad izmučenom svešču u svakom jebenom trenutku. Ni Vasini vapaji, verovatno samo odjeci košmarnih snova, ne mogu da razveju strah kukavne jedinke. Noć oduzima i poslednji gram dostojanstva. Tera te da misliš, analiziraš, tražiš razloge. Pa da, nijedno pitanje nikada nije dobilo zadovoljavajući odgovor u trenucima dok se svet ruši. Logika beži pred paranojom u dobro utvrđene i skrivene kutke uma. Čeka da oluja prođe, da talasi očajanja oslabe, da reke samosažaljenja presuše. Da bol otupi, da postane svejedno... do tada razum je sateran u ćošak, a fatalizam razara i poslednja utočišta ljudskog dostojanstva...

Prvi korak je "zašto ja"? Zvuči poznato? Jednostavno, nagoni, tragediju čovek doživljava kao kaznu. Nismo daleko odmakli od rođaka iz pećine, svaka

loša stvar je bič nevidljivih sila, svaka pošast samo odgovor neba na naše nagomilane grehe. Meni čovek uvek liči na psa u procesu dresure, ujedi i dobićeš štapom po glavi, maši repom i sleduje ti koska.

Prosto neverovatno kakve razloge, ali i opravdanja, traži bednik šćućuren na izgužvanoj postelji... raspon ludila kreće se od samoproглаšavanja za majku Terezu (ili oca Pija, u mom slučaju) do totalnog nipodaštavanja i srozavanja u sopstvenim očima. Oni malo rastrojeniji verovatno razmišljaju da isčupaju sve one igle iz sebe, i učine svet boljim. To se dešava vrlo retko, jer smo kukavice, čak i dok mi je bol kakvu nikada nisam osetio razdirala grudi nijednog trenutka nisam se molio da me nebo uzme k sebi, već da me liši patnje na zemlji i ugasi vatru na mojim prsima.

Da vidimo, napravite spisak svih osobina koje biste želeli da posedujete i imaćete listu kvaliteta koje novopečeni srčani bolesnik navodi kao razloge zbog kojih je zakrećenje krvnih sudova trebalo da se dogodi nekome drugome. Pošten, iskren, odan... ma zajebavam se, naravno, ali nešto od nevinosti Titovih pionira postoji u pravdanju pred samim sobom. Mislim da je Volter rekao kako je lepo biti dobar, ali je ružno žaliti se zbog toga... ne znam u kakvom je stanju bilo njegovo srce, ali negde u dubini ove misli krije se drugi korak...

Rezignacija... odevena u milion maski, vajkanje nad zlehudom srećom, neumorno nabranje raznih lopova koji uživaju nekažnjeno u plodovima svojih greha, upiranje prstom u okolinu koja iz božanskog pehara grabi sreću na tuđ račun... od ovakvih stanja do odmetanja od Boga i njegovog stada mali je korak. Hitlerovom ludilu nije pomogla činjenica da su ga isfurali iz svih umetničkih škola gazeći samopouzdanje mladog Dolfija, bacajući u blato njegove iluzije o božanskoj darovitosti. Dok se teturao po bečkim ulicama, za oko su mu zapali Jevreji koji su bez problema upisivali umetničke fakultete zahvaljujući mrvicama talenta prošaranim uticajem svojih roditelja. I tako stižemo do rezignacije, prečice ka neracionalnoj mržnji. Malo sam dramatisovao priču, nije koronarna jedinica tajna laboratorija za serijsku proizvodnju vođa Trećeg Rajha, ali bolest promeni psihu. Razori optimizam, bezobrazno podgreva nostalgiju za vremenom prošlim,

izoštri idealizovane slike iz prethodnog života. Upravo tako, jer više ništa nije isto, kako sam nažalost morao da saznam...

Ali polako, pišem da bih trajao, makar i kroz redove besmislica... koje tek treba da dobiju jasnu svrhu... unjkavo naricanje nad sudbinom lagano dobija novu formu kroz kajanje...

Ma šta vi mislili o tome, velika većina ljudi je samokritična... problem je u tome što se tako divna osobina javlja u pogrešno vreme i na totalno neprikladnim mestima. Bog definitivno poseduje sjajan smisao za humor. U trenucima kada su misli obojene mrakom i kada čak i nagoveštaj nade predstavlja slamku spasa, ljudski um funkcionise suprotno. Traga za istinom. A svaka istina je bolna. Ako postoji trenutak kada je vreme za male, bezopasne, mozgu prijatne laži, to je period kada se opasno ljuljate na ivici provalije, spremni da propadnete u bezdan. Okolina to shvata, lekari situaciju predstavljaju boljom nego što jeste, rodbina i prijatelji bombarduju dobrim vestima ma kako besmislene bile. "Juventus je razvalio Brešu, a Ibrahimović debitovao golom"... dobro, priznajem, moron sam i delim interesovanja 15-godišnjeg deteta, ali se barem ne pretvaram da strasti možete kontrolisati tako što ćete mahati sopstvenom krštenicom pred očima svaki put kada pomislite na nešto što se tiče golih ropskih potreba. I upravo kada pomislite da je ovo samo jedna ružna epizoda koju će "fairy" ili neki drugi deterdžent iz Viljaribe ili Viljabaha oprati vremenom i vašem životu vratiti prvobitni sjaj, izdajnički mozak počinje da emituje surove istine. Nastupa ledeno doba, kada svaki greh ili loša misao potiskivana u podsvesti svom silinom nadire i lomi u paramparčad kolevke zadovoljstva u kojima smo se uljuljkivali godinama. Verujte, kada ogoljeno, bez pristrasnosti, budete zavirili u svoj um, analizirali sopstveni karakter i sudili o svojim postupcima, užasnućete se. Koliko ste zapovesti prekršili? Koliko ih postoji? Ima li za vas mesta na Nojevoj barci? Ima... ako se ukrcate kao slepi putnik... Najgora stvar u svemu je što faza kajanja traje najduže, strah zamaskiran bolom je tu, ali samo u naznakama, dok bol otupi, "zašto ja" je bez pomoći logike kao tempirana bomba, nestrpljivo, počne da se ponavlja jer je lista dobrih osobina ograničena, a greh je neiscrpan (osim što je šaljivdžija, Gospod poznaje finu razliku između ironije i cinizma, u

stvari - On je povukao pomenutu granicu). Rezignacija se hrani besom, a sva jaka osećanja kratko traju, eksplozija srdžbe u svojoj silini nosi klicu sopstvenog uništenja... bes slabi, nakon što je porušio sve nasipe, povlači se i ostavlja golu pustoš. Onaj deo opreznog racionalnog logosa oprezno izviruje na površinu, šunja se po spaljenoj zemlji, traži uzroke nepogode... šteta se sabira kasnije...

Pa dobro, kako je sudbina baš moj loz izvukla iz šešira? Kada vam uručuju srčani udar, čine to bez fanfara, crvenih tepiha, bliceva, razgolićenih hostesa. Nema unapred pripremljenih govora... samo vas iznenade, a definitivno niko ne obrazlaže razloge zbog kojih je laureat zaslužio izvanrednu čast... Tako ne ide, jednostavnije je, život vam se nasmeje u lice i kaže: „Borise, veliki si dečko, sam nađi odgovore”.

I zanimljivo, kako vreme prolazi izranjaju razlozi, bolnica baš nije Diznilend, a iako je Michael Moore svojom poslednjom knjigom uspeo da me nasmeje jednog poslepodneva, stanje svesti vođe slobodnog sveta nije dovoljno da se mentalno oporavite od tromba, tako da uglavnom vreme trošite u dubokoj kontemplaciji i zurenju u jednu tačku na zidu, tačnije mrlju koja se širila na tavanici. Uz malo mašte, možete da se pravite da gledate Pink... fleka istina, nije ružičasta, ali ni doktori koji vas zamišljeno gledaju ne liče na Boška...

I šta sam video u mrlji, među sitnim žućkastim tačkicama, visoko iznad glave koja počinje da svrbi, iritirana stalnim ljubavnim zagrljajem sa izgužvanim jastukom?

Prostitucija

Kad shvatiš, već je prekasno... nije baš da čuješ vozove kako odlaze, ali tišina upućuje na jedan, jedini zaključak, ostaćeš na peronu...

Znate kako to ide... prvi pravi sudar sa stvarnošću koji ponosni stanovnik staklenog zvona doživi je izbor fakulteta. Dobro, oni pragmatični dilemu razreše tako što ispravno procene da je to bespredmetno trošenje dragocenih godina, oni kolebljivi elegantno dopuste roditeljima da još jednom preuzmu kontrolu, a budale odluče da same zavrte rulet. E sad, šansa da donesete ispravnu odluku je otprilike jednaka onoj da se iz Vegasa vratite kao vlasnik sedmocifrenog bankovnog računa. Naravno, one male računčizije, zaštitni znak svake izgubljene generacije su lako sabrale dva i dva, lekar, kompjuterski genije, elektrotehničar i sve podvrste ovih cenjenih profesija uglavnom imaju dve zajedničke osobine – talenat za prirodne nauke ili moćne roditelje. Nisam ispunjavao navedene uslove pa sam se, kao svaka danguba, odlučio za političke nauke.

Zvuči cool, za neupućene... zavidljivi će čak pomisliti da postoji fakultet na kome se studira za poslanika. Prvi ispit je da naučiš da lažeš, a ne pocrveniš, sledi izučavanje načina da neprekidno govoriš bez ikakvog smisla i poruke, za uslov na prvoj godini moraš da položiš “brzo nabacivanje kilograma”, kako da se za mandat ugojiš da te ni rođena keva ne prepozna.

Nažalost, samo odabrani dobro nauče pomenute predmete, i odmah bivaju angažovani od strane tajne policije ili nosilaca vlasti. Mladi komunisti, mladi socijalisti, mlade demokrate, mladi fašisti, svejedno, cvet napredne omladine zablista već u premijernoj sezoni na faksu... oni su kao Ševčenko, prva godina u Seriji A i brdo golova, talenat koji se odmah potvrdi...

Ali to je “srpski san” manjine, većina se školuje za novinara. Pitate se kakve novinari imaju veze sa politikom? Imaju, itekako, oni su sluge politike, lakeji, batleri, tovarni konji... skupljači mrvica sa poda, kako god hoćete. Garantujem da svaki pripadnik ove nesrećne profesije u jednom trenutku shvati kako se Pinokio osećao kada je nakon par sati u zemlji Dembeliji u ogledalu ugledao magarca.

Baš tako, početak deluje primamljivo, čak i najbednije piskaralo, oliže kakav surogat moći dok napada nekog u malenim provincijskim novinama, dok izveštava o nečijoj sudbini i stavlja se u položaj sudije. I tada mrvice izgledaju kao ukusni komadi, a livreja sluge svetluca kao dragi kamen. Padneš u zamku, kao capo koji se u logoru ponaša kao stražar, iako je samo zatvorenik...

Smešno iz ove perspektive deluju moja obećanja samom sebi da nikada neću pristati na kompromis, da se dileme seku mačem iskovanim u moralu, da je istina vrhovni princip...

Na kraju izaberete kao sramežljiva prijateljica noći:

- može seks, ali bez oralnog zadovoljavanja
- može analni seks, ali bez ljubljenja
- može sado–mazo varijanta, ali samo udvoje, itd.

I na kraju puta shvatite da su sve to budalaštine, i da ste propustili priliku da prodate dostojanstvo, olako ste ga izgubili kao naivna devojčica nevinost, u mraku zavedeni mangupskim pričama. A gde su objektivnost, pravovremeno izveštavanje, poštovanje hleba koji jedeš... pa dremaju u priručnicima BBC–ija, ovo je Srbija...

Lokalna TV je bila civilizacijski šok, hladne, nedodirljive, svečane likove iz šarenih kutija velikog grada, zamenili su polupismeni, pomalo zbunjeni klinici koji žive kao ostali svet, kupuju hleb i mleko (kojih uglavnom nije bilo) u prodavnicama, materijalizuju se u svakodnevnim situacijama u liftu i parku. Dakle, ljudi kao i mi...

To me je pokvarilo, kad bolje razmislim. Glupa misao da stvari u životu funkcionišu kao u etru, da stvarnost možeš da kreiraš tako što ćeš za model upotrebiti televizijsku sliku. Bio sam ispred svog vremena. Ma kakvi, samo sam upao u zamku nečije olako izrečene definicije da mediji obrazuju ljude. Neke knjige treba spaliti, presudno utiču na ljudske živote. Opasne su po budućnost mladih, šire jeres... oformite inkviziciju. Zezam se, ali u suštini svaka teorija koju sam usvojio na fakultetu nije dobila potvrdu u praksi. Noćna bdenja nad

besmislicama nakon napornog rada, spavanja na nogama u smrdljivim autobusima, trčanja od Autokomande na tramvaj uz večiti strah od ispita i odgovarajuće procese u stomaku, praznina nakon svakog položenog ispita - sve je bilo uzalud.

Jer, visokoumni, uvaženi teoretičari ne poznaju kategorije seoskog gazde, novokompanovanog bogataša kome je potreban status u društvu, pranja biografija, masnih lokalnih političara, glupih gostiju koji se prave pametni, pametnih koji se prave nemušti, simpatičnih devojčica koje su komšinice prijavile za audiciju, tatinih sinova kojima popularnost lepo stoji uz ruralni naglasak, mutavih komentatora (ubrajam i sebe u tu kategoriju) i ostalih junaka tog vodvilja koji uveseljava ne baš izbirljivu publiku.

Kažete, u velikom gradu je drugačije. Malograđani su malo manje ruralni, biografije uz crnu, imaju primese ružičaste, komšinice su kultivisanije, a devojčice manje žedne slave... tatini sinovi urbaniji, a komentatori znaju sva slova. Nije, isto je, svako carstvo ima svoje lude, razlika je možda jedino u boji kostima i repertoaru šala.

Kada padneš na ispitu? Kada prvi put prezriv osmeh zameniš prećutnim odobravanjem? Kada prvi put popiješ piće sa lokalnim moćnikom? Kada prvi put u svojoj glavi opravdaš postupak nekoga da za život zarađuje prevarom? Kada prvi put... pa da, uvek postoji prvi put, a za taj famozni trenutak se lako nalazi opravdanje kome nema prigovora... uvek možete da se pozovete na sledeće „amandmane“ kada porumenite u ogledalu:

- "Bio sam mnogo lud" - ovo opravdanje pozajmio sam od Šiptara koga je vojska pokupila na granici sa Albanijom dok je ilegalno pokušavao da pređe na Kosovo kako bi se borio za OVK... pozvao se na ludost koja ga je naterala da iz neke švajcarske fabrike pohita da nađe zaposlenje u kosovskim gudurama...

- "Morao sam zbog posla" – omiljeno pravdanje u Srba, valjda svaka pristupnica sa ružom ili nekim drugim komunističkim pentagramom je potpisana pod prisilom, ako je verovati njenim ponosnim vlasnicima... ulog je uvek isti, posao. Svakog dana očekujem da najpoznatiji haški sužanj izjavi da je morao da

postane član SPS—a kako bi zadržao radno mesto predsednika nesrećne države. Kada bolje razmislim u Srbiji '90—tih nije bilo tako loše, veliki broj ljudi imao je siguran posao, ako je suditi po broju glasova koje je osvajala tadašnja vlast...

- "Ja sam profesionalac" – jednom sam čuo pandura kako filozofski opravdava činjenicu da su on i njegova sabraća isterali bubrege iz ležišta nekom jadniku koji nije bio dovoljno brz prilikom razbijanja demonstracija. Koliko profija na jednom mestu, ne vide, ne čuju, ne osećaju miris krvi... marljivi mravi kojima je jedino posao u glavi. Japanci su daleki potomci Srba, samo što ih broj radnih sati sprečava da istraže svoje poreklo...

- "Da nisam ja, to bi uradio neko drugi" – dugo sam meditirao nad ovim genijalnim opravdanjem. Prevedeno u neko filozofsko pravilo ono bi glasilo: "Pretpostavljena pokvarenost ljudskog roda me amnestira za bilo kakvo rđavo delo"... čudi me da se Čarls Menson nije ovoga setio na suđenju.

Moraću da vam pojasnim detaljnije kategorije ljudi zbog kojih sam prodao dušu đavolu, s obzirom da sam ovo poglavlje nazvao po jednom časnom zanimanju, u daljem tekstu možete ih posmatrati kao moju "klijentelu"...

Seoske gazde su pioniri lokalnih TV, radi se o vrlo živopisnim likovima koji obično sa medijima nemaju nikakvih dodirnih tačaka. Skromnog obrazovanja, obično vredni, ali i sujetni, medijski moguli palanki su obično očarani magičnom kutijom u početku, ali kako vreme odmiče sitnosopstvenički interes i zavičajni sklop koji nose u sebi odnose prevagu. Drugim rečima shvate da je lokalni medij mašina za pravljenje para. Povlađuj neukusu, ne diraj nikoga, podvij rep pred svakim predsednikom mesne zajednice koji predstavlja kakvu—takvu vlast i džepovi će biti puni.

Slatke pare od malih oglasa, čestitanja i pozdrava, pesma i erotika su osnovni postulati funkcionisanja ovakvih programa. Jeftina zabava za izmučeni narod je zamenila bensedine koji su isčezli sa rafova apoteka. Komunisti su vrlo vešto zatezali omču oko vrata vlasnicima uslovljavajući privremene dozvole za emitovanje zabranom bilo kakvih političkih sadržaja. Kasnije je "pravilo svih pravila" promenjeno, umesto ćutanja uvedeni su hvalospevi vlasti. Naravno seoske gazde su kao i svi pripadnici njihove sorte uz onog koji dobija. Gde ste

videli da neko zakolje zlatnu koku zbog dva parčeta mesa? Ne treba vam kakav ugojeni ekspert da vam objasni da to nije ekonomski opravdano...

Jednom kada prihvatite pravila igre, gotovo je. Svaki koverat koji sam primio u vidu mesečne naknade za pakt sa nečastivim značio je minus u nekom nebeskom teferu. Praštanja nema, tim pre što čovek pre ili kasnije postane svestan, ali gura dalje...

Seoske gazde vrlo dobro znaju šta rade. Svaki lelek koji se često čuje iz njihovih pečenjem zamašćenih usta je lažan. Oni rade za novac. Doduše, pomogne ponekad što su iz ruralnih krajeva, pa im se ukus poklapa sa željama širokih narodnih masa, ali generalno gledano njihovo seljaštvo se isplati. Na audicijama odaberu kompletne amatere, za šaku novca dobiju sirov proizvod koji vreme pretvori u materijal podnošljiv za gledanje i slušanje. Sa stadom ovaca koje malo koštaju, pastiri se uglavnom brzo obogate. I znate šta je najzanimljivije? Ovce se multiplikuju, kao amebe, stižu nova lica. Razlog? Pa, livada je primamljivo zelena u početku, a kasnije... valjda uđe u krv, ne znam, ugovor sa đavolom je nemoguće jednostrano raskinuti, pomenuti gospodin ima dobre advokate...

Samo pronicljivo oko će razlikovati seoskog gazdu i novokomponovanog bogataša. Imaju isto poreklo, slične moralne nazore, višak novca i alavost kao ideju vodilju...

Pa, kako ih razaznati u tom moru sličnosti? E, tu su u pitanju finese, kada ste dugo u poslu naučite da nepogrešivo smestite klijenta u određenu kategoriju. Najkraće rečeno, to vam je razlika između narodnog pevača i žestokog momka koji se divi njegovom raskošnom talentu. Seoski gazda odabrao je mercedes zbog linije, udobnosti, ali najviše zbog činjenice da "nema kola bez mečke, ni harmonike bez *dalape*", novokomponovani bogataš preferira BMW, jer deluje sportski i miriše na opasnost... zato su valjda u starom dobrom komunizmu političari spavali na zadnjim sedištima mercedesa, a šefovi policije u "bembari". Dalje, "domaćini" beže od publiciteta, iako su vlasnici medija, dok kontroverzni biznismeni žude za svetlima javnosti... sav glamur koji ih prati upravo je namenjen okolini. Sretao sam mnoge kategorije biznismena "made in Serbia",

njihova karakterna osobina je glad za publicitetom. Žestoko zavide estradnim zvezdama, pa ih najčešće biraju za društvo. I kada se takav šljam dokopa kamera, to jest postane vlasnik istih, a vi ostanete u lošem društvu, jasno je da se gresi umnožavaju. Svako piće koje sam sasuo u grlo u društvu lokalnih vlasnika kapitala, svaki prostakluk na koji sam se nasmejao iz pristojnosti, svaka laž koju sam progutao u ime dobrih međuljudskih odnosa, su recka više u nebeskom obračunu dugova... na sreću, ili žalost (zavisi kako posmatrate stvari), ispod mog računa još nisu podvukli crtu, što pokazuju ovi redovi.

Lokalni moćnici su svuda isti. Osioni, masni, neuspešni, korumpirani i dobro ukopani na položaju "političkog i privrednog subjekta" grada. Ova fela predstavlja sam vrh moći, od njih zavise i gazde i biznismeni i estrada. Prevedeno na Tolkinov jezik, oni su Sauroni provincije. Poslušni i snishodljivi prema metropoli, vladaju gvođenom rukom u srpskim palankama. O lokalnim bogovima se snimaju filmovi, njihovi migovi odlučuju o ljudskim sudbinama... imaju veću vlast od plemenskog vrača, desetara u JNA i pumpadžije u vreme nepravednih sankcija... zajedno. Zato bi neko neupućen, na osnovu izveštavanja lokalnih medija, za kragujevačku "Zastavu" pomislio da je "General Motors". Srećom, moja interesovanja su bila nešto drugačija, pa sam izbegao pisanje oda o novom tipu automobila, čija se vrata zatvaraju iz osmog pokušaja, a koji cenom konkuriše nemačkim "krtijama", ali sam bio dovoljno blizu da osetim smrad laži, ali i specifični miris poltronstva koji se širi u njihovoj blizini.

Nagledao sam se direktora, bitnih ili nebitnih koji šire strah u lokalnim medijima, partijskih apartčika koji traže "afirmativne reportaže", "objektivne hvalospeve", spontane izlive oduševljenja novinara u izveštajima, ankete u kojima su akteri provereni partijski istomišljenici... neki nevažni bumbar je istoga dana izjavio, pohvalio, kritikovao, osudio, odobrio, zatražio, potpisao... i na kraju večerao, mada se prilog za dnevnik uvek završava pre tog finalnog čina. U stvari, priredbe se ne završavaju za trpezom, sledi bogat kulturno–umetnički program (što je pristojan izraz za neku pevaljku ili lokalnog intepretatora folk muzike), a zatim i svršavanje (završetak bogatog dana) u motelskom apartmanu ili kolima, u nekim slučajevima. Sve te aktivnosti što se odvijaju nakon radnog dela, na

primer, posete nekakvoj propaloj fabrici, obuhvataju se nazivom "treće poluvreme"...

Lokalnih moćnika sam se čuvao, ali to me ne amnestira, ćutanje i učtivo klimanje glavom dok istaknuti društveno-politički radnik deli savete, pre nego što će pred kamerama izložiti svoje briljantne rezultate. Pitanja gledalaca, jer je u medijima "vox populi" itekako bitan, su brižljivo sastavljena i pregledana od strane dežurnih uhoda ili moćnikove svite, tako da interesovanje gladnih radnika o zaostalih 48 plata uvek ostaju bez odgovora. Gostu se nezgodna pitanja ne postavljaju, jer osim što na njih nema odgovor, vrlo je moguće da vam preplašeni seoski gazda nakon emisije zahvali na saradnji (i zaboravi da isplati novac koji duguje). Rešenje postoji, autocenzura - najsigurniji i najbezbolniji vid zaštite od mogućnosti da stvari krenu neželjenim tokom. Srećom, totalno sam nevažan za šira politička i privredna stremljenja, čak i u lokalu, pa sam izbegao takav moralni pad. U stvari nisam... bio sam insajder u takvim dešavanjima, koje sam redovno osuđivao, ćutanjem. Prilično sam siguran da će Sveti Petar, uzeti u obzir sve olakšavajuće okolnosti koje navodim...

E, od takvih sam primao naređenja, što me kvalifikuje za sliku na hadskoj optužnici. A šta je sa mojim sapatnicima, vojskom besprizornih, koja je završila, u većini slučajeva, na marginama? Srećnici su, ili prešli u klasu upravljača, ili još nisu dobili infarkt, ili jednostavno uživaju u mazohizmu.

Kao klinac, ili bolje rečeno, tinejdžer, izolovan groznim bubuljicama, gutao sam TV. Imam i dug paćenički staž pred ekranom, iako mnogo više volim pisanu reč. Razlog je činjenica da knjige, barem one dobre, izbegavaju da govore o lepim devojkama. Nasuprot tome, velike televizije su akvarijumi. Naivno sam verovao da je RAI model za svaku šarenu kutiju u nastajanju, i da u svakoj redakciji sede lepe devojčice i ćelavi, debeli, ljudi koji imaju šta da kažu. I da, kao u ogavnim američkim komedijama, dobri, pametni i povučeni momci, koji rade na televiziji, završe sa divnim devojčicama koje se slikaju i čine ekran tako primamljivim. E, nije tako. Moja radna okruženja sastojala su se od mutavih (uključujem, naravno, i svoje kotrljajuće slovo "r"), onih koji pričaju razgovetno ono što im gospodar naredi, i devojaka koje su prijavile komšinice. Ima i

samosvesnih devojaka, naravno, ali one retko izdrže pritisak i povuku se na vreme u sigurnost bolnice, suda, pošte i onih divnih državnih jasli na kojima vas plaćaju za pet radnih dana, i u kojima su čuli za reči kao što su "bolovanje", "vikend", "slobodan dan", "bonus", "regres" i slične socijal–demokratske tekovine.

Ostaju one koje su medijsku karijeru započele zahvaljujući intuiciji komšinice, frizerke iz kraja, prodavačice u obližnjoj samostalnoj trgovinskoj radnji. I tako, dok je kupovala kiflu i jogurt, teta iza pulta je sugerisala da bi trebalo da se prijavi za audiciju i prosto je naterala da pošalje biografiju i sliku... i kamenje je počelo da se kotrlja... a lavina popularnosti biva sve veća.

Zežam se, niti su devojčice na medijima lepe, niti su glupe. U mom vremenu (paleolit je u pitanju), lepotice su se habale sa zlim mafijašima, dizelašima, uvažanim poslovnim ljudima, a pametne su učile školu i dalje verujući da diploma predstavlja ulaznicu za život (nikad ne znaš kada će zatrebati, promeniće se vremena, ponavlja besomučno moja majka Zoca, iako joj sin troši četvrtu deceniju života). Prosečne su rešile da se ukopaju negde između, kako im i pristaje, pa su se zaposlile na televiziji. Nisam ljubitelj filmova (video i DVD projekcije me teraju da prerano zaspim), ali obožavam kada na kraju, na ekranu ispišu šta se desilo sa akterima. Pa eto, u mom kratkom scenariju o devojkaama koje poznajem... lepe su se dobro udale i žive srećno u tranziciji, školovane brišu prašinu sa diplome i čekaju svog princa. Toliko su očajne da razmišljaju da poljube žabu, ne bi li je pretvorile u mladoženju na belom konju. A one koje su radile na TV, pa rekoh već, samosvesne su pobegle glavom bez obzira, a ostale... missing in action, dolaze nova lica, jer su i današnje komšinice, prodavačice i frizerke nepogrešivi lovci na talente... hej, imam ideju, Maxi diskont bi mogao da uvede specijalnu nagradu za svaku voditeljku koju otkriju nasmejane i veštački ljubazne kasirke. Bilo bi, verujem, materijala da se napravi jedinstveni srpski izum - televizija po glavi stanovnika.

I tako sam shvatio da sam prevaren već na samom početku, ni traga od sirena za kojima sam žudeo... ali imao sam nečasne motive, pa mi se tako i vratilo.

Devojke iz komšiluka su pravo zlato, kada ih uporedimo sa tatinim sinovima ili momcima sa jakim preporukama, što su samo različite varijacije na istu temu. Ovaj zvezdani talas je preplavio ekrane početkom '90-tih. Retko su se zadržavali, ali je produkcija novih lica bila neverovatna. Kao da je svako u Srbiji, imao sina, nećaka, sestrića, "malog iz susedne lamele", koji bi želeo da se okuša sa mikrofonom. I sam sam se tako zaposlio, uz najvažniji adut, studiram novinarstvo. Sa poslom koji sam radio to nije imalo veze, ali ko te pita, školujem se i naporno radim kako bih platio fakultet. Nosim gajbice i perem šoferšajbne, a u cik zore raznosim novine. I na kraju postanem ili predsednik ili guverner ili predsednikov sin ili tip koji je prodao "stomak eliminator" (mislim da se preziva Kačar)... eh, kakav bi to ukras predstavljalo za biografiju, ali ništa od toga. I dalje me je izdržavala majka, a strogo sam vodio računa da novac zarađen izdajom svih principa koje verbalno podržavam potrošim uludo.

Preporuke obično ne traju dugo, moćni rođak ode u penziju, ili ostvari san svakog Kragujevčanina, pa postane neko u Beogradu i izgubi interes za provincijske TV novele. Desi se da na vrata zakuca neko sa jačim preporukama, ili najčešće tatini sinovi nađu drugu igračku. I ostanemo mi sa jakim verom, ili dobrim razlogom. Moj razlog još nište otkrili? Za javnost to je bila želja da se usavršavam i stičem neophodno iskustvo. U stvarnosti, Beograd u vreme južnoameričke inflacije i platama od pet maraka ne izgleda kao Eldorado. Novac promenjen u dinare preko noći se nekim čudnim ekonomskim zakonom pretvara u prah, a kako je studentu potreban novac u tuđini jasno je da se svaka varijanta koja podrazumeva toplo roditeljsko gnezdo obručke prihvata. Cijena, robovski rad na lokalnoj televiziji – prava sitnica, primetio bi Sir Oliver iz "Alan Forda".

Dakle, u zamenu za doručak u krevetu, odlučio sam da žmurim u određenim situacijama, da bez ikakvog zlobnog i podsmešljivog komentara slušam kako seoske gazde upoređuju televiziju sa fabričkom trakom, kako se ljudi sa iskustvom u snimanju svadbi promovišu u majstore kamere, kako svaka šušta sa debelim novčanikom iznosi za kafanskim stolom svoju teoriju medija...

Sledeći postulati modernog novinarstva rođeni su u dimu, alkoholnim isparenjima, lebdeli su u vazduhu nad glavama i ostalim masnim delovima

umorenih svinja. Pokupili su ih i sasuli mi u lice ljudi skromnog obrazovanja i ogromnog ega, pijani domaćini, vlasnici kredita od par miliona maraka koje je pojela inflacija, trgovci naftom i njenim derivatima, prodavci magle, dvorski pesnici, alkoholičari koji glume – glumce, sav onaj polusvet koji u banana-republikama opisuju kao snalažljiv, a u demokratskim zemljama kao lopovski.

Gde sam dotakao dno? Ma koliko priželjkivao amneziju i budio se svako jutro uz nadu da je neka neobjašnjiva sila ispraznila folder "sećanje" u mojoj glavi, slike su tu. Rugaju se svome zakonitom vlasniku, smrdljivi ostaci đubreta koje se zalepilo na dnu kante...

"NOVINAR MORA DA BUDE KURVA"

Kontroverzni biznismen poručio je "Chivas" dok ga je konobarica, zuba trulih kao sto za kojim smo sedeli, blede gledala. U prigradskoj birtiji prasići su sa ražnja posmatrali prašnjavu ulicu, dok je majski vetar nanosio smrad neke kanalizacije na naš potencijalni ručak. Karte pića ne postoje u uglednim kafanama kakva je "Odmor". Nisu potrebne, jer ponuda je ograničena na pivo, vino, kiselu vodu i obojenu vodu koju predstavljaju kao sok. Strani proizvođači alkoholnih dobara nisu uspjeli da se probiju u kragujevačka predgrađa. Stranim proizvođačima bombi je to pošlo za rukom, upravo su se spremali da isporuče koji artikal kružeći nad našim glavama. U daljini su šizele sirene. Konobarica je postojala nervozna, mirisalo je na tenziju. Nema sumnje, zavideli smo prasićima, već su iskusili ono najgore, a uskoro će naći će privremeno sklonište u našim stomacima...

- Nemamo, odbrusila je krezuba i ne trudeći se da speluje "Chivas".

- Dobro, donesi flašu „Balantajna“, nije se dao zbuniti gospodin koji je u 40– toj parama pokušao da izgradi imidž žestokog momka...

- Nemamo - jebote, konobarica zvuči kao robot... da gazda "Odmora" nije rešio da automatizuje osoblje i pozvao Japance u pomoć? Već sam očekivao da Hidetoši Nakata iskoči odnekud i naruči sake kad je Jeti za šankom odlučio da ugasi svaku nadu.

- Ne držimo viski, samo ružicu, banatski rizling, od piva „jagodinsko“ i vinjak.

- Meni vinjak, poručio je uvaženi privatni preduzetnik, ignorišući činjenicu da u našim krajevima replike rubinovog vinjaka umeju da budu smrtonosnije od "tomahavka".

Odlučio sam se za kiselu vodu, toplo se nadajući da falsifikatori nisu uspjeli da otkriju čarobnu formulu "Knjaz Miloša", a zatim smo utonuli u, znate, svakodnevnne teme, željno iščekujući trenutak kada će nam se prase pridružiti za stolom.

O čemu pričaju gospodin koji je asfalt video jedino kad je sa ostatkom družine đaka pešaka došao u grad da se upozna sa drevnom tajnom projekcije filmova u bioskopu, i momak koji je upravo napustio asfalt zarad povećanja nivoa triglicerida u krvi?

Casual razgovor, zaista. Iščuđavali smo se nad niskom cenom pečenja. Par meseci kasnije saznao sam da gazda ima sjajnu računicu. Svinje su kidnapovane iz okolnih sela, pa je jasno zbog čega je spuštao cenu i time ugrozio rad ostalih uvaženih ugostitelja.

Zatim, kleli smo Klintona, pri čemu je moj sagovornik izrazio čvrsto uverenje da će tadašnji predsednik poraziti 18 najrazvijenijih zemalja sveta pod firmom NATO. Ja sam, naravno, zadržao pravo da u mislima izrazim svoje rezerve prema takvom stavu. Bez zezanja, sjajno smo se zabavljali lakom konverzacijom, a potom navalili na nepomičnu životinju na sredini stola. Preskočiću detalje, da vam ne bi, ili pošla voda na usta ili neka druga tekućina iz želuca, tek nakon što smo zubima i tupim noževima dokrajčili nevino prase, nastavili smo pretresanje aktuelnih tema iz života našeg "malog mista". Bio sam prinuđen da slušam o ženama koje ja sanjam, a on kupuje vrlo jeftino, ako mu je verovati. Potom o novom modelu džipa koji je tvorac zamislio kao prevozno sredstvo prilikom safarija u Africi, a srpska elita prihvatila kao statusni simbol idealan za manevrisanje u uskim uličicama. Svi ovakvi razgovori obično na kraju završe pričom o poslu. Onaj koji ima milione žali se da novac nije sve u životu i da je količina briga proporcionalna količini strane valute u sefu, dok onaj čija je plata suspendovana, sve dok zločinačka agresija ne bude okončana, saoseća, vrti glavom i ponavlja : "Ma nije ti, tebra, lako"...

- A ti, odlično radiš svoj posao, baš sam slušao, hvali me kandidat za menadžera godine, iako je TV upalio kada ga je kupio, da proveri kako se novi, ravni ekran, uklapa u diskretno osvetljenje dnevne sobe... da vam otkrijem tajnu, TV gledaju jedino očajnici u potrazi za glamurom. Bogatuni žive kao na ekranu, ali se ne zamaraju gledanjem u isti...

- Aha, neobavezno prihvatam pohvalu od glasovitog teoretičara medija,
- ma krvav je to posao, pokušavaći da sebe predstavim važnijim nego što jesam.

Dok vinjak boji beonjače u crveno, i PVO u prvi sumrak pokušava praćkama da obori nevidljive avione, dok ogromne crne mušice po uzoru na NATO pilote pikiraju na ostatke mesa, reči sa druge strane stola izazivaju mučninu, ogoljena istina izviruje iz oblaka dima.

- Novinar mora da bude kurva, da je spreman na sve za pravu informaciju i vruću vest. Da sedi po kafanama i skuplja tračeve, da bude dobar sa ovima iz vlasti, zadebljali jezik uglednog člana ekskluzivnog kruga srpske finansijske elite izrekao je sasvim jasnu definiciju zanimanja koje sam nehajno odabrao. O, lakoverna mladosti...

Može li se opis mog zanimanja upotrebiti prilikom definisanja onoga čime se bavi policijska uhoda? Sićušni žbir koji potkazuje okolinu iz čiste zavisti, bez nadoknade iz ljubavi prema tajanstvenoj službi?

- Danas je sve kako se snađeš, nema pravila, ludo neko vreme... moraš da proceniš situaciju i prikloniš se pobedničkoj opciji... nastavlja moj guru dok mirnoćom budističkog sveštenika posmatra kako plašljivi Srbi beže pod zemlju. Još jedna noć u kojoj će se sluđeni narod tiskati u betonskim rupama zazirući od prijatne prolećne noći...

- Svi su lako zamenjivi, osim onih koji imaju informacije, izlaže podbuli besednik teoriju dok razgovor lagano zamire, a nervozni gazda lupa čašama ne bi li nadjačao zlokobno brujanje u daljini. Možda neki blistavi američki momak koji je rešio da postane pilot, naložen na kožnu jaknu Toma Kruza iz "Top Gana" upravo pritiska kobno dugme... možda će desetak ljudi i nekoliko nedužnih prasića postati kolateralna šteta? Možda je gospodar naših života u avionu bržem od zvuka postao pilot misleći da svakome od njih pripada po jedna Keli Mek Gilis? I možda je upravo shvatio da se izradio, pogrešio profesiju? Možda se

nalazi u istom psihičkom stanju kao i ja dok shvatam da se bavim prostitucijom? Samo, dok ja mogu da iskalim bes na svinji u tanjiru, u njegovom slučaju ceh bi moglo da plati civilno stanovništvo. Neke pijane bate u kafani "Odmor", na primer...

- Svakog možeš da kupiš, priča mi ortak da je isto u Beogradu, samo je cena veća... ali naručiš i oni pišu, pričaju šta hoćeš. Ma zakupiš stranu i ispljuješ nekog, naručiš njegovu glavu, otvoriš sezonu lova. Prosto, mediji su moćna stvar, svako se boji da pročita nešto loše o sebi... to ti je ko da više.

Izgleda da se sada ugovara cena za brzi snošaj. Da li se od mene očekuje da ispalim cifru za svoje usluge? Jebote moram da naručim od kuma da mi napravi luksuzni cenovnik:

- Afirmativna reportaža: 500 jedinica nečega, neke konvertibilne valute, made in Germany, po mogućstvu. Da li znate da zaista postoji termin "afirmativna reportaža"? Ne u teoriji, u praksi. Nema lekova na primer, ali podanici više veruju "Dnevniku" nego svojim očima. Jeste, državne apoteke su prazne, zalihe bensedina su potrošene, ali postoje privatni farmaceuti. Njihovi rafovi su puni švercovane robe i raspoloženi da se nađu u udarnim vestima. A ko može da zaključi da je snimak iz privatne apoteke? Dovedite mi toga... i ubiću mu moć rasuđivanja.

- Prećutkivanje vesti: 1000 jedinica. Ovo je omiljena disciplina lokalnih medija. Nisi obavešten, kao ni političari. Nije se dogodilo. Ne objavljujem glasine. Čekam da vreme odradi svoje. Ma emitovaću sledeće nedelje, u 48. minutu dnevnika, kada i najtvrdim fanaticima popušta pažnja...

- Hvalospev: 700 jedinica. Definitivno san svakog beskičmenjaka, dobro se plaća, ne zahteva minimum veštine, jer je uvlačenje naš nacionalni sport. Pa gde ste videli Kineza da je loš u karateu i ping pongu? Ili Kanađanina da ne zna da igra hokej? Slovenca koji ne skija kao Bojan Križaj? Zezam se, ali evo kako to

izgleda. Pošalju kola po vas, vodaju vas dok vam ne pokažu sve gazdine igračke. Intervjuišete kakvog seljanina koji je veoma blizu da određene delove Biblije proglasi za gazdine žitije. I sve je lepo, hrana, prirodne lepote, sumnjive žene od koji se ne razlikujete, san na udobnom zadnjem sedištu dok vas vraćaju kući. Siti, napojeni, seksualno zadovoljeni, sve što treba da uradite je da, onako iz duše, opišete kako vam je bilo (izostavljajući detalje, naravno). Po čemu se hvalospev razlikuje od afirmativne reportaže, upitaće vas neki sitničavi profesor dok stičete licencu za prostituciju. Odgovorite mu da je reportaža namenjena širokim narodnim masama, dok je za hvalospev jedini kriterijum to da li će se svideti gazdi. Jer čovek voli da sluša lepo o sebi. Komšija čije je dete osakatio pit-bul, seljanka koju je obesni vlastelinov naslednik zgazio kolima, znaće da lažete, ali to nije bitno. Oligarh je zadovoljan, kasete je u njegovoj kolekciji, a vaše novinarsko pero nalazi se na nekoj specijalnoj polici, odmah do video zapisa seksa sa pevaljkom i spota pesme koju je o biznismenu snimio poznati intepretator folk muzike. Nije loše društvo, ali svakako boli činjenica da ste se vi prodali za ručak, dok je estradna umetnica odradila par sati u zamenu za finansiranje nove ploče, a glasoviti umetnik u zamenu za plaćanje kockarskog duga. E majka Zorice, da si me dala za pevača, umesto što si mi stavila olovku u ruku, koštao bi više na slobodnom tržištu. Ovako... kao golub, hasam mrvice na prozoru i gledam u punu trpezu, sa druge strane stakla.

Opet sanjarim, često mi se to dešava. Kao Petar Pan sam, lebdim i dozvoljavam sebi da ne slušam sofizme kojima me bombarduje Krez otromboljen u plastičnoj stolici:

- Čega se dotaknem, to se pretvori u novac. A nemam ni školu, niti se razumem u ekonomiju.

Interesantno, Srbija je jedna od retkih evropskih zemalja u kojoj su ljudi ponosni na činjenicu da se nisu školovali i da se bez napornog rada postižu rezultati. Takav vrednosni sistem nameće se još u školi. Verovatno se sećate da se u učionicama pred one zamorne pismene zadatke najviše čuju "oni koji nisu ništa učili".

- Nisam ni pipnuo, nemam pojma, ponosno saopštavaju dok se ostatak, onaj koji je bubao do kasno u noć, u strahu od loše ocene, preznojava. Bezbrizne neznalice privlače zaljubljene poglede tinejdžerki, čak i nastavnici gledaju sa određenim simpatijama na njihove pokušaje da zaobiđu "legalne tokove u dobijanju ocena". Prepisati, pa i to je neka vrsta znanja, čujem kako odgovaraju na neme pritužbe štrebera. I tako to krene, snalažljivi kasnije postanu vlasnici kapitala, a bubalice završe na birou. Ili ih snalažljivi zaposle, daju im crkavicu i ne plaćaju doprinose. I podsećaju se starih dobrih vremena, kada su loši đaci, pokvarenog duha, ali zdravog tela, slali odlikaše po burek. I začudo, zajednički konstatuju, kako se ništa nije promenilo, uloge ostaju iste... U Americi, nurds se pretvore u brokere, advokate... znate priču o ružnom pačetu, a prevaranti završe u čeličani, ili u težim slučajevima kao zvezde "Most Wanted". Ali daleko je Amerika... i sunce što sja, ili kako već ide ona gastarbajterska pesma...

- I ti se pitaš, kako ? Odakle ovom čoveku sve ovo, vraća me u stvarnost zadah alkohola i teško shvatljivo mumlanje. Pa ne pitam se baš, ali eto zarad lakše komunikacije za škripavim stolom pretvaraću se da me pijano trtljanje neobično zanima.

- Informacije, dečko. Znam sve i imam uši na svakom mestu. Uvek idem ispred događaja. Svako ima slabe tačke. I to treba iskoristiti.

Zamišljam ga za trenutak kao "Broja jedan" iz stripa, kako vadi crnu knjižicu i potanko navodi grehe nekog nesrećnika koji mu je zasmetao. Kako taksativno nabraja događaje zbog kojih se dobija prugasta uniforma i kugla oko noge. Staromodan sam, zatvor zamišljam kao Jumu, ili Alkatraz, ili Sing-Sing (kakvo glupo ime). Moderni zlikovci se nadaju hotelskom smeštaju. Unesrećiš milione, ubijaš decu, stvoriš velike migracije... Nagrada ? Udobna ćelijica, novine, zezanje sa zatvorskim drugarima protiv kojih si ratovao. I sve to prenosi TV. I nije dovoljno? Još država plati obeštećenje porodici, kao da si iz "Zvezde" prešao u "Juventus". Ako saznaju klinci za ovo, počćeće da se raspituju o prohodnosti ovog zanimanja. Pa kad anketar dođe u školu, u sklopu istraživanja o razmišljanjima srpskih tinejdžera kada je u pitanju buduće zanimanje, čućete neke nove odgovore.

Trenutno je aktuelno "Hoću da budem pevačica", "Želja mi je da postanem kontroverzni biznismen"... a uskoro bi mogli da se zapanjimo kad neki mladi lav izjavi: "Želeo bih da budem ratni zločinac".

A sada ide finale. Zlatni gol, koš u poslednjoj sekundi, smeč za pobedu. Primakli smo glave, intimnost kao dimna zavesa oko našeg stola. Čuje se njegovo isprekidano šaptanje i vidi moje užurbano klimanje glavom. Razabiram svaku petu reč. Na nesreću ono glavno je sasvim razumljivo:

- Upoznaću te sa ljudima, čućeš sve... samo budi pametan i slušaj, mnoge ćeš držati u šaci.

I osećam lopovsku ruku na mom kolenu. Sreća, u farmerkama sam, još je hladno za šorts uveče, inače bih kriknuo od užasa. Ne volim kad me muškarci dodiruju. Da li je moguće da su mu dosadile sponzoruše? Da se zasitio lepih žena? Da mu treba nešto jače? Postoji teorija po kojoj uspešni i bogati postaju homoseksualci iz obesti, dosade, iz želje da prate trendove.

Ipak, ruka se vratila na sto. Homofobičan sam bez razloga. Bio je to samo tihi trenutak prisnosti između "diavola" i njegovog potencijalnog šegrta.

Precenio sam se, osim za devojke, verovatno nisam poželjan ni za "gay" populaciju.

- Da platimo, balavi, sada već razdrljeni gospodin, pokušavajući da se odvoji od stolice. Novac nepoznatog porekla, listovi fine hartije ispisani nekim nemačkim rečima i ukrašeni slikom Getea ili nekog drugog pruskog velikana, prelaze u ruke snežnog čoveka koji se prerušio u šankera. Konobarica je zapalila u sklonište, pri tome propustivši masnu napojnicu. Masnu koliko i ruke koje daju. Račun je mizeran, u mojoj depresivnoj glavi uobličava se cena koju je naduti bogataš platio ne bi li neko slušao njegov višesatni monolog. Ja sam izgleda mazohista, uživam u svemu ovome. Da zatražim od prve okasnele predstavnice ženskog roda da me izbičuje, onako za "grand finale" jedne divne večeri?

Ne sensei, nije mi potreban prevoz, odbijam plemenitu ponudu svog učitelja da me odbaci do kuće. Ne, ne plašim se bombardovanja, Vesli Klark verovatno zna da me može nagovoriti da izdam domovinu u zamenu za krtinu koja se presijava na tanjiru?

Potreban mi je vazduh, i malo samopoštovanja. Proklete trafike su zatvorene, inače bih pokušao da kupim kutiju dostojanstva. Mračno je, trbušasti generali su izveli genijalan taktički manevar, zamračili grad, valjda da neprijatelj ne bi razlikovao kasarne od civilnih objekata. Narod i njegovi soldati su zajedno u ovome, predvođeni vrhovnim komandantom. Uvereni u pobjedu. "Oni nek' bombarduju, mi ćemo da radimo, da živimo, da se otimamo dok možemo", izjavio je jedan krezubi starac pred kamerama. Slažem se, ali da izbacimo glagol "raditi". Mi ćemo da pijemo, da teramo strah rakijom, da prezremo život. I pobjedićemo... siguran sam u to. Konačno, iako poražen na ličnom planu, iako mi je istina pokvarila život i učinila ga beznačajnim, shvatio sam politiku slepog vođe i sledim ga do samog kraja...

Neko peva u daljini. Pijani smeh odagnava zebnju. Gde su oni što su pevali "Volimo te domovino naša"? U Mađarskoj, verovatno.

Prodaju se za gulaš... ali i uživaju u Pešti. I prošli su bolje od mene, ali im je i cena na tržištu verovatno viša. Prijatelji, ko nije za sebe, nije ni za drugoga, govorili su naši preci... ubijajući se međusobno kroz vekove.

Zamislite scenu, dok mast i alkohol isparavaju kroz sve pore, dok me karakteristični bol u plućima steže na svakoj uzbrdici, vučem se ka Aerodromu. Kakva simbolika! U trenucima dok avioni predstavljaju svačiju noćnu moru, hodim ka sivim zgradama na Aerodromu. Možda neka replika Toma Kruza sleti na zemlju zavarana imenom, a lokalno stanovništvo mu poželi dobrodošlicu. Spasavali smo mi već engleske i američke pilote, nismo rukiji po tom pitanju...

Jedva čekam da zatvorim oči, da pošto sperem prljavštinu kafane oteram duhove lokalnih biznismena, konobarica dlakavih nogu, otetih prasića. Da spavam snom pravednika. A ujutru kad ustanem kupiću nov obraz. Ma u stvari, glupo je da bacam novac u ovoj situaciji. Ionako svi nose polovne... niko neće primetiti...

TO NAROD VOLI

Okrenite se oko sebe, jedno od najpopularnijih zanimanja je narodni tribun. Svaka bitanga karijeru započne kao narodni potparol, u njegovo ime se ubija, donose nerazumne odluke, progone politički neistomišljenici, tuku nenaoružani studenti.

Pojedincu se nikad ne izlazi u susret, on služi da sistem demonstrira silu i moć, da se na njemu vrše suludi eksperimenti i sprovodi represija. Ali, narod... e, to je ključni argument u svakoj raspravi ludih šeširdžija kojima je poslanička klupa prvi i jedini posao u karijeri.

Narod želi, narod zapoveda, narod pledira, narod protestuje, narod odobrava, narod osluškuje, narod se spontano događa, narod gleda...

Šta narod gleda? Pa, prikovan je za fleke u uglu ekrana i pritom ne razaznaje boje u svom šarenilu kojim ga polivaju iz dana u dan. Sipaju se tone nebitnih podataka ne bi li se zamaglila suština, duginim bojama premazuje se stvarnost. Život u Srbiji je kao favele u Rijuu, patnja ofarbana u spektar veselih boja.

Mediji su samo finalni izvođači radova. Fizikalci, drugim rečima. Plan je sastavljen daleko od uskih, zagušljivih redakcija, u kojima se srednjoškolci odustali na drugoj godini fakulteta nadmeću u ispaljivanju ideja koje će spasiti svet...

Šta narod voli? Lako pitanje zaista, kao u vojsci gde na jedan TV dođe sto očišanih i poniženih regruta koji traže predah od surove stvarnosti. I na kom će se kanalu zaustaviti nervozna gomila? Na analizi ekonomskih kretanja u prethodnom kvartalu? Zamornim dodacima "Dnevnikovog dodatka" u kome se veličaju naši, a osuđuju tuđi zločini? U kojima se naša deca igraju lutkama, a njihova podmeću eksploziv? Možete li da zamislite pospane soldate kako napeto prate naučnu emisiju u kojoj se na popularan način otkriva proces cepanja atoma?

I tako, nekada zabranjeni grad, sada je postao meka za pevačke zvezde magistralnih puteva, opsenare, šibicare, urokljive astrologe, čitače misli, buljave

gospodare kristalnih kugli, oznojene harmonikaše. Vašari su se preselili u studija, a signali lažne nade isijavali iz ekrana. Pretpostavili smo da to narod voli, elektronski otupljivači bola vaspitavali su generacije. Jebeš Veneciju, to je samo voda što smrdi, pogledaj novu folkoteku, večeras će biti kvanje. Jebeš Petrarku i njegovu Lauru, zameni sonete za novi broj kultnog tabloida, Tarmi Rićmi u indijanskoj odeždi. Jebeš Sikstinsku kapelu, to je Mikelandđelo samo želeo da uplaši bogobojažljiv narod, slikali su голу folk heroinu na plaži u Rafailovićima. Masa nekih ruralnih likova srećno se kezila u kamere, žene su se svlačile, muškarci forsirali bele gipsare na crne cipele, a narod je kao opčinjen zevao. Na plodnom tlu, ispucalaj seljačkoj zemlji, klijala je nova kultura i regrutovali se sveži zavisnici. Omladina je podsećala na nacističku jugend, uniformisani u nekusne turske krpetine, okupani u mešavinu znoja i "bugarske ruže", neosetljivi na bol, grubi, nalik vremenu koje im je ukralo najlepše dane. A mi smo na sve to dodavali lažnu bezbrižnost. Šlag na tortu...

Pre desetak godina MTV je počeo da forsira koncepciju "girl, boy next door". Voditelji su postali nalik gledaocima, obični smrtnici, jednostavno odeveni mladići i devojke iz susedstva prijemčivi vršnjacima, svojoj publici. U Srbiji je slična revolucija izvedena ranije, što još jednom pokazuje da smo mi narod – avangarda.

- Gost je nepismen, ubacite u ring nepismenog voditelja, pretpostavljamo da je narod u zavadi sa gramatikom, pa će se lakše snaći...

- Uvaženi sagovornik je pristalica teorije "sve mi boje lepo stoje", suprotstavite mu novinara šarenog kao pijaca u Pančevu... gledaocima će biti prijatno za oko.

- Pevačica je obučena i našminkana kao da joj za deset minuta počinje smena u "četvrti crvenih fenjera", ništa zato, imamo i mi voditeljku koja bez problema može da konkuriše za mesto u nekom amsterdamskom izlogu.

I znate šta je najbolje, reka ludaka nikada ne presušuje. Čekaonica je puna, spodobе uvek imaju nešto da kažu, a narod guta besplatne anestetike.

Jer šta narod voli?

Pornografiju obožava, nema malograđanskog poniženja u video klubu, izdržiš do kasnih sati i zadovoljstvo je tu, na dlanu (oni pokvareni će poslednju rečenicu shvatiti bukvalno).

Pesma nas je održala, njojzi hvala. Orkestar, veseli tonovi, lagani razgovor i pitanja tipa "koga bi poveo na pusto ostrvo", "šta ti je hobi"? Umetnik se nasmeši, otkrije auditorijumu da ima karijes na dvojci i odgovori: "Hobi mi je filmovi"... licemeri urlaju od smeha, ali ostaju prikovani za ekran. Iz mene kipi samosažaljenje, hej, momci, ja učestvujem u tome...

TAJNE VEČERE

Vlasnik prestižnog ugostiteljskog objekta rado je prihvatio ponudu da bude sponzor emisije u kojoj se predstavljaju junaci svakodnevice, blistavi imperatori top lista, osvajači prestižnih nagrada, gospodari posela. Termin sponzorstvo ne podrazumeva keš, jer u našoj plemenskoj zajednici niko ne plaća novcem već u naturi. Dakle voditelj, zvezda i njena svita, seoski gazda, i ne manje seoski nastrojena gazdarica, kao i svako ko se zatekne u blizini oseća se pozvanim na prijateljsko druženje nakon emisije. Hrana i piće su cena oglašavanja u veoma gledanom programu, slika narodnog intepretatora i debelog kafedžije krasice zidove koji željno isčekuju krećenje, a deca sponzora upoznaće svoje idole i zaraditi presudne poene u stalnom ratu za titulu najpopularnijeg učenika u školi. Eh, kad se setim kako smo mi krajem '80-tih jurili kroz Budimpeštu da vidimo Maradonu. Bez iluzija da ćemo ga upoznati, jer, samo se retki približe Bogu...

Eto me, sedim u vrhu stola, akumulirajući sav dim u prostoriji, krvavo se trudim da sebi obezbedim infarkt u 30-i-nekoj. Kao što vidite, bio sam uporan mladić, i na kraju sam uspeo u nameri.

Sto za osmoro, okrugao, verovatno sličan onome za kojim su sedeli vitezovi kralja Artura. Plemića, međutim, nema za ovim stolom, uglavnom nekadašnji kmetovi koji su finansijskim mahinacijama kupili status u društvu.

Naftni magnat sa moje leve strane otkriva neke bušotine u nosu. Svakog trenutka očekujem da će prve kapi crnog zlata isprskati moju omiljenu kariranu košulju. Komšija za stolom je još uvek tih, ali dovoljno sam iskusan da očekujem eksploziju oholosti nakon utapanja u alkoholu. Još uvek drži brojne komplekse na uzdama, no dugo je veče, dovoljno vremena da svako od prisutnih pokaže svoju ćud. Vukovi za sada odvrćaju pogled od jagnjeta sa moje desne strane, ali polako idemo u smeru kazaljke na satu.

Do naftnog šeika sklupčao se voditelj gledanog talk show-a, kako voli da nazove svoje moronske pokušaje da se dugim monolozima pokaže glupljim od

gosta. Uspeva mu ponekad, ali publika se navikla. Idol prigradskih naselja će verovatno jedini ostati trezan u pokušaju da cenjeni skup uveri u sopstvenu veličinu i iskamči još koju mrvicu u trenucima kada padaju glave, ali i obećanja. Složićete se da, dok alkohol čini spavanje za stolom neizbežnim, ljudi olako pristaju na svakakve zahteve. Okrutni neprijatelj gramatike to zna, nemilosrdan je dok moljaka za nešto veći komad kolača.

O seoskim gazdama smo već pričali. Vlasnik medija čeka svoj red, inferiornost za stolom gasi viskijem, u pokušaju da preotme titulu zvezde večeri. Ima najiskrenije namere, samo sedenje za stolom u probranom društvu je ostvarenje sna, ma koliko druženja sa estradnim likovima učestala, on se nikada neće navići. Ali, nema nikoga kome bi to ispričao, oni pravi drugovi iz detinjstva ostali su u planinama i na pašnjacima. Eh, kada bi mogli da ga vide u ovom blistavom trenutku dok nazdravlja licu sa naslovnih strana. Pitam se da li je ovo jedan od onih retkih trenutaka kada nanjušite obično neuhvatljivi miris sreće.

Seoska gazdarica je, pogađate, lepša polovina medijskog mogula, pokondirena tikva koja je patnje rane mladosti kao čarobnim štapićem zamenila za raskoš. Hladna, neiskrena, držaće atmosferu pod kontrolom u uvodnim satima hepeninga. Obično prva odlazi, ne želeći da gleda kako pijani životni saputnik pravi budalu od sebe. Ne zameram joj, ima svakako mnogo boljih načina da se provede ostatak večeri, ali ne bih o tome, ponekad bolujem od amnezije kada su takve stvari u pitanju.

Na najudaljenijoj tački stola, gledano mojim razrokim očima, smestila se direktorka komercijale, neizbežni kolorit skupa. Kad kažem njenu funkciju, siguran sam da zamišljate strogo odevenu poslovnu ženu koja preko vrhova naočara meri ostatak stola, pažljivo računajući prihod od večerašnje emisije. Godine studiranja na Jejlu naučile su je da proceni finansijsku moć tržišta, odnosno zainteresovanih oglašivača. Pa da, možda je tako kad Rupert Mardok ili neki drugi gospodar informacija pravi koktel, nakon što neki newsmaker udostoji Sky svog prisustva u emisiji. U našim uslovima strašna šefica koja u firmu donosi novac nema dodirnih tačaka sa ekonomijom, ali se na nekim dodirnim tačkama susreće sa seoskim gazdama ili oglašivačima, obično na štetu zaposlenih koji

ostaju u uskraćeni za novac. Ali tržište funkcioniše, nova poslovna elita želi da vidi svoju reklamu u medijima, pogotovu ako uz nju ide i bonus - marketing in Serbian way.

Priznaću vam da i meni nikada nije bila najjasnija funkcija vlasnika restorana za stolom. Ugostitelj, obično bivši kelner u državnoj kafani, je sam sebe pozvao na večeru koju plaća u ime sponzorstva. Već sam napomenuo da njegova krajnja ambicija seže do slike na zidu i osmeha koji će mu uputiti renomirana pevačica. Ipak, na momente maltretiranjem svojih zaposlenih, konobara, ali i kuvara, pokušaće da ukrade show za stolom. Nije za zameriti, kafana je njegova, sećate se da deca čije je lopta vlasništvo uvek imaju mesta u izabranim timovima naših naselja. Oni su nužno zlo svake ekipe, mnogo talentovaniji, ali i siromašniji su prinuđeni da se presele na tribine, ali ko je uopšte tvrdio da je život pravedan?

I s moje desne strane sedi ona, razlog ovog divnog okupljanja, izložbeni eksponat, lutka iz izloga. Osmehuje se na komandu, svetlost se odbija o porcelan u ustima, karakterističan miris dugog putovanja u provinciju napada moja čula. Menadžer je opustio lanac i odlučio da ostane u metropoli, ostala je sama u kavezu bez dresera, okružena nepoznatim ljudima. Uvežbala je ulogu, i ne pomišlja da se izgovori glavoboljom i neodložnim poslom u Beogradu, emisija je samo prvi deo aranžmana, namenjen fanovima, ono što sledi je ostatak mučenja sa uskoro pijanim društvom. Emituje kratke signale nade u mom pravcu, nije teško zaključiti da nemam novac kojim bih mogao sve da kupim, da ne posedujem moć kojom bih mogao da nateram ljude da čine ono što ne žele... dragi moji, ja sam jednostavno u ovakvom društvu bezopasan. Bez ikakvih ličnih ambicija, surovi profesionalac (iako bez članske karte vladajuće partije, izgleda da nisam dovoljno dobar ni za njih), čovek od akcije.

Moja uloga u ovoj večeri koja puno obećava? U ratovima bi se ta rola mogla nazvati medijatorskom. Mnogo se interesa sudara među punim ovalima i čašama koje se brzo prazne. U ovakvim prilikama licemeri u čijem sam društvu sklapaju i raskidaju prijateljstva, pretvorni osmesi krase ružna lica, mržnja se gura pod sto. Rekoh već, alkohol oslobađa stege, ima večeri kada zavist

jednostavno ne može da se obuzda, kao besan pas. Ponekad uvaženi političar u usponu biva pogođen svežnjem strane valute, kada ponestanu argumenti (očekivao sam da pokupi novac i strpa ga u džep, ali to se nije dogodilo). Tuče su retkost, većina vitezova su kukavice i pre bi se moglo očekivati da nervozne gospe za stolom otpočnu dvoboj čašama, svinjskim butom ili nekim drugim oružjem. I tako, povremeno peglam odnose među sve napetijom družinom, lepša polovina seoskog gazde će otrovnim jezikom pomaziti bračnog druga, naftni magnat pretili da ohološću i odsustvom manira uvredi direktorku komercijale, koja pokušava ponašanjem da nas uveri kako je odrasla u Vestminsteru. Zajapureni ugostitelj i voditelj imaju neraščišćene račune iz nekih prethodnih večernjih seansi. Još samo nedostaje da neko za stolom otkrije da je izgubljeno dete šefa tamburaškog orkestra koji bezuspešno zagreva atmosferu... i imamo scenario za latinoameričku TV novelu.

Tiho je, sto je usresređen na hranu. Krajičkom oka posmatram devojčicu koju su naterali da odraste. Izgleda da je neobično zanima natpis na upaljaču i dizajn kutije cigareta. Nije gladna, ili je jednostavno stilista odlučio da kalorije ne idu uz imidž femme fatale. Vrlo je racionalna kada su reči u pitanju, uglavnom se služi prosto proširenim rečenicama. Često ustaje i odlazi u toalet, jebote, mi smo najgore društvo na planeti, stajanje pred zamašćenim ogledalom u smrdljivom WC-u je privlačnije od gledanja zamašćenih i znojavih provincijskih feudalaca, loših novinara i ocvalih žena.

Nagledao sam se ovakvih situacija. Nesrećne devojčice u priču ulaze vođene glamurom sa naslovnih strana, one ambicioznije sanjaju o crvenim tepisima i blicevima, skromnije se nadaju zadimljenim halama i skandiranju verne publike, ali definitivno niko ne zamišlja provincijski restoran, sredovečne muškarce okupane znojem i prase koje isparava. Ovakve slike teen magazini, pa čak ni opskurne narodnjačke publikacije ne objavljuju.

Kravate su opuštene, sakoi nemarno prebačeni preko stolica, rukavi košulja su imali bliski susret sa hranom, dugmad na pantalonama dovedena do tačke pucanja, to je obično znak da se interesovanje od trpeze seli ka živom ljudskom mesu. Ubrzo ne čujem svoje misli od galame za stolom. Skup se

nadmeće u disciplini "veličanje samog sebe". Jezici su odvezani i tu nema pomoći. Potežu se bankovni računi, spiskovi nekretnina, prepričavaju se dogodovštine u kojima je narator pokazao svu svoju veličinu. Naravno, ovakav profil ljudi nema potrebu da sluša argumente drugih, tako da svako govori za sebe. Buka je nepodnošljiva, a očekujem da će me uskoro neko pozvati za svedoka, da ću morati da potvrdim neku nebuloznu priču. Lažem, neumeren sam u jelu i piću, varam samog sebe, izdajem principe... gresi se gomilaju i neki tupi bol u glavi me opominje da je nebeski notes gotovo ispunjen. Odmahujem rukom da oteram strah i loše misli.

Novi nalet dima i znoja preti da me obori. Ja, dečko od palube na ovom brodu nečasnih ljudi, odustajem. Bacite čamac za spasavanje, ili još bolje, plivaću do obale, do izbavljenja. No, već je kasno, ljuljamo se na pučini, sada nema povratka...

Debeli ugostitelj ponosno vodi gošću u obilazak restorana. Verujem da se ni kustosi u Luvru ne ponose toliko zidovima. Umesto Leonarda i Botičelija širokim bekhendom pokazuje slike sa estradnim kremom. Njegovi veliki trenuci, osmeh i zagrljaj, priča za unuke.

Mehanički klimam glavom kao lutka na navijanje. Mali šareni pajac, jedino mi nedostaje limeni doboš i smešni šešir pa da utisak bude kompletan.

Unjkavi naftni magnat laže na normu... ovaj čovek kraj mene je Indijana Džons, a ne sitni prevarant koji je vremenom naučio da smutna vremena zahtevaju riskantne poteze. Ređaju se podvizi, lude avanture koje se srećno završavaju zahvaljujući neodoljivoj kombinaciji hrabrosti i pameti.

Bard estradnog novinarstva veliča, uz novi talas jezičkih vratolomija, svoj rad proseći povećanje plate... seoski gazda se predaje, deo otetog plena ovaj secikesa moraće da podeli sa ostatkom bande. Viski ga tera da bude velikodušan. Dvorske dame uglavnom ćute, programirane da izbace poneku zlobnu primedbu u jednakim vremenskim intervalima.

Sledeće čega se sećam je poverljivo šaputanje na parkingu, dok se zvezda sprema da zajaše svoju metlu i otperja ka velegradu koji ispunjava snove. Skinula je sa sebe lentu glavne nagrade na tajnoj večeri kada je, onako

uspud, ispalila ime kratko ošišane reklame za bodi–bilding i streljaštvo sa kojom deli krevet. Čudno je kako sasvim obična imena koja se često ponavljaju u tabloidima i crnim hronikama vremenom mogu ljude da odvrate od raznih stvari, da im istope samopouzdanje i nateraju ih na poniznost. Eto, na kraju balade vitezovi neće isukati mačeve i oprobati svoju veštinu.

Sedimo u nekim mračnim kolima, posmatramo remek delo socijalističke arhitekture u kome delim sudbinu ostalih proletera. Belih noseva smejemo se dok se trudim da odrecitujem Jejtsovu "Drinking song", a ona pokušava da se seti gde je Dablin.

- Tamo nema gastarbajtera kojima možeš da pevaš, zlobno primećujem.

- Ja tamo za veće zaradim koliko ti za godinu sedenja sa biznismenima po kafanama, ne ostaje dužna. Čak i prosečna otvaračica usta prepoznaje moj bedni položaj...

Navodim da su civilizacija:

droga, alkohol, oružje, prostitucija, mašina i njeni robovi, male plate, loš ukus, zatvori, reforme, ludnice, razvod, perverzije, brutalni sportovi, giljotina, sabotaze, poplave, glad... ne mogu da se setim svih zala koje je nabrojao Henri Miler, ali sam prilično siguran da je izostavio narodnu muziku. Ubrajam tu pošast u dugu, zamornu definiciju i vidim kako dobri, stari Henri briše naočare, ljut jer sam iskrivio njegovo viđenje sveta.

Spreman sam da se lažno zakunem da ne znam nijednu njenu pesmu. Branim teoriju da su bubuljice direktna posledica prisilnog slušanja orijentalnog melosa. Mladost me je mučila, stvarala rane na telu pravednika. Moje lice je istorija muzičkog ukusa srpske omladine.

Ona peva, sanjam kako je davimo gospodin Miler i ja, zajedničkim snagama pokušavamo da je učutkamo dok nam se podsmeva, nazivajući nas starim i mladim licemerom.

- Kako se zove poljana na kojoj si vežbala za audiciju... jesu li ovce bile tvoja prva publika? Pokušavam da zvučim kao bard estradnog novinarstva čije je emisije gutala u mladosti.

- Kada si poslednji put poneo pasoš na put, odgovara pitanjem.

- Opiši svoje prvo ljubavno iskustvo? Da li je pastir bio virtuoz na frulici, cerim se u retrovizor iz koga me posmatraju ugašene oči.

- Kako se zvao smer na kome si diplomirao? Klimanje glavom i podvijanje repa? Imam utisak da će zvonki smeh izazvati rasprskavanje šoferšajbne.

- Deliš li krevete na hitove i pesme sa "B" strane? Pamtiš li koncerte prisećajući se kako si izgledala jutro posle?

Pominje sažaljenje, moje teško detinjstvo, sindrom kiselog grožđa... Milujem hladnu bravu, želim da je dodirnem preko menjača koji me strogo gleda štiteći svoju gospodaricu.

- Samo hoću da ogrejem ruke, pravdam se molećivo.

Ne vredi, strog je i pravičan kao slepi vođa. Zamišljam da sedimo u "mustangu" sa automatskim menjačem brzina, a onda čujem jecanje pretučene žene. Obliva me znoj, da Henri nije izgubio strpljenje?

Paralisan od straha ne usuđujem se da otvorim oči. Lagano negde duboko u svesti rađa se saznanje da sam se upravo probudio. Jecanje je još jače, tanki zidovi socrealističkih zgrada ne uspevaju da sakriju ishod neravnopravne borbe brkatog portira i sasušene ženice iz susednog stana. Moja teorija zavere je da su komunistički arhitekti projektovali ove nakazne kutije za cipele sa zidovima od flis papira kako bi uhode lakše mogle da potkazuju okolinu.

Dioptrija me sprečava u nameri da saznam koliko je sati, primećujem da je svanulo. Tupi bol dobuje po slepoočnicama, dah me opominje da sam ponovo preterao. Nekako uspevam da se dovučem do kupatila, rasterujući sa kapaka poslednje komadiće sna. Još uvek se bojim se da ću iza sebe ugledati šešir i naočare gospodina Milera. Ništa od toga, plazim se odvratnoj jutarnjoj pojavi u ogledalu. Gutam kaladont, skrivam pred samim sobom užase noći. Dok teturam ka kuhinji slušam babino sneno mrmljanje:

- Spavaj dete, gde ćeš ovako rano...

Kopam po frižideru. Svaki pokušaj da budeš tih posle gadne noći završava se bukom sličnom uzletanju aviona.

Čujem kako Zoca škrguće zubima. Sanja da neko pokušava da naudi meni i Tamari...

Penzionerske sive beretke pomaljaju se, iz susednih ulaza kreće potraga za jeftinim hlebom i svežim mlekom. Rasipnici među njima će kupiti i novu porciju laži u novinama sa kojih se otire boja. Odjednom sam strahovito ponosan na svoju baba Stanu. Spava do devet, gleda "Studio B", glasa protiv komunista. Izdanak stare škole, tamo na kraju sveta u Dulenima nije bilo partizana i Nemaca. Jedni nisu smeli, a drugi nisu uspevali da nađu put do sela. Pa su se ovi sa bradama osećali kao kod kuće i navukli gnev pobednika. Kralj se nikada nije vratio, a OZNA je našla mušterije 1945. I tako, ko je uhvatio voz, živeo je i umirao u kapitalizmu. Oni što su ostali na stanici nisu baš poživeli u komunizmu da razmene iskustva sa ovima sa druge strane zida. Tužna je Stanina priča... ali ni storija njenog unuka nije za potcenjivanje. Nema streljanja domaćih izdajnika, ali ima polaganog umiranja. Kopnim bez nekog određenog plana, haotično, od jedne do druge tajne večere. Pohode me Miler i Jejts, i sve sam uvereniji da ću završiti kao lik iz Danteovih alegorija.

DOAJENI

Sjajna vest je da neću poživeti dovoljno dugo da postanem omatoreli doajen. Oldtajmeri i dalje voze, naše društvo ih se ne odriče, pokušavajući da iscrpi poslednju kap života iz gotovo nepomičnih starina. Njihovi američki vršnjaci već par desetina godina gledaju u tinejdžerke na plažama Floride, kod nas se igra na iskustvo.

U socijalizmu je svaki samoupravljač naučen da mu nešto pripada i da jedino "gospodja smrt" ima pravo da promeni prirodni poredak stvari. Kako to funkcioniše?

Matori pioniri opravdavanja sistema su fabrički ugrađeni u stolice po redakcijama, predvorjima institucija, bistroima, konjskim restoranima. Uvaženi poslenici javne reči kojima je predak iz 27. proleterske brigade bio ulaznica za život dostojan čoveka su najbolji čuvari koje svaki režim može da zamisli. Kentauri, takoreći. Reže, ujedaju slabije od sebe, iskaju, upiru prstom po narudžbini, naslovne strane sklapaju u partijskim ćelijama, i usput pripremaju naslednike, potajno se nadajući da će lek protiv starosti biti izmišljen za njihovog veka. A vek traje, produžava se u nedogled i prosto ne primetite da je jedan mamut ustupio stolicu drugome. Uostalom, ovi stanovnici "parka iz doba Jure" nose ista lica, uniforme, količinu otpora prema bilo kakvoj promeni... očigledno, tajna policija je našla način da ih klonira.

Pronicljivi neutralni posmatrač će verovatno naći određene olakšice u presudi protiv ovih monstroznih bića. Nisu imali dovoljno sreće da zapale na nebo u najboljim godinama. Savest koju su od sebe oterali bičem ume da navrati u nepristojno vreme pred zoru kada je i alkohol nemoćan protiv aveti prošlosti. Mlado meso defiluje pred očima, ali priroda je neumoljiva, izlog pun slatkiša je za njih zaključan, a ključ je zauvek izgubljen. Takođe, kada zore mirišu na pijačna jutra, a rana poslepodneva na užegli burek, ideali se gube u ranoj mladosti. Osvetoljubivo nastrojeni doajeni uvek imaju na umu svoje rane radove dok sadistički uživaju u deljenju zadataka. Zapamtite da svako pospano lunjanje

među tezgama u praskozorje predstavlja nečiju bolesnu želju da se zacele rane mladosti. Kao kada iskusni Miloševićev glasač hrabri junošu spremnog da pogine bez razloga u nekoj slavonskoj vukojebini.

- Šta ti fali? Ja sam u 16-oj otišao u šumu da se borim protiv Nemaca, malo da se očeličiš, hukće smežurani partizan dok vojna policija odvaljuje vrata.

CV svakog novinara može da se podeli na nekoliko etapa:

- Pijačni barometar je za ambiciozne i one koji pate od nesanice. Neka bitanga je jednom došla na ideju da svaka domaćica, kada ustane, umesto da opere zube, sprinta da uključi TV u šest i sa velikim interesovanjem isprati cene. Da sračuna da li joj je isplati da kreće na pijacu. Obično novi likovi žele da se dokažu takvim prilozima pa se i sami nude da obave njuškanje među neprijateljski raspoloženim seljacima. Za paesane kamera i mikrofon su NLO, retki su raspoloženi da ispljuju vlast za koju masovno glasaju zbog cena poljoprivrednih proizvoda i isplaću se nad niskom kupovnom moći građana. Ostatak je, ili bojažljiv ili nasilan. I tako, mladi žurnalista u povoju, krvavih očiju, napušten od mirisa sa tezgji, ispaljuje u objektiv cene krompira, luka, paradajza, zelene salate... i gleda ga, noćni čuvar koji je tek došao sa posla, pa se sprema na spavanje, okasneli omladinac, koji se još nije spustio nakon lude žurke i revnosni penzos, koji čeka prave, ozbiljne vesti, uz nadu da je pravda konačno pobedila.

- Anketa predstavlja vrhunac cinizma u medijima, lilihip za neuki narod koji za trenutak poveruje u iluziju da nekoga zanima mišljenje malog čoveka. U ovakvim prevarama scenario je razrađen do savršenstva, slučajni građani su, u stvari, partijski aktivisti koji neumorno šetaju, kako bi pred kamerama saopštili stav režima. Recept je preuzet sa velikih TV, a mala braća kao veći katolici od Pape ne dozvoljavaju da nijedno drugačije mišljenje procuri u etar, pa i blago retardirani gledalac primećuje da nešto nije u redu. Mučenik kome stari novinarski vuk dobaci kosku, mora izjave da seče i lepi sekirom jer su partijski članovi slabo intiligentni, pa ponekad zaborave unapred pripremljeni govor. Takođe, nedužni početnik i snimatelj koji tegli mamutsku kameru biće objekt lečenja frustracija većine prolaznika:

- Beži da ti ne razbijem tu kameru, zatim pominjanje majke, sestre i uredničke politike medija koji mudro stave nalepnicu na kameru ili mikrofon, je uobičajena konverzacija u ovakvim prilikama. Prosečni Srbin mora da se oseti nadmoćno s vremena na vreme, a bedni novinarčić je idealna žrtva. Narod je sadistički nastrojen, a ovakve prilike se ne propuštaju.

Penzioneri nisu nasilni, njihova omiljena disciplina je dobacivanje iz mase. Dobro zaštićeni beretkama iz doba Oktobarske revolucije, na bezbednoj udaljenosti od TV ekipe ispaljuju poruke tipa:

- Što ne pitate da li narod ima za hleb?
- Pitaj političare jel' imaju za lekove?
- Stidite se, penzije ne traju ni do 10. u mesecu...

I kada ispljuvana i izmaltretirana buduća TV zvezda stigne u redakciju sa par desetina neupotrebljivih izjava, suoči se sa užasom programske šeme. U nedostatku ideja, doajen je odlučio da anketa mora da pojede pet minuta u okraćalom dnevniku, a na novinaru je da od nakaze napravi lepoticu. Pokušajte vi, uđite u čekaonicu psihijatrijske ordinacije sa kamerom i mikrofonom i stvorite pet minuta suvislog razgovora sa pacijentima... pametni se groze nad pitanjem u anketi, sumnjivi beže od kamere kao da ih đavo goni, pošteni se plaše da šetaju ulicama. Većina preferira mimiku umesto govora pa je valjda sada jasno da govorimo o mission impossible...

Kada se nagutate smrada pijace i naučite da ne primate k' srcu vređanje nervoznih sugrađana na ulicama stasali ste za veće izazove.

- Nebitne konferencije za štampu su košmar, u ovoj zemlji ljudi veruju da je vrlo bitno oglasiti se u javnosti. Njegovo veličanstvo razlog najčešće ne postoji, no to neke likove ne sprečava da smaraju medije konferencijama za štampu. Nekoliko sluđenih ljudi kupi par litara soka i naruči desetak kafa, namami novinare i onda saopštava nebuloze, dok mediji ne procene da je prošlo dovoljno vremena da se iskradu bez posledica. U nedostatku drugih vesti, ovakvi prilozi se ponekad emituju, ali najčešće ostaju van etra. Slede pozivi telefonom, prazne pretnje, pozivanje na demokratiju i slobodu informacija, bombardovanje saopštenjima koja iz faksa direktno sleću u korpu za otpatke. Pominju se zavere,

sazivaju nove konferencije za štampu... a sjeban je, pogađate, izveštač. Sačekuju ga ispred redakcija, pljuju, optužuju da ne pušta prilog iz kaprica, itd... Ko će objasniti ludacima da novinar ima uticaja koliko i redov u generalštabu?

- Plaćeni termin, iznajmljeni termin, ili jednostavno situacija kada neko ima para za bacanje, a privlače ga reflektori u studiju.

„Spremi se, danas imaš vatreno krštenje“, odjekuje nekada jasni urednički bariton, dok se novi voditelj peče na tihoj vatri... gost za svoj novac traži punu uslugu i uvek je u pravu, kao u bordelu. Tema naravno ne postoji, ili je toliko glupa da se smisljena pitanja odmah isključuju kao mogućnost.

O čemu pričati sa nekim ko je platio da se pojavi na TV jer ne zna šta bi drugo sa novcem? Veličanje se podrazumeva, ali uvlačiti se nekom pred kamerama 45 minuta nije lako. To je vrhunac novinarstva, jer gost nema šta da kaže, a voditelj nema ideju o tome šta da pita. Sa uživanjem gledam iznajmljene termine, nijedna cena nije visoka da ludak dobije šansu da govori, obrazlaže sulude stavove, postavlja retorska pitanja, svađa se u nedostatku adekvatnog sagovornika sa samim sobom... mali savet za početnike: predstavite uvaženu ličnost i otvorite emisiju sa legendarnim: "Recite mi nešto više o tome"... i pustite čoveka da priča, za svoj novac može i da žonglira pred kamerama, nemojte mu smetati.

Kada čovek uspeva da pobegne od ovakvih mazohističkih seansi? Kada žrtveni rituali članova doajenske sekte postanu samo bolna prošlost? Zavisi li nešto od kvaliteta? Na primer, pokažeš neverovatnu sposobnost da udahneš najveći oblak smrada na pijaci, ili oboriš svetski rekord u ispitivanju ozlojeđenih građana na ulicama... pa napreduješ na robovskoj lestvici?

Moram da vas razočaram, jer računa se jedino upornost i umešnost u podilaženju doajenima. Sa godinama dolaze mlađe snage, spremne da uhvate bačenu kosku u letu, a prekaljeni ulični borci sklanjaju se u tesne zagušljive radionice. To vam je kao da radite u rudniku, a vremenom dobijete bolji položaj, gurate kolica sa rudom na površini. I dalje vam pucaju leđa, ali sada na zdravom vazduhu, ako razumete šta hoću da kažem.

Sećam se svoje prve i jedine ozbiljne ponude za transfer na veliku televiziju... kada sam naivno zahtevao da mi opišu budući posao i prepotentno se preporučio za komentarisanje italijanskog fudbala, jedinu stvar koju znam da radim u životu, isfurali su me kao slepog putnika nasred okeana. Nisu mi bacili ni pojas, a dok sam plutao čuo sam pitanje jednog od doajena:

- A šta će raditi stariji novinari, ne može ništa preko reda...

Kako ne može? Pazario sam infarkt preko reda, na primer. A mogao je, barem, da me zgazi auto. Loša sreća? Jedan od doajena je tako dobio posao u medijima. Naime, oborio ga je na pešačkom prelazu neki komunistički funkcioner. Da bi se iskupio, poput zlatne ribice, odlučio je da mu ispuni jednu želju. Nesrećni momak je nakon bliskog susreta sa crnom limuzinom malo pogubio konce, pa je zaželeo posao u medijima. I tako je počela sjajna priča, lepo je kad čovek ostvari snove...

Vredi li rizikovati život za posao? Prošla su ta vremena, današnji komunisti nisu tako osećajni, a i nemaju tako veliki uticaj. Doduše, vredelo bi da vas udari mašina nekog od tajkuna, ali vozač bi vas razmazao brisačima i dodao gas. Nema više zlatnih ribica u Srbiji, a somovi ne ispunjavaju želje, koliko ja znam...

Doajenski ćumezi mirišu na jeftine cigarete, pokvarenu hranu i u ekstremnim slučajevima, otrov za insekte. Njegovi stanovnici su isti takvi, jeftini, pokvareni i otrovni.

Kad kažem jeftini, mislim na cenu za koju su ih kupovale seoske gazde. Vlasnici prvih lokalnih TV su zvanje urednika izjednačili sa ulogom druida kod galskih plemena. Drtine koje su u haosu '90-tih izgubile mogućnost da otimaju novac u državnim medijima kao dopisnici, navalili su na nove rudnike kao tokom zlatne groznice na američkom zapadu. Posmatrani kao Mesije, nisu se dugo zadržavali, jer se njihovo znanje sastojalo od karte pića u kulturnim kafanama i snimanja radijskih reklama za prigradske prodavnice.

Kad kažem pokvareni, imam prilično jake argumente za ovu teoriju. Jednostavno, liče na svoj omiljeni doručak. Burek se pokvari od dugog stajanja, uostalom, sir i meso imaju vrlo kratak rok trajanja. Tako je i sa doajenima u službi

vlasnika medija, plešu samo jedno leto. Menjao sam ih češće nego zmija košuljicu, takav strah za egzistenciju, ali i nagon za opstankom se retko viđa. Majstori opsene uvek kriju par aduta u rukavu i nikada ne zatvaraju vrata za sobom. Vrebaju iz prikrajka i uvek su blizu povratka na mesto zločina. Može im se, retko ostavljaju svedoke, jer i ako se nađe neko talentovan među opčinjenom decom, veterani ga brzo oduče i uklope u svoj kalup.

Iz njihovih reči izbija otrov, kao da strihinin uzimaju umesto aspirina. Postoje neka opšta mesta u ponašanju prekaljenih vukova. Preziru bilo kakvo školovanje, potkrepljujući to svojim primerom. Kondukteri, KV radnici, večiti studenti, buntovni marksisti, sekretari omladine u 40-toj, krčili su perom put kroz život. Praksa je sve, iskustvo pobija čak i najbolje teorijske zamisli. Ubeđivali su me da se manem ćorava posla, spalim knjige kao Savonarola u Firenci i dopustim vremenu da oblikuje nepogrešivi novinarski instikt. Drugim rečima, da ih uzmem za uzore. Osnovni problem je što se ja teško koncentrišem kada osetim mešavinu egzistencijalnog straha i oholosti prema podređenima, pa ih nikada nisam shvatio za ozbiljno.

Pamtim ih slično kao članove Monti Pajtona, znam lica, ali mi malo teže polazi da povežem face sa imenima, pa ponekad mešam Majkla Palina i Terija Gilijama. Ipak Džona Kliza bih prepoznao u mrklom mraku...

DRŽAVA UBER ALLES

Svaka kancelarija u lokalnim TV je ista, kao preslikana. U većitoj želji da sebi pribave značaj i uticaj koji ne poseduju, mediji zidove i stolove pretrpavaju plaketama, zahvalnicama, nevešto izlivenim trofejima sa raznih posela i ostalih manifestacija. „Zlatni mikrofon“, „Čaša vode sa izvora“, „Melos“, južni i ostali vetrovi naslagani su na stolove, smeše se sa zidova, pozivaju na strahopoštovanje. Nije mala stvar biti nagrađen za medijski doprinos (kako je obično napisano na diplomi) u razvoju guslarske umetnosti, frulaša... tokom berbe grožđa, mobe ili neke druge narodne svetkovine. Sumnjam da Tom Henks ili neki drugi regularni dobitnik „Oskara“ ima takvu kolekciju priznanja, verovatno su zidovi u njegovoj vili od par hiljada kvadrata prazni ili je morao da kupuje Pikasa i Dalija kako bi sakrio sramotu...

Zežam se naravno, ali medijski doprinos se ne plaća, likovi koji organizuju ovakve manifestacije obično sve začine jelom i pićem i podele diplome, zahvalnice, pohvalnice, ordenje, plakete, statue... i nikada novac... nagrade takvog tipa dele se daleko od javnosti i pozornica, među posvećenima.

Sedimo u golubarniku, pompezno nazvanom novinarska soba. Miris mesa neidentifikovane životinje u bureku golica nam nozdrve. Novembar je i prozor se ne otvara dok Dušanka Kalanj ne objavi u dnevniku da je došlo proleće. Svojim vestima ne verujemo, ali se centralna informativna emisija velike TV doživljava kao direktan prenos postanja sveta. U početku beše ona odvratna špica i melodija koja tera na povraćanje. Gledajte dnevnik, naučićete nešto opominje nas jedan od doajena... zabludeloj deci beži pogled na drugi ekran gde nastupa nova, raspupela devojčica, čiji su roditelji menjali kravu za mladalačke snove.

Osim izvanredno razvijene devojčice, nov je i urednik...

- Na šta liči, šapuće nesrećna kafe kuvarica pitajući se hoće li njeno kuvalo u kome poput veštice meša lošu kafu dobijenu na kompenzaciju zadovoljiti istančani ukus tek ustoličenog kralja...

- Na novi gazdin hir, mehanički odgovaram zagledan u post-modernističku statueta dobijenu na „Danima estrade“ u Svilajncu. Neki doprinos je u pitanju. Trovanje naroda, gušenje prozapadnog duha kod srpske omladine... verovatno tako nešto, samo uvijeno u neku prihvatljivu frazu.

Čekamo sa nestrpljenjem, kao da će pred nama biti potpisan blisko-istočni mir, uskoro će (znam scenario napamet) seoski gazda i njegov novi upravnik imanja stići iz radne posete obližnjoj kafani. Vlasnik prestižnog medija će izbaciti par šala na koje će se robovi nasmejati glasnije nego što je pristojno. Čovek je rođeni komičar, kao oni nesretnici što na ruševinama „Indeksovog radio pozorišta“ otimaju pare „Grand“ publici.

- Neka se novi urednik sam predstavi, mumla pijani poslodavac (popularan naziv za nekog ko se dokopao prljavih para i vara omladinu ne uplaćujući poreze i doprinose), dok su oči uprte u iskeženog prevaranta koji već slaže marke u glavici veličine i oblika TV.

Da se predstavi? Pa ne mora, bolje da ga najave oni što su zakukali nakon što su ga upoznali. Uglavnom ga opisuju na sledeći način, kroz savete dostojne proročice u Delfima:

- Čuvaj ga se kad nema novca...
- Ako te pozove na slavu, znaj da si loš čovek...
- Svake godine za letovanje ima novog najboljeg prijatelja, čuvaj se da ne završiš na plaži u njegovom društvu, davljenje u moru izgledaće kao primamljiva opcija.
- Proveri ko ti je otac, dotični ima više dece nego neki trgovac drogom iz Velikog Trnovca.
- Nikad ne razgovaraj o novcu u njegovom društvu, ostaćeš bez prebijene pare...
- Kad te pohvali, izaći će ti na nos...

Slušam ga dok nabraja poslovne preporuke i uspehe. Još jedan kandidat za stanovnika Bele kuće, čudno je kako je Buš uopšte izabran pored jedne ovakve persone. Kladam se da bi i na Floridi brojanje glasova završilo u korist

novog urednika. Jadnom Džordžiju ne bi pomogla činjenica da mu je burazer guverner pomenute države.

Iskusan novinar, marketing stručnjak, uspešni producent... misli da TV ima potencijal, pomoći će mladim novinarima da se razviju (brate, ovaj će nas naterati da pohađamo teretanu), biće revolucionarnih izmena u programu (verovatno će pomeriti dnevnik za 15 minuta, zatim promeniti ime kulturnoj emisiji „želje, čestitke, pozdravi“ u „čestitke, pozdravi, želje“). Da imamo duha kao Englezi već bi organizovali internu kladionicu koliko će izdržati pre nego što pijani vlastelin odluči da je vreme za novu dvorsku ludu, ali oko sebe vidim samo strah i neizvesnost. Već se po glavi preturaju ideje za nove, još gluplje emisije. Otpočinje nova trka u dodvoravanju.

Naravno, kratka ceremonija predstavljanja je završena, jer gazda odlazi na novu alkoholnu turu, „show must go on“, novinari se rastrčavaju kako bi se pokazali korisnim, a urednik započinje razgovore sa zaposlenima kako bi što bolje skenirao situaciju na televiziji.

Volim razgovore u četiri oka (i dva sočiva, u mom slučaju)... volim indikretnost, tihi poverljivi razgovor koji će iscuriti u spoljašnji svet čim se sagovornici rastanu.

Obožavam nemarno izrečene pohvale, konspiraciju. Jednostavno, takav sam, iako ćakulanje takvog tipa retko shvatam ozbiljno, držim da „jedan na jedan“ razgovor najbolje otkriva male ljudske slabosti i tajne. Naravno, u svojoj sujeti zaboravljam da je nekada protivnik nepobediv i da će moje slabosti u razgovoru ostati preslikane u njegovom mozgu kao indigom.

Probajte da pobedite Džordana do 21, ili Maradonu na male golove... eto, takve su bile moje šanse u popodnevnom nadmudrivanju sa doajenom.

Počelo je komplimentima, uh, baš je bio dug poen, igra sa osnovne linije, nabacivali smo se neiskrenim pohvalama kao dva Španca na Rolan Garosu, do besvesti. Na primer:

Doajen: „Mislim da si ti, Borise, jedan od preduslova da ova TV ispuni svoj potencijal. Često gledam prenose i delim opšte mišljenje da sjajno to radiš. Čuo sam da završavaš novinarstvo, sjajno je to, ali bez prakse ne znači ništa...“

Sjajni novinar: „Drago mi je da ću imati prilike da sarađujem sa Vama, trudim se (lažna skromnost)... čuo sam mnogo lepih stvari o vama...“

Aha, đavo se sjajno izrazio o vašim kvalitetima, razmišlja čak da vas imenuje za konzula u Kragujevcu...

Doajen : „Ako smem da primetim, tvoje znanje nije adekvatno iskorišćeno, mislim da ti možeš da pružiš još više na nekim poslovima koji nisu striktno vezani za sporstko novinarstvo.“

Sad jahač pokušava da objasni konju zašto je dobro da ga osedla... ali uzvraćam kao Roki Balboa. Nisam ja običan konj, ja sam „italijanski pastuv“...

- Ma znam, ali nisam ja za to, mnogo sam tvrdoglav, a i mislim da tu nema nikakve slobode, komunisti vladaju gvozdenom pesnicom, ne bih se petljao s tim, ne trpim tutore i cenzuru...

Da ispipamo jasnika, politika je podloga na kojoj prevaranti sitnog tipa obično loše igraju.

Ma ne, dečko pleše kao Travolta, istina ja nisam Olivija Njutn Džon ili Uma Turman, ali izgleda da mu to ne smeta...

- Drago mi je da to čujem, na istoj smo strani. U poverenju (mislim da ga ne čuje ni Šilja sa moje šolje za kafu, tako tiho govori) imam plan da televiziji skinem etiketu SPS–ovskog medija. Gazda se plaši, ali mi možemo da proguramo neke stvari, da promenimo nešto. Dok bude shvatio, biće kasno. Mi smo upućeni jedni na druge.

Koji mi, ti, ja, Če, Simon Bolivar, Zapata, Garibaldi... sjajno društvo, da Milošević zna šta mu se sprema sam bi zapalio za Hag, a i Lukašenko i Fidel bi se zabrinuli...

- Teško je to, ovde planski zapošljavaju komuniste, urednički sastanci su bili kao Osmo sednica, hladim ga ja...

Ne odustaje, uporan je kao nemačka reprezentacija u poslednjim minutima.

- Ne brini se ti za njih, valjda možemo da savladamo par polupismenih novinara, mi guramo našu priču (nedostaju nam jedino kostimi, bićemo kao Robin i Betmen)...

- Imam mnogo da učim, privodim kraju fakultet, mislio sam da se distanciram od svega ovoga, iskusno tvrdim cenu (moraću da proverim da mi neko od predaka nije bio Cincarín)...

- Nemoj, brate, sada da odustaješ, molim te, sada je najvažnije, vidiš da se valja, frka je, šta ćemo ako svi pametni okrenu glavu?

Postajemo familijarni, sledeći korak je da se isečemo i pobratimimo krvlju... vidim ja da ću završiti na slavi u čelu stola, ako se ovako nastavi.

- Ne isplati se za ovu kintu, nisam više klinac, možda je vreme da krenem dalje... hej, ako nekom treba dobrovoljac za ulogu francuske sobarice, tu sam. Ali, sa druge strane sedi Ričard Holbruk, a ni mnogo veći zlikovci nisu prolazili sjajno u pregovorima sa ikonom američke buldožer diplomatije.

- Novac nije problem, razgovaraću sa gazdom, a na kraju krajeva, dodaću ja iz svog džepa... moraš da mi pomogneš.

Šta ću, moram da priznam, bio sam raznežen. Kako biste se vi osećali da upoznate majku Terezu? Da doživite prosvetljenje?

Ozbiljno, i dalje mu nisam verovao, ali sam pogrešno procenio da mogu da izmuzem novac za kratko vreme. Srpska ekonomija je bila na izdisaju, kevin biznis takođe, sponzoruše su sve alavije, drugari sve siromašniji, kafanski računi sve veći...

Doneo sam odluku, prvo „možda“ je uvek sudbonosno. Loša stvar kod svih glupih odluka je što je opravdanja lako naći, nameću se, mame, pružaju ruke...

- Hoću da budem samostalan i zarađujem za život.

- Ne možeš da odjebeš svakog ko ti ponudi pomoć.

- Od principa se ne živi.

- Ponekad moraš da progutaš govno radi višeg interesa.

- Ceo svet radi jedno, ti teraš kontru, pomisliš li ponekad da nisi u pravu?

- Ljude moraš da prihvatiš onakvima kakvi jesu.

Hoćete da vam prevedem? Svaki put kad vaša mračna strana ubaci ovakve primisli u mozak, vi ste u stvari pomislili:

- Ne postoji ništa što ne bih uradio za novac.
- Svaćiji novac je dovoljno dobar za mene.
- O moralu pričaju siromašni i promašeni.
- Budi ponizan, ako je to uslov da dobro zaradiš.
- Šta te briga ko je kakav, dok može dobro da plati.

Ne mogu da se setim, koji sam razlog izvukao iz skladišta opravdanja, ali od tog dana je bilo „mi protiv njih“, „naše – vaše“... i, ma koliko sebi dao značaja i podvodio saradnju sa okupatorom pod borbu za više interese, pozadina svega je bio novac. Umesto da nepismenog doajena razobličim, učinim mu život teškim, i pošaljem ga nazad u bocu kojom je doplovio i iz koje je utekao glumeći duha koji ispunjava želje... ja sam mu bacio pojas za spasavanje.

U normalnim okolnostima par klipova pod točkove i lagano poentiranje na tuđem neznanju bi ga učinilo samo slepim putnikom koji će, pre ili kasnije završiti u moru, okružen ajkulama koje su upravo okončale post.

Mogao sam da ga bodrim sa palube i dovikujem „maši ručicama“... ne, ja sam velikodušno odlučio da mu ustupim najbolju kabinu.

Koverti su bili deblji, ali se obraz istanjio... završavati poslove koje će budalino prikazivati kao svoje uspehe je prilično ponižavajuće. Licemeri bi se proglasili za ljude iz senke i uživali u nepostojećoj tituli...

Program se zaista izmenio, lađa ludaka je, barem za trenutak, počela da plovi ka obali, komunisti su preslišavali vlasnika na mučnim partijskim sastancima.

Partnerstvo je funkcionisalo savršeno:

moj rad - tvoje slikanje

moja ideja – tvoja zasluga

moj metak – tvoja lovina

moja kuća – tvoji ključevi

Drugim rečima, „sve je naše“. Samo, kad delimo kolač... ti dobijaš šlag i žele, a ja ću da pojedem „ono crno“, tj. koru, koju sam uvek kao dete sa gađenjem ostavljao na tanjiru.

Samo, vremenom sam postao predvidljiv, ili je okruženje postalo naprasno inteligentno...

Ukratko, moja ponosna zemlja je jednom odlučila da izađe na crtu ostatku sveta. U tu svrhu trebalo je dobro oslušnuti šta misli „peta kolona“, pa su razne spodobе počele da se pojavljuju po hodnicima i na redakcijskim sastancima. Igrali smo se demokratije, raspisivane su audicije za nova lica. Ta nova lica su bila prilično izborna... i kamere su se povremeno gasile, čim bi se objektiv zagledao u izbrazdane face. Valjda od užasa... jebem li ga.

Domaćice kojima je jedino falila kecelja (mirisale su na zapršku) i neke ruralne face defilovale su po konferencijama za novinare, a moji dobro obavешteni izvori su potvrdili da novinarske zadatke dobijaju na partijskim sastancima. Osluškiavao sam ratne bubnjeve, dok su oko mene Indijanci prizivali kišu... šta kišu... provalu oblaka. Samo, umesto barica, ostajali su krateri i karakterističan miris paljevine, smrad ljudskih tela.

Veliki Štrumf se distancirao. Narodni tribun je navukao odoru političkog komesara... sklopio pakt sa Gargamelom... tačnije, ispostavilo se da je na platnom spisku čarobnjakove tajne službe.

U stvari, da je jedan Gargamel, lako bih se izvukao... ali, bilo ih je više. U kožnim jaknama, sa izmučenim licima i vidljivim podočnjacima od brige za državu i motrenja na neprijatelje, uglavnom unutrašnje. Dojava na kladionici može da bude unosna, dojava „službi“ takođe... a urednici medija uvek nađu način da suzbiju ono što se popularno naziva „kršenje radne discipline i međuljudskih odnosa“. Valjda je u tu svrhu i izmišljen telefon... da se denunciraju svi koji vam stoje na putu.

Nemojte da se plašite, nije to baš kao u filmovima. Ne pakuje te noću brke u kožnim mantilima, ne odeš na višegodišnji službeni put. Ne uvale ti lopatu i daruju hiljade sati prinudnog rada. Ma ne, napredovala je tehnologija. Prijateljski

glas sa druge strane žice te ljubazno pozove da se javiš, recimo, u sobu 215. Kao da te neko blizak poziva na svadbu, eto toliko je prijatan poziv...

Samo, na svadbi ti receptore sluha razori kombinacija lošeg ozvučenja i pevačice koja mutira, a u prostorijama službe je tiho. Takođe, srpska veselja zaudaraju na mešavinu jeftinih parfema na ženama i karakteristični miris razdrljenih mužjaka, u policiji vam čula golica osveživač prostorija i tiho zujanje klima uređaja. I ni govora o zadimljenim sobama, lampama uperenim u lice kukavca pod sumnjom... lažu u filmovima. Kafa je kvalitetna, sok uvezen iz postojbine imperijalizma, a Gargameli pokušavaju da se osmehnu. Ne polazi im uvek za rukom, ali važna je namera.

Ćaskanje je prijateljsko, kao kad se ljudi upoznaju u avionu, recimo. „Casual varijanta“, izbegavaju se moguće tačke razilaženja, sleti poneka duhovita upadica... ma, jedno najobičnije ćeretanje. Sagovornici su tako prijatni da ih umalo nisam pozvao da uveče izađemo, da prozujimo...

Vidim da sam okružen vrlo informisanim ljudima. Ne izgledaju kao da čitaju novine i gledaju TV, ali naprosto sve znaju. Daju kao od šale odgovore na svih pet novinarskih pitanja, ko, šta, kako, kad, gde... pravi profesionalci... Izgleda da su vrlo pažljivo proučavali moj lik i delo, pravi fanovi, rekao bih. Nisam ni znao da imam takve obožavaoce, nemojte ljudi, ja sam skroman dečko, jedan od vas, dobri momak iz komšiluka.

I taman spremam olovku da im podelim autograme, trknem da kupim neki poklončić za decu, lepšu polovinu... pogledam slike dece, ispucam par komplimenata na račun izgleda bolje polovine... ukratko, da se dopadnem svojim vernicima, kad Gargamel sa najvećim podočnjacima predloži da krenemo sa kvizom.

Pravila kao i u svakom kvizu, oni pitaju ja odgovaram. Ide se od lakih ka težim pitanjima, nema pomoći publike, na samom startu su mi, takođe, poručili da ne pomišljam na pomoć prijatelja, a traže se jasni i precizni odgovori. Sankcije za pogrešan izbor niko ne pominje, ali one neizrečene počivaju na svakom licu. I odjednom, prostrana kancelarija se pretvara u neugledni sobičak, i klima uređaj

odbija da hladi napetu atmosferu i osveživač prostorija ispušta strah i paniku umesto prijatne arome vanile...

Ime, prezime, prokleti dan kada sam se rodio i slične stvari... prisećam se odgovora na uvodna pitanja, valjda taj laki deo služi da se otravi atmosfera, odnosno, da se učesnik kviza oslobodi treme. Čujem svoj glas, valjda ni Crvenkapa nije tako zamuckivala kad je ugledala zlog vuka.

Drvoseča koji zaklanja Sunce sa druge strane stola citira, pokušava da ostane miran. Civilizacija ga je naterala da obuče odelo, ali odaju ga prljavi nokti, šake veličine lopate i karakteristični naglasak. Životinje su ga, verovatno, razumele kad progovori, za ubeđivanje ljudi poseduje neka druga sredstva. Bešumno se molim da nikada ne saznam koja...

Ovo je njegov čin, nije se mešao u malopredašnje ćaskanje, no sada je zauzeo mesto na sceni.

Očinski vrti glavom, to kao da traje vekovima, dok osećam kako moje jadno srce pulsira... na pomalo čudnom mestu, u petama... čudi se kako sam dospeo na krivi put, citira moje izjave zapanjen da u zemlji kasarni postoji neko ko želi da prekoči ogradu, u stvari, da načini rupu u žici, kako bi se neprijatelj provukao i uhvatio nas na spavanju.

E, jesam lupetao, zidovi možda nisu imali uši, ali sagovornici jesu. Izgovorene reči ne lebde dugo u vazduhu, ipak, neko pažljiv ih na vreme pokupi, sakrije u pregradu za otkucavanje prijatelja i izruči materijal još boljim prijateljima u nekoj ovakvoj sobi.

Vidim, manija slična onoj koju su izazivali „Beatlesi“ širi se u prostoriji, islednik me citira kao posvećeni Lenonove stihove.

Jeste, lagao sam kako spremam američku zastavu i banane da dočekam oslobodioce, tvrdio sam da bi trebalo naplatiti pokoji zaostali dug oslobodiocima iz 1945., sanjao o javno istaknutim spiskovima članova komunističkih partija, hvalio samoubilačku strategiju Hamasa na Zapadnoj Obali.

Da priznam da sam se zezao i uverim veličanstveni skup da sam kukavica velikih usta? Da se pokajem ili samo zakunem na Ustav da nisam tako mislio... pravih neprijatelja nema ili se odlično maskiraju pa su čuvari sistema

ponekad prinuđeni da platu pravdaju saslušavanjem nekog malog lajavca koji ne predstavlja nikakvu opasnost.

Suza suzu stiže, jebeš dostojanstvo... važno je da išetam uspravno iz numerisane sobe. Malo poricanja, još više pokajničkog klimanja glavom, uzdisanje, kršenje ruku, obećanja.

Doajen ima odlično pamćenje, kompliment za nekoga njegovih godina. Dugo je u poslu, upecao je gomilu naivnih šarana kakav sam ja, odlikovaće ga u tajnosti zbog vernog služenja državi. Orden će mu okačiti o uho, ali, svejedno zasluge su zasluge... a ni beneficije koje vuku sa sobom nisu za potcenjivanje.

Ali, da se vratim komadu bez publike. Sa ovakvim prijateljima vreme leti, i Sunce je pobeglo glavom bez obzira zgađeno mojim moralnim padom. Mesec se mrštio slušajući laži kojima pokušavam da spasem kožu. Besedio sam dugo, pravdajući se pred sudijama, bolje rečeno cvileći za oproštaj. I na kraju napustio sam Had uz obećanje da ću zaboraviti broj sobe, lica, imena mojih dobročinitelja. Dovoljno je da upamtim kontakt telefon i da ne opterećujem nevažnim podacima. Naime, kako je duhovito primetio jedan od novih prijatelja hard disk u mozgu nije neograničene veličine i nekim podacima mora se dati prioritet. Na kraju krajeva, svi smo na zajedničkom poslu – čuvamo državu zar ne?

Naravno doajen me nije sačekao, odjezdio je u sumrak posvećen nekom novom zadatku, jer - ponoviću neprijatelj nikada ne spava - te stoga i mi moramo ostati budni. Pokupio je lovorike za hrabro izveštavanje o ratu sa prve borbene linije, iz podruma dubine rimskih katakombi, popunio prazan prostor u novčaniku, zbrinuo još jedno iz buljuka sitne dečice, obezbedio prostor za dokazivanje ženi koja nikako da pronađe sebe.

Dugo sam lutao zgarištem uništenih ideala na jednom lokalnom mediju koji je pokušao da proguta suviše veliki komad stvarnosti. Za jednim doajenom usledile su desetine drugih hodočasnika, ipak nedovoljno veštih da ulove još koju ljudsku dušu. Jer, to je bio moj zadatak... a niko ne voli da mu se neko sa strane petlja u posao.

Vidim ponekad tog večitog mladića, sa ugraviranim osmehom za svakoga u uglu usana. Promenio je stranu na vreme, otvorio nevladinu

organizaciju, umotao se u „stars and stripes“. Teško ga je prijaviti, jer smo sada svi u dresu na „zvezde i pruge“, a državu više niko ne štiti. Neprijatelji se nisu ušunjali, kako smo očekivali. Nije to njihov stil, ušli su uz fanfare, širom smo im otvorili vrata. Nedostajalo je jedino da ih narod zasipa cvećem, kao u starim filmskim žurnalima.

Doajen se dočekaao na noge, ja nikad nisam... igrao sam „va bank“ za stolom kome nisam dorastao. Doajeni upravo zbog toga žive duže, uvek imaju jake karte u rukama...

VIKTORIJA

Klempavi je izronio iz blata i na trenutak mi se učinilo da je crnji od mraka. Kiša se uporno trudila da ugasi potoke vatre koji su tekli fabrikom. Eto kako završava srpska zabluda da se od plastelina može napraviti auto... usud mog rodnog grada, nesrećni proizvođač gubitaka i loših automobila ima konačno neku namenu, NATO avioni su, izgleda, odlučili da tu uskladište bombe.

Uši čoveka koji pali cigaretu (šteta što se niko nije setio da razbije napetost i da ga posavetuje da bude pažljiv sa vatrom kako ne bi izazvao požar) su monstruozne... verovatno su ga angažovali da osluškuje dolazak aviona. Medjutim, već u sledećem trenutku saznajem da, osim impozantnih ušesa, naizgled mirni gospodin poseduje još nekoliko velikih stvari, srce, na primer. Zatekao se u krugu „Zastave“ kad su isporučivali pošiljku iz Brisela. Plesao je sa gelerima i ostao u jednom komadu. Ruke mu se ne tresu, što pravi interesantnu paralelu sa mojim „breakdance“ nogama. Dobro, oduzeo sam se, snimatelj je na trenutak izgubio sposobnost da muca, bilo je to vatreno krštenje. Ma, lako je za bombardovanje smisliti opravdanje, inicijalni strah uskoro zameni sreća što još postojim (sram me bilo, ne mislim u trenutku na činjenicu da je moja zemlja izgubila epitet najvećeg proizvođača automobila na Balkanu). I tako, dok se moj sebičluk meša sa rastućom količinom radijacije u vazduhu, iz mraka iskaču nove spodobе, ovoga puta umesto plave portirske dominira SMB uniforma. Sta je ovo? Modna revija na parkingu zapaljene fabrike? Performans na kiši?

Oficir sa visokim činom je nekako dovukao svoj ogromni trbuh na još jedno mesto zločina morskog agresora. Osvrćem se, ne bih li primetio nekog neuhranjenog, oznojenog regruta zaduženog da nosi stomak pretpostavljenom. Major se uživeo u ulogu glavnokomandujućeg i sipa komande na parkingu. U nedostatku regularne vojske strateški raspoređuje par sirotih novinara, jednog portira, nekoliko sanjivih snimatelja, koji lagano pristižu otrešajući poslednje ostatke sna sa natečenih kapaka. Ne ulivamo poverenje, iako nas predvodi

genije taktike ubedjen da će se NATO raspasti nakon što potroši sve zalihe bombi i raketa u narednim mesecima.

- Da mi je da se jednog dočepam na zemlji, srce bih mu izvadio - hukće brka pod teretom kilograma i steže pesnicu gledajući u plačljivo, tamno nebo.

Aha, probaj da ga pronadjes u Avijanu, verovatno pilot upravo naručuje dužu kafu sa mlekom u restoranu vazduhoplovne baze. Uskoro će na spavanje, možda ga zatekneš kako pere zube...

- Platiće za ovo, narod će im suditi - srdi se drug visokog čina dok mu suze natapaju rumene obraščiće. Plače zbog nevinih žrtava kojih, ruku na srce, nije ni bilo, jer se osim najhrabrijeg portira na svetu niko nije usudio da pridje fabričkom krugu. Zapljuskuje me novi talas stida, vojnici ne plaču, major je delija, to samo zadimljeni vazduh draži oči...

Otkrivamo da i najveći junaci imaju skrivene strasti, tajne ljubavi i male, nevine hobije. Naš komandant (eto, već ga osećamo kao prirodnog vodju) izgleda u slobodnom vremenu sakuplja nagrade Američke filmske akademije za kameru. Junak, a uz to skroman... brka mi je protiv volje prirastao za srce.

- Nemoj da snimaš uglove i preseke, samo plamen... da ne vide šta su pogodili, nemoj da im olakšavamo posao - vojskovodja izdaje direktivu zbunjenom momku sa kamerom. Svi ćute, u ratu je neprikladno smeјati se nadredjenom... i u miru je tako. Naime, naša oružana sila svojoj ozbiljnosti duguje slavne pobede u poslednjoj deceniji 20. veka.

„Evo im ga na!“, to sada zvuci rodnog kraja govore iz brke, dok se podsmeva neprijatelju koji razmislja o kapitulaciji zbog činjenice da ne uspeva da odredi uspešnost svoje misije.

Zamisljam kako Vesli Klark i njegov štab zabrinuto sede čekajući da lokalna TV iz Kragujevca emituje kadrove razaranja „Zastave“. Sorry gospodo, zahvaljujući genijalnosti izvesnog oficira nećete imati to zadovoljstvo. Umrite u neznanju. Ne znam da li je baš uputno objašnjavati jugoslovenskom „Kutuzovu“ da je tehnika napredovala i da se bombe i rakete u savremenom ratovanju navode na ciljeve, ali ja sam prećutao tu, ionako nebitnu informaciju. Zašto dodatno rizikovati, drug je zaradio činove učeći se na bombardovanju Beograda

1941. i analizirajući manevre partizana tokom neprijateljskih ofanziva u Drugom svetskom ratu. Rat je rat, šta se tu promenilo? Naša se vojska rukovodi praksom, uslovima na terenu, uči iz slavnih pobeda. Slovenija, Hrvatska, Bosna... ne postoje gradovi koje naša artiljerija ne može da sruši, pogotovo ako je neprijatelj naoružan kamenicama. Vukovar, Sarajevo, Srebrenica... tako izgleda kada se znanje iz magareće klupe primeni u praksi.

- Snimi usporeno i iz više uglova - naredjuje major dečku koji je pekao zanat pod šatrama Srbije, zumirajući nabujale i tužno oklembesene grudi pevaljke, vodopade znoja na čelu starog svata, karakterističnu mrlju ispod pazuha debelog kuma, vuneni tepih na grudima seoskog zavodnika i prst u nosu mladoženje koga su na prevaru dovukli pred matičara nakon završene srednje škole. Profesionalac sa kamerom je jedini dodir sa vojskom imao snimajući ispraćaje na kojima se zastava SFRJ sa petokrakom savršeno uklapa u kolorit u kome dominira slika Draže Mihajlovića.

Ipak, snimatelj je dovoljno iskusan da ne protivreči arhitekti našeg junačkog otpora tehnički sofisticiranijem neprijatelju. Mlati kamerom kao da igra voleje na Vimbldonu, usrdno se moleći da niko ne primeti sitan previd... nije uključio dugme za snimanje. Baterije se lako troše na kiši i aprilskoj hladnoći, a treba zaista imati neki materijal za emitovanje.

Oprezno pitam jednog od direktora fabrike (nebitan lik, glavne bajе su u debelom podrumu, njihovi životi vrede više... treba neko da uništava fabriku i kada ovo zlo prodje) za izjavu o razaranju. Naravno, komunizam je svakog podanika naučio da ništa ne radi bez dozvole pretpostavljenog i da, što reče Homer Simpson, „svaka inicijativa vodi neuspehu“. Taman kada je u vazduhu visila legendarna rečenica koju svaki novinar sluša svakog jebenog dana „nemoj mene, nije moje da pričam o tome“ umešao se komandant i gromko zatražio:

- Reci da će zločinci platiti za civilne žrtve i kaži da ima na desetine poginulih i povredjenih.

Zaledio sam se. Sada sahranjujemo žive, možda ćemo uskoro, čisto da prilog bude uverljiviji, streljati par uvelih radnika koji tu na parkingu gledaju kako njihova mladost i radna mesta nestaju u plamenu.

I dok je drhtavim glasom direktor mucao laži u mikrofon (kamera je ostala isključena), a ja razmišljao kako da pobegnem od ludaka u epoletama počelo je da svanjava. Pošto smo pretnjama i proklinjanjem oterali noć, a samim tim i neprijateljske avione (tokom bombardovanja u narodu se odomaćilo uverenje da su piloti NATO suviše lenji da ustaju u zoru), dozvoljeno nam je da krenemo u obilazak fabrike. Opis ću da preskočim, deluje stravično, a mogu da primetim da nikada nisam video novinare da tako brzo hodaju. Bili bi medju kandidatima za medalju na Olimpijskim Igrama.

Već tada sam shvatio da je brka sa beretkom moja sudbina. Kapa mu je izgledala kao da je svako jutro pre dolaska na posao čisti burekom. Uniforma skrojena za čoveka normalne težine se skupljala na kiši, čineći stomak još većim. Kako je jutro odmicalo, počeo je da mrmlja o strašnoj osveti, precima i pobijenoj deci. Pogledao sam ga krišom. Ne izgleda toliko staro, ali, ko zna, možda se i borio pod drugom Titom. Ili povlačio preko Albanije? Napredna smo vojska, ne bi me čudilo da su naučnici u Vinči izmislili eliksir za mladost. E, da su ubacili koju kapljicu logike, naša bi oružana sila bila strah i trepet.

Kada smo se povukli u zgradu fabričke bolnice, major je prepoznao srodne duše u par likova iz fantomske službe za informisanje nekakvog kriznog štaba za spas „Zastave“. Na savetovanju iza zatvorenih vrata (verovatno se takve seanse održavaju i u ustanovama za staranje o odraslima svakog ponedeljka) odlučeno je da se tokom dana snime ranjenici. U tu svrhu pozvano je stotinak radnika koje su previli tako da liče na tifusare iz Bulajićevih filmova.

Oni deblji su, zarad pravilne raspodele radne snage, teglili mršavije na nosilima, kamere su uredno snimale, neke bakute, koje niko nije mogao da ubedi da je u pitanju snimanje propagandnog filma, su kukale i prizivale Boga.

- Imaće veliki odjek ovo u svetu, pazi šta ti kažem, samouveren je majstor propagande...

Čudi me da nijedan američki predsednički kandidat nije došao na ideju da brku angažuje kao vodju propagandnog tima u kampanji. Republikanci nisu morali da izgube dve izborne trke zaredom... mozda bi i sama istorija poprimila drugačiji tok.

Zaista, prema našem komandantu i Gebels izgleda kao puki šegrt.

Nakon što smo dobili presudnu bitku u medijskom ratu dato nam je voljno do popodneva, kada ćemo se naći u „sigurnoj sobi“, kancelariji Odeljenja za moral nepobedive vojske. Niko mi nije rekao da sam, iako osvedočeni folirant u izbegavanju uniforme, regrutovan. Časna je to organizacija, nema suviše papirologije, dovoljna je reč.

Moram kratko da vas upoznam sa pojmom „moral“ u shvatanju vojničke kaste u našoj državi. Prvo, odbacite sva filofska znanja o pomenutoj kategoriji i Kantova blebetanja o povezanosti morala i ljudske slobode. Nema mnogo filosofije u shvatanju čuvara naše slobode. Ukoliko neko odluči da napiše udžbenik sa osnovnim pojmovima koji se koriste u vojnickoj praksi, definicija morala bi glasila ovako:

„Moral je skup krutih pravila o širenju lažnih vesti, negiranju očiglednih stvari i preduzimanju nelogičnih mera, a sve u cilju zbunjivanja neprijatelja“.

Zvuči vam nelogično? Odlično, to je i cilj timova za moral u našim redovima.

Nista vam nije jasno? Sjajno, uspeli smo da zataškamo tragove istine.

Osećate se nesigurno? Sada znate kako je neprijatelju...

Podrum u kome je smešten štab naše propagandne jedinice je mali (verovatno kako potencijalni agenti neprijatelja ne bi mogli da prodju neopaženo) i zadimljen (verujem da vam je taktika dimne zavese u modernom ratovanju poznata). Niko od nas ne zna šta da radi, što je dobro, jer ako padnemo u ruke zločincima nećemo odati ništa, ma koliko nas vešto ispitivali.

Pošto poznajem dva agresorska jezika, nisam striktno vezan za glavni štab, već nakon nekoliko dugih i napetih dana dobijam zadatak da u izmeštenim prostorijama televizije pratim strane kanale (zloglasni CNN, pre svih) i otkrijem kada će se zločinački avioni obušiti na naš grad.

Sedim kraj ekrana i pažljivo pratim trenutak kada će spiker saopštiti plan napada za 44. noć kampanje „Milosrdni andjeo“. Blistaju veštački zubi hispanovoditelja, smenjuju se slike razorene Srbije, međutim, uporno izbegavaju da saopšte buduće ciljeve. Verovatno su provalili da naš tim pomno gleda. Očigledno da ni njihovi „spin doctors“ ne spavaju.

Rat našeg medijskog titana sa stranim stanicama trajao je koliko i intervencija alijanse. Ponekad bi se major na volšeban način stvorio kraj TV i naterao me da prevodim izveštaje američkih i britanskih stanica. Tako bih dane provodio slušajući kako se zapenušali brka verbalno obračunava sa likovima na ekranu. U početku sam sumnjao da moj komandant shvata da njegove reči ne dopiru do brižljivo obučениh, doteranih, preplanulih izveštača. To šta bi jedan pripadnik herojske vojske uradio majkama Brenta Sadlera, Tima Maršala, Alesija Vinčija nije za stranice ove knjige, ali dovoljno je reći da drug „visoki čin“ ima perverznu maštu.

Osim prebiranja po porodičnom stablu uvažениh zapadnih kolega, slušao sam kako im komandant uzvraća sipanjem pogrešnih padeža, škr gutanjem zuba, resigniranim odmahivanjem ruku, a učinilo mi se nekoliko puta da se suzdržava da ne pljune mračne sluge zlih gospodara. Mere pritiska se nisu pokazale delotvornim s' obzirom da su zločinci sa mikrofonom nastavljali da pričaju ne obraćajući pažnju na uvrede sa druge strane ekrana.

„Branićemo Kosovo do poslednjeg“, mrmlja komandant, gotovo opčinjen slikom nepreglednih srpskih grobova, koji su slavno izginuli pokušavajući da odbrane kuće koje su Albanci pretplatili pripadniku srpske manjine, koji je već napravio dvorac na periferiji Kragujevca.

„Videćemo kako će se ponašati kada limeni sanduci počnu u gomilama da stižu u Ameriku“, hrabri se prekaljeni vojnik.

Pogledao je par filmova o Vijetnamu i izvukao pogrešne zaključke.

Šta ako veruje da je zaista postoji Džon Rambo, pa nas natera da odradimo specijalne pripreme kako bismo parirali Staloneu?

„Sidjite na zemlju kukavice!“, izaziva sensei ratovanja pilote koji nakon razaranja prave „osmice“ na vedrom nebu kako bi nas još više nervirali. Matori

priziva kopnenu intervenciju i taktiku „spaljene zemlje“ dok se Srbija lagano vraća u neolit.

Pa, upoznali ste mog gurua tokom herojskog otpora zlikovcima koji su se usudili da napadnu pod okriljem noći. Naše gerilsko ratovanje protiv modernih varvara, kako je napisao najtalentovaniji polaznik mini škole ratnog izveštavanja, svodilo se na to da čekamo zapaljivi materijal sa neba, snimimo buktinju koju su mogli da naprave i marljivi seljaci dok spaljuju đubrivo i verbalno pretimo kukavičkim pilotima, čiji se posao sastoji u pritiskanju dugmeta negde visoko, iznad oblaka.

Major X (naterao sam sebe da zaboravim njegovo prezime, ime nikada nismo ni saznali, što me je navelo na zaključak da oficiri nemaju imena, samo činove) vodio nas je kao dodole osmatrajući zapaljene pogone, izgorele ledine, promašene mete, strogo pazeći da se ne približi previše mestu zločina. Verovatno nije želeo da uništi tragove zlikovaca, a meni neka je prosto što bih ponekad pomislio da nema dovoljno hrabrosti.

Najbolje su bile posete jedinicama pijanih rezervista, koji su bili zaduženi da glume glinene golubove po seoskim vukojebinama. Neko je među našim genijalnim generalima došao na ideju da pali radare, kako bi otkrili neprijateljske avione koje ne možete pogoditi, jer standardizovano oružje naše vojske ima domet nešto veći od pračke.

Sredovečni ljudi maskirani u uniforme rizikovali su uludo živote hraneći strah rakijom velikodušnih seljaka. Naša misija je bila da ih obilazimo na položajima (kao svaka kukavica trudio sam se da svoj zadatak obavim danju i tako smanjim rizik) i da bez pominjanja imena, položaja i aktivnosti, izveštavam o našim hrabrim braniocima.

Neću da vas smaram, ali jedna ratna reportaža sa takvim ograničenjima bi trebalo da izgleda ovako:

„Posle dugog i napornog puta stigli smo u mesto Y u blizini grada Z kako bi se na licu mesta uverili u borbenu gotovost i moral naših hrabrih vojnika. Dočekali su nas osmesi i dobro raspoloženje, heroji odbrane svesni su da je

situacija teška, ali i da neprijatelj lagano popušta pred čvrstom namerom naroda da zaštiti svoje vekovne teritorije. Poručnik X, uz primetnu odlučnost, kaže da im ništa ne pada teško i da im je narod ovog kraja zahvalan za sve što su učinili da odbrane domovinu. U blizini položaja H su važni strateški objekti, stalna meta agresora, ali požrtvovanjem PVO zlikovci zloglasne alijanse ne uspevaju da izvrše zadatak zapadnih moćnika...

Uz gomilu fraza i imperativni zahtev da se ne odgovori ni na jedno od pet osnovnih novinarskih pitanja, umetnete par prigodnih epiteta za Klintona i njegove „podrepaše“ i na kraju zaključite:

„Rastajemo se od ozarenih branilaca koji nam poručuju da nema razloga za brigu. Y se nikada neće predati. Bore se za sve nas, ne zeleći da iznevere prošlost i obrukaju pretke“.

Kažu da je čak postojao priručnik za izveštavanje u ratnim uslovima. Sadržavao je prikladne izraze i rečnik kvalifikacija i uvreda namenjenih neprijatelju. Nisam nikada video nista slično. Moja jedinica za propagandni rat je izgleda bila napredna i samouka. U stvari, kada bolje razmislim, učili smo od najboljeg.

Šta je bilo posle?

Ostalo je istorija. Zvanični rezultat (doduše, u pitanju su naši arbitri) ukazivao je da smo pobedili NATO pakt, što je dodatno zbunilo pomenuti savez. Komandant i nas nekolicina podređenih u različitom raspoloženju smo pratili proglašenje pobednika putem državnih medija. Vrhovni vodja nam je čestitao mir i konstatovao da je pravda pobedila i da smo sačuvali vekovna ognjišta. Velikodušno smo, kako i priliči gordim slavljenicima, dopustili poraženima da okupiraju teritoriju zbog kojih je srpska mladost ginula. Bez osećaja za istorijski trenutak i pijeteta prema žrtvama junačkog otpora miševi poput mene bili su potajno srećni, jer je klanica završena.

Heroji poput mog pretpostavljenog su ćutali, trudeći se da zaustave suze. On nije želeo da se njegovo slavno doba završi. Jednom je neko (mislim, Endi Vorhol) rekao da će u budućnosti svi biti slavni na pet minuta. Major je, zagledan u neku daleku tačku u danima koji slede, preračunavao mogućnost da se ponovo

zarati, kako bi ponovo dobio mogućnost da zablista punim sjajem. Tražio je protivnika, svestan da posle takve sile kakva je Alijansa ne postoji dostojan takmac. Možda da objavimo rat Marsovcima?

Bez novog krvoprolića šanse da major dogura do generala se rapidno smanjuju. U mirnodopskim uslovima političari, ali i vojna vrhuška nisu tako darežljivi u deljenju epoleta, a i dnevnice na frontu i u kasarni se razlikuju. Jedno je terati golobrade regrute da čiste lišće, a drugo rasporedjivati pešake u suludoj šahovskoj partiji ubijanja sa protivnikom koji ima damu, topa i desetak hiljada aviona pride.

Avion nije šahovska figura? Dobro, ne budite sitničavi, konj jeste. To je jedina figura koju Srbi imaju u izobilju kada govorimo o ratovima. Konje imamo braćo, nedostaju nam jahači. Odnosno imamo i jahače, ali su zauzeti... kriju se u podrumima, dok mi imamo šansu da slavno poginemo od ruke nevidljivog neprijatelja. Blago nama...

Slatka je posleratna obnova, jos sladja mirnodopska proslava poraza. Urede se uniforme, poneki se prvi put nakon „briona“ susretnu sa aftershave—om koji ne ostavlja opekotine na licu. „Visoki činovi“ ispale neku prigodnu šalu dok odlikuju svoje sluge, političari zamuckuju čitajući namenske govore kojima se jedino menjaju datumi. Pošto se pretpostavlja da naš naoružani narod dobija svaki rat, a često smo prinudjeni da branimo tekovine revolucije, svaki govor je isti, podseća, preti, likuje, hvali i najavljuje novo ubijanje. Čisto da se prisutni ne opuste.

Mrtvi se spominju jedino u govorima na sahranama, uskoro na njih pada zavesa, kao na škakljivu predstavu. Neprijatne teme se ostavljaju po strani, majke u crnini i očeve u brade zarasle silom sklanjaju sa parada. Mora neko i da umre za slobodu, ne kaže bez razloga narodna pesma „da se sin hrani i šalje na vojsku“.

Posmatram komandanta dok postojano uništava pecivo na zamašćenim papirnim tanjirićima tokom proslave pobede. Oni nesrećnici čiji su najbliži skončali gledajući u nebo i očekujući da nevidljivi neprijatelj pritisne dugme će iz sličnih tanjirića takodje jesti na parastosima za 40 dana.

I dok duše umrlih i dalje kruže Stradijom, na reverima živih sjakti se ordenje. Kako Domanović reče „svaki je zelenaš i nitkov mogao sebi za nekoliko groševa kupiti titulu velikog narodnog rodoljuba“. Redjaju se imena, stomaci zaklanjaju vidik, guraju se društveno-politički radnici i lopovi preobraćeni u biznismene ne bi li se susreli sa objektivima kamera i foto–aparata. Primećujem nekoliko policijskih uhoda. Hoće li njima orden zakačiti za uvo, ili na grudi?

Poslednji ratni zadatak pre bega u mali bezbedni svet redakcijskih spletki i gloženja izmedju jednako nesposobnih novinara. Komandant će u ime jedinice primiti plaketu (ordenje je rezervisano za one koji su okrvavili ruke ubijajući civile i sahranjujući loše obučene regrute). Trenutak za istoriju, snimak koji će završiti kao „home video“ u majorovoj kolekciji, negde izmedju prvog snimka deteta i ćerkine svadbe. Vredelo je kupiti djavolju napravu, video-rekorder na kredit, početkom '90–tih. Rat je pojeo kamate, rate su ostale zaboravljene u nekoj od prodavnica propale SFRJ, a relikvija iz neke bolje prošlosti i dalje fercera. Uspešan poslovni potez i dokaz da osim ratovanja, psihologije, propagande, kamere, multitalentovani srpski oficir ima dara i za ekonomiju.

Uramljeno parče papira zauzeće počasno mesto u kancelariji, izmedju vodjine slike i limenog suvenira koji bi trebalo da podseća na venecijansku gondolu.

Učinilo mi se da sam video suzu u junačkom oku, dok je, uz muški stisak ruke i lupanje po ramenu od pretpostavljenog, naš taktički genije primio priznanje. Jedan život je na neki način dobio smisao, jedna karijera vetar u jedra, hiljade žrtava razlog za svoju pogibiju. S' obzirom da su moral i propaganda ipak manje cenjeni od pucanja ka nebu na kome nema ničega, prekopavanja puteva koji neće videti neprijatelja, aplauz je bio prilično mlak. Ništa zato, uvek postoji naknadna obrada materijala, na snimku će sala odjekivati kao Napolijev stadion kada Dijego Maradona primi loptu. Onim najboljima je potrebno obožavanje gomile kao dokaz genijalnosti, a naš komandant ima pravo na malu intervenciju montažera.

Nešto kasnije, svečana večera pretvorila se u pijano nazdravljanje i teturanje, uz zvuke vojničkog orkestra. Ansambl ošišanih regruta otkupljivao je

dušu svirajući repertoar naučen na svadbama i vašarima. Pesma je odjekivala salom vojnog doma, a meni se nakon kombinovanja opijata i turskog melosa činilo da nas prase sa jabukom u ustima posmatra prezirno i pita se kako je završilo u društvu svinja koje imaju moć govora.

Ludaci su slavili imaginarnu pobjedu, glupci se vodili za najvišim činovima nesposobni da osete stid, dok su kukavice pokazivale najviše dostojanstva pokušavajući da bol i sramotu otupe alkoholom.

Ipak, negde u onom skrivenom, ali uvek svesnom kutku razuma svi smo likovali zbog činjenice da dišemo. Stid je to pokazivati u javnosti, ali kada ostaneš sam i oteraš svetlost, u gluvo doba noći soba miriše na olakšanje i zadovoljstvo što još postojimo. I ako vas sudbina protiv vaše volje baci na pozornicu velikih zbivanja, dominira strah za kukavnu egzistenciju.

Koračam sredinom ulice osluškajući tamnu izmaglicu. Zapaljena zemlja žedno hvata kapi tople letnje kise. Deluje nestvarno tišina dok ubrzavam korak, po navici očekujući grmljavinu aviona. Verovatno nijedan pobednik u istoriji nije tako bežao sa poprišta slavnog trijumfa. Bez ironije, čak i poraz izgleda primamljivo, dok kukavac sinji zamišlja topli udobni krevet i jutro posle, kada postanem siguran da su se vrata pakla zatvorila sa prave strane.

Umesto bombardera čujem u daljini isprekidanu pesmu, smeh i zvuk stakla. Lome se poslednji ostaci noći, nestaju zajedno sa radioaktivnom kišom. Sveže ruševine keze se prizivajući panični strah, osećaj teskobe raste dok odjek noći postaje neizdrživ. Drhtim s rukama na ušima, očekujući da se nebo smiluje, da oblaci porode raketu i bleštavu svetlost koja će učiniti da izgubim osećaj.

Stojim tako neko vreme i ništa se ne dešava. Samo tutanj u glavi i milioni nepoznatih glasova.

Sviće, nenasnosna buka kao da beži pred pucanjem zore. Ulica izgleda poznato i obično. Koračam ka pobjedi.

BEKSTVO

Kapo u logoru? Desetar u vojsci? Dvorska luda uz kraljev presto? Sluga za bogatom trpezom nagradjen oglodanim kostima kada se gozba završi?

Biti uz skute vlasti svakako znači pokoje sitno zadovoljstvo, hvatanje kolačića u letu, talog na dnu srebrnog pehara, i zahvalno kljucanje mrvica sa stola. Prelazak u klasu upravljača deluje primamljivo, jer dok sedite u uglu, van svetla pozornice, prinudjeni da opisujete divote koje se dešavaju nekom drugom, neminovno čeznete da od prosjaka postanete kraljević.

Rekoh već na nekom mestu da u povorci bednika koji kaskaju za gospodarima snevajući o čudesnom preokretu sudbine, novinari gledaju u ledja i nosačima kofera. Hroničari tuđe sreće skladište patnju u džepovima, podsećajući na onu devojčicu koja sa druge strane stakla gleda kako u srećnom domu hasaju ćurku sa Božićne trpeze.

Lica sa naslovnih strana, bavila se ona šibicarenjem, prostitucijom, otimanjem šporeta iz zapaljenih sela po balkanskim gudurama, politikom ili nekom drugom djavoljom rabotom proizvode neku mešavinu površinskog prezira, javne osude i potajnog divljenja. Smejete se pevačici koja promašuje padeže kao nesrećni Zlatko Vujović prilike u plavom dresu sa osam buktinja? Cerite se iza ledja poslaniku čije se Armani odelo guši u dodiru sa telesnim sokovima, proklinjući dan kada je kreator odlučio da uveća prihod blic-krigom na istok Evrope. Prepričavate detalje iz tanjira debelog biznismena koji jede na normu pokušavajući da pobedi večiti strah iz detinjstva da će ostati gladan?

I zaista mislite da okolina ne zna, da dok dahćete u uvo konobarici i gubite vazduh u dodiru sa opasnom kombinacijom znoja i zaprške, ne zamišljate pevaljku u krevetu. Ubedjujete sebe da jeftina konfekcijska odela za sahrane izgledaju kao da ih je kreirao neki Armanijev rođak iz Pirota? Ne pitate se, sigurno, u memljivoj sobi sa kim spava ugojeni, zamašćeni vlasnik kapitala. Pomoći ću vam. Sa istom onom pevačicom koju skidate u mašti.

Voleli bismo da postanemo oni, da se bundeve pretvore u kočije, a miševi koji cijuču tu negde medju zidovima jeftinog hotela postanu livrejisane sluge.

Kupamo se u licemerju, mašući svojom pameću i upirući prstom u njihovu glupost. Ima samo jedna začkoljica. Inteligencija ne donosi nužno sa sobom samopoštovanje.

Što vam ovo pričam? Pa, da biste lakše shvatili onu bratiju koja se predstavlja kao savetnici za odnose sa medijima, službenici za kontakt sa nosiocima VIP titula, lični sekretari, portparoli, public relations eksperti, protokolarni činovnici i slično. Nisu, naravno, svi isti, medju njima je jedan broj profesionalaca, otprilike jednak broju mirovnih aktivista u Al-Kaidi. Zezam se, ali u današnjem društvu postoji pravi stampedo novinara u potrazi za takvim mestom. Masovna je to migracija sa, u većini slušajeva, željom da se truckanje teretnim vagonom zameni za udobnu kabinu sa ležajem.

Da se vratimo onim likovima sa početka poglavlja. Ima li većeg sadiste od capoa u logoru? Svaki veći katolik od Pape čini zivot teškim za poslušnu pastvu. Pamтите li popodne u vojsci kada se oficiri odvuku kućama, a šest meseci stariji vojnik sa dve crte na grudima i vijugom više od kokoške preuzme komandovanje? Mora da ste nekada zakačili scenu u kojoj dvorska luda izriče presudu umesto monarha. Palac džokera sa smešnom kapom je uvek okrenut nadole, taj batica nema milosti.

Sada će neki uveli analitičar da primeti da vlast kviri ljude. Nije istina, ljudi su pokvareni, samo im vlast otvara više mogućnosti da nekažnjeno ispoljavaju svoje karakterne osobine.

Politika je, u principu, najlakši, dobro utabani put. Ne bi me čudilo da neko u narednim godinama izda priručnik za piskarala tipa „Kako da olovku zamenite makazama za presecanje crvenih vrpca u sto lekcija“, ili „Od poturanja mikrofona do krkljanja u mikrofon za godinu dana“. Prodavalo bi se kao „Strah od letenja“ ili neki drugi priručnik za samosvesnu ženu i njenog modernog muškarca.

U početku beše knjižica. Naravno, sa napretkom pismenosti u Srba počele su se izdavati potvrde da si na pravoj strani, da si jednakiji od drugih, da svaki zakon ima da ustukne pred parčetom kartona koji te čini boljim od drugih.

U firmi u kojoj radim sreo sam partijske novinare, glasnogovornike određene političke opcije, čiji se jedini posao sastoji u tome da ne rade ništa, čekajući da se „njihovi“ uspenju na živopisni brežuljak vlasti.

Ovo „njihovi“ ima se uzeti u modernoj novinarskoj teoriji kao promenjiva veličina. Čovek može da pogreši, da u opoziciji uvidi da stavovi koje je zastupao nisu najbolji za njega samog i da poverenje pokloni novim vlastodržcima. Zašto da ne, demokratija ne fiskira stvari jednom za svagda, konstatovali smo da se sve menja, osim partijske knjižice. Ona, doduše, može da promeni boju kao kameleon, da dobije neke nove obrise i znakove, ali mora se imati uza sebe, na pokaz, kao mesečna karta pred ridžovanom. Tu nema izuzetka, u vremenu kada se mnogi lažno predstavljaju, jasno je da na reč nikome ne možete verovati.

Lako ćete ih prepoznati. U glavu im je ugradjen čip za delovanje sa pozicija stranke. Mitinguju po redakcijama tražeći istomišljenike ili potencijalne žrtve. Vlasnici su prve stolice na konferencijama za novinare političkih partija. Postavljaju naručena pitanja, iskaju afirmativne odgovore, zasenjaju suštinu. Drugim rečima, to je poslednji prsten odbrane, pretorijanska garda vladajuće klase. Bilo bi nepravedno optužiti ih da uzimaju novac, jer to najčešće nije slučaj. Partijski aktivisti sa perom ili mikrofonom od malih nogu su vaspitani da negde pripadaš i da se jednostavno mora biti član čopora. U idealnoj situaciji treba birati čopor u kome se lakše dolazi do hrane. Što je zli vuk moćniji, njegovim sledbenicima ostaju veće porcije. Pa, ako imate priliku da birate između Crvenkapinih krivih nožica ili sočne guze, laka je to odluka.

Rizikuju li ovi slepi putnici kada se ukrcavaju na brod koji će se, pre ili kasnije, nasukati? Nimalo, jer podsećaju na djake koji beže sa časa u džepu čvrsto držeći opravdanje. Lupajući u bubnjeve psihopata proglašavanih za ratne komandante, čitajući proglose Mesija sa dijagnozom hiljade malih Gebelsa u ovoj nesretnoj zemlji, poslalo je nevine na randevu sa Svetim Petrom. U trenutku kada je grupa dželata samo predala sekire i kapuljače novoj generaciji ubica, jasno je da su telali složno uzviknuli „mi smo profesionalci“ i nastavili da sisaju krv nedužnih, uz blagoslov novih gazda.

Zgodno opravdanje, nema šta, magična reč stvorena da te izbavi iz nevolje i sačuva od zemaljske pravde. Srbija je zemlja profesionalaca, ovde policija ne podešava stepen batina prema ideologiji vladajuće klike, ovde vojnici podjednako glupo vode unapred izgubljene ratove, bez obzira ko ih objavljuje. Ovde su sudovi pijace, ma ko nosio terazije i periku.

Zašto bi se novinari razlikovali? Dovoljno je u jednom napisani tekst samo uneti nova imena, vremenom promeniti pokoji epitet, dodati novu osudu i istaći svoj doprinos u čitavoj stvari.

Treba samo biti uporan. Lepa reč za silnika, poslednji grumen zemlje bačen na slabića koga živog zakopavaju. Aplauz za kadiju, kamen na progonjenog. Zubima na nemoćne, repom prema jačemu.

Vremenom predje u rutinu... dok krče put skakutajući dražesno sa leša na leš i proglašavajući svaki pad ili klizanje za kršenje prava i sloboda medija, ovi opsenari mašu crvenom maramom jedino ispred slepih bikova. Ratnici koji stižu na bojišta kada topovi utihnu, jurišnici na prazne rovove, kukavice koje bockaju štapom neprijatelja u lancima, analitičari koji prognoziraju ishod kada se dim baruta odavno razišao, grabe se za ostatke ratnog plena. I svi u tajnim pregradama potamnele duše žele jedno, da pobegnu iz sivih redakcija, da jutarnji miris već užeglog bureka zamene za otmeni doručak u „fancy restoranu“.

I zaista, kako se bezi iz kandži novinarstva? Gde je tajni prolaz u lavirintu izneverenih nada i uništenih snova srednjoškolca koji „lepo piše i izražajno čita“?

Postoje načini...

O LJUDIMA I PORTPAROLIMA

Paketi iz zavičaja najčešće ne stižu na odredište, jer roditelji studenata imaju nezgodnu osobinu da veruju informatorima koji prašnjave menze porede sa restoranima u Firenci. Provincijski prazni stomaci najčešće zavijaju u gluvo doba noći, pa je jasno kako redakcije regrutuju izgladnele početnike čudnog akcenta.

U mesto mog prijatelja iz studentskih dana se stiže namerno, jer iza toga ne postoji ništa, to je, drugim rečima, poslednja stanica. Njemu ne možete reći kada otvori vrata „svratio sam u prolazu“ ili „čeka me autobus, samo da te pozdravim na brzaka“ jer će znati da lažete. Zbog toga, kada odlazite iz takve vukojebine, obično bacite kamen iza sebe, ne osvrćući se. I nema povratka, to je kao da bivši osudjenik kaže „izvinite, posetio bih stare drugare u Alkatrazu“. Bez šale, spremni ste na sve da ostanete u svakom gradiću gde saobraćaj regulišu semaforom.

Lovci na jeftinu radnu snagu lako naslute došljake koji mirišu na očaj. Zatrpaju ih najgorim poslovima, stalno mašući mapom na kojoj je neko, izgleda, zaboravio da ucrtá njihovo rodno mesto. Kopanje novinarskog djubreta zahteva trčanje na najbesmislenija mesta, duge razgovore sa nemima i tumaranje u mraku uz pomoć slepih. Svako na ovom svetu oseća se sposobnim da govori za novine ili se slika na televiziji, svako je uveren da su njegova razmišljanja univerzalni ključ za tajnu sveta. I kada neprospavani sati i prepešačeni kilometri devalviraju kroz nebuloznu priču u uredničkoj korpi za otpatke i kada podsmeš podmuklo udari po ljudskoj sujeti, jasno je da klica mržnje počne da raste u razočaranom početniku. Bes i mržnja se hrane prenošenjem tuđih nebuloza sa konferencija za štampu kojima manjka povod, razvijaju se medju vlažnim zidovima studentske sobe, uz gundjanje babe koja pruža ispucali dlan očekujući kiriju. Kroz život defiluju ružne žene, sapatnice iz pasivnih krajeva, sanjajući sobu sa kupatilom i toplom vodom. Život ujeta na milion načina, stalno slikajući neki drugi, bolji, srećniji svet na licima drugih ljudi. Neuhvatljivi uspeh krasi biografije onih manje vrednih, manje sposobnih, manje poštenih. Hiljade pitanja, hiljade

dilema, dok vozovi prolaze, a onaj crni, zlokobni, sa kartom za povratak u nedodjiju, stoji na peronu.

Tu na scenu stupi djavo, kucne po ramenu, zavodljivo se nasmeši, šapuće svakojaka obećanja, nagovesti ispunjenje snova, mahne privilegijom i duša željna svega krene u zemlju dembeliju. Golobradi dečaci poput Pinokija završe kao magarci, naivne devojčice... e, o tome neću, imam amneziju.

Moj sabrat u propadanju nije dugo izdržao. Previše pametan da bi poverao u priču o cvrčku i mravu, ali i sa manjkom talenta za pesmu i igru, odlučio je da teoriju fakulteta političkih nauka zameni za empiriju lepljenja plakata, nošenja transparentata, osnivanja fantomskih studentskih organizacija, koje su apriori protiv bilo kakve vrste menjanja stvarnosti. Sastanci ponedeljkom, noćne seanse u kafanskom dimu, vanredni ispitni rokovi, nečitki potpisi u indeksu, svakako su pouzdan znak da je nečastivi dobio novog pripravnika.

Provincijalac je udisao isparenja grada punim plućima, prestao da piše mesto rođenja i datum silaska sa planine. Adresa mu je ostala ista, međutim, sve sam ga redje vidjao na konaku. Uz tuđe krevete, uvukao se i u određene delove tela pojedinih ljudi, od toga do punog stomaka zbilja je kratak put. Ili je taj proces zapravo obrnut. Popuniš creva pa završiš, znate već gde...

Kada ti prvi put dopuste da govoriš na partijskom sastanku mesne ćelije iz potrčka se pretvoriš u dečka koji obećava. Kada tvoju mladost iskoriste kao adut u pridobijanju zabludele omladine sa glavom u oblacima trave, od punoglavca postanes žaba. A kako se od žabe pretvoriš u princa? Žalim drugari, ovo nije ta bajka.

Deluje lako, međutim, put do portparola stranke je težak. Eh, kada bi postojao samo jedan kandidat. Gužva je, Srbi su talentovani u manipulaciji i laganju. Kao što u Brazilu na jednog Rivalda dodje milion isto tako rahitičnih sa bombom u nogama, ali i lošom srećom, tako i kod nas iza jednog dobrog glasnogovornika stoji groblje političkih talenata. Neki su imali zaostalu mrvicu morala medju zubima, druge su uhvatili u laži suviše rano, treće je odavalo lice, neki su imali suviše dugačak nos... ili dugačke prste i nesposobnost da razlikuju zabranjeno voće u rajskim vrtovima.

Vremenom izvetri izdajnički miris težaka, ustukne pred sve češćim tuširanjem, koriguje se naglasak od silnog prenemaganja i očajničkih pokušaja da se dopadneš apatičnim srećnicima čiji grad ima pridev univerzitetski.

Ponekad političke partije ostanu bez maski ili se izližu gumena lica od upotrebe. Znete kako je, vampiri se hrane svežom krvlju, a vene apartčika vremenom presuše. Tako se moj haver uspuzao na društvenoj lestvici nakon što su male ljudske slabosti njegovog prethodnika počele da izgledaju kao krivična dela. Šta je gore od maloletnice u objektivu foto–aparata? Pa, naprednija varijanta, dve Lolite u lap–topu u fajlu „home video“. Dalo se očekivati, priznaćete da razlika u godinama može da bude nezgodna stvar, pogotovo kada se time bave novine.

Mladi lav je dočekao da njegovog mentora, već isisanog zombija, sklone u zavetrinu i zabrane mu da posećuje velike odmore u gimnazijama. Uskočio je u karusel, navukao smežnu kapu i bacao zvezdanu prašinu oko sebe. Svet postane nekako prijateljski, menjate osmehe sa ljudima kao sličice anonimnih afričkih fudbalera na svetskim prvenstvima, onako nemarno ne vodeći računa koliko će vam duplikata ostati. Pohlepno grabite sreću iz majdana koji se čini dovoljno bogat da potraje vekovima. Navučete se, drugim rečima. Jednom mi je blistavi orator i tumač svete tajne političkog bratstva to objasnio ovako:

- Prvo si impresioniran i stalno se bojiš da ćeš se probuditi. Potom prihvataš da su stvari takve kakve jesu i moliš se da se okamene. Zatim dolazi zamka bahatosti kada poveruješ da je točak prestao da se okreće i da su stvari nepromenjive u vremenu. Pri kraju stiže dosada... a posle nje...

Posle su laži postale neizdržive, kao kamenčić koji te prvo žulja u cipeli, pa zatim napravi ranu i izazove infekciju. U nedostatku čistog vazduha, ušmrkneš makar i mali grumenčić vlasti, moć te ispunjava kao helijum i širi se telom kao otrov. Lebdiš, ne zazirući od pada.

Ne traje to dugo, prve sumnje te nepogrešivo teraju da se osvrćeš iza sebe, crv sumnje ždere iznutra, postaneš nepoverljiv prema onom istom svetu za kojim si žudeo tupo gledajući u memlom prošarane zidove studentske sobe.

Zatim se naduješ kao luftbalon, pozeleniš nekako, i sa vage predješ na kantar. I sve vreme imaš mučan osećaj da će te neko bocnuti, ili da ćeš završiti kao smežurani, izbledeli, nikome potrebni balončić, reliktnog novogodišnjih praznika.

Laži iz već suvih usta se rasprskavaju kao geleri, komadići gnusnih reči ranjavaju okolinu, prijatelje isto kao i neprijatelje, bljuješ vatru zaklanjajući se iza minijutarne govornice. Stalno u strahu da ćeš zaboraviti tuđe misli, naučenu rodoljubivu pesmu, odu vodji koji se nikada ne smeje.

Kada život postane mučenje, a vampiri u čijoj si vlasti pojačavaju danak u krvi, jasno je da se pretvoriš u karikaturu kojoj se ne veruje. Pa neko stavi Lolitu na koleno ugledajući se na prethodnika, nekome pred očima zaigra blistava kuglica na ruletu, pojedini steknu čudnu naviku da povlače bele linije po staklu i stavljaju ih u nos. Srećom, svet možeš da išaraš na način koji ti odgovara, kombinujući način da zaboraviš svoj lik. Takvi se istroše najbrže.

I dok sedimo u kabinetu čoveka o kome se govori u perfektu, i dok crni telefon priča tajne brkatim čikama koje žive ispod zemlje i bave se tuđim rečima i mislima, portparol sa intelektualnim naporom slona pokušava da evocira naše uspomene na zajedničke studentske dane.

- Gde su nestali snovi? - ispaljuje večno retorsko pitanje ljudi koji se stide svoje mladosti i nezrelih maštarija.

- Tvoji su se ostvarili - primećujem gledajući u policu sa knjigama koje će ostati nevine poput hetero tipa u San Francisku. Niko ih neće pročitati, jer stanovnici kabineta su tu da čitaju namere podmuklog naroda, a ne kojekakve naškrabane rečenice.

Zelenilo se širi ogrubelim licem, ipak taj prizor ne odmara baš oči sagovornika koji pokušava da poveže stranca prekoputa sa čovekom zbog koga su mu roditelji slali XXL pakete. Naše zajedničko gladovanje je jednom preraslo u ritualno žrtvovanje, kada je pokvareni sir sa slikom jedre devojke iz Šumadije završio u stomacima. Par sati sitosti menjali smo za krevete i infuziju u lokalnoj hitnoj pomoći. Pravdali smo se da nas je vodila pomisao da je nacionalni specijalitet Šumadije sir kome je davno istekao rok trajanja.

- Znaš, ovo nije moj svet - okreće dlanove kako bih, valjda, video da nema krv na rukama.

Ma znam da nije prijatelju, samo si bio previše radoznao, približio se ogledalu i završio kao Alisa.

- Pokušavam da promenim nesto - rečenica ostaje da visi u vazduhu, kao da je uvideo da reči više nemaju onu sposobnost da sagovornika ubede kako nema potrebe verovati svojim očima.

Uporan je bivši prijatelj, igra na kartu sentimentalnosti.

- Pa, ti bar znaš kakav sam ja iznutra. Borac sa vetrenjačama.

Aha, mada konstitucijom podsećaš na Sanča Pansu, a intelektom na Rosinantea.

- Potrebni su nam mladi ljudi - tripujem li ja ili mu oči čudno sijaju. Biće da su se zalihe krvi opasno smanjile, a ni Transilvanija više ne izvozi trombocite.

- Pusti televiziju, to je za klince, misli malo na budućnost, gde ćeš za koju godinu kada to propadne?

Pa, iskreno govoreći, partijski činovnici ne bi trebalo da računaju sa dugovečnošću. Stranke u Srbiji umeju da gladnom narodu bace ponekog apartčika kao što pirati ponekad, iz zabave, malog od palube teraju da šteta po dasci, iznad glava ajkula koje nisu ručale. Tako da, ako je par godina u tvojim očima večnost, bojim se da se nećemo dogovoriti, prijatelju. Ma, u stvari, jednom u životu sam raskrstio, mene neće nositi zbog politike na ramenima... zakucanog u drveni sanduk. Mislim, u čemu je draž da budeš centralni pion u šahovskoj partiji, pre ili kasnije bićeš žrtvovan. Ovaj maneken Armanijeve kolekcije za gojazne to, izgleda, ne shvata.

- Bices zadovoljan, pozicija otvara razne mogućnosti, uverava me debeli, dok se uzaludni pokušaj da se prijateljski osmehne završava kao, po vid opasni, blesak novih porculanaca.

Možda pomislite da sam neskroman, ali u to vreme (o gordosti, o grehu) iskreno sam verovao da je Šeron Stoun prekrstila noge, ne zbog Majkla Daglase

već radi moje malenkosti... da negde postoji zlatna ribica koja nenametljivo čita misli u jednoj ludoj, usijanoj glavi. Jasno je da većinu ponuda ne razmatram, a one koje mi se svide odbacim kao laži.

- Od nečega mora da se počne - ispaljuje još jednu misao dostojnu Konfučija nekadašnji brucoš, koji je čari Kine osetio na zadnjici, nakon što je pazario donji veš.

Tražim izgovor da pobegnem glavom bez obzira iz vampirovog zamka, dok me vodjina slika odmerava sa visine. Primećujem kapljice znoja koje plešu na naboranom čelu, ovaj mladić žuri da odraste.

- Jesi li razmišljao da odemo na ručak, da popijemo nešto, lakše ćemo se dogovoriti - sa očiglednim naporom pridiže se iz mekane fotelje.

Nema sumnje da bi kakva uspaljena devojčica naivno klimnula glavom i završila u nepoznatoj sobi sa crnim rupama u svesti. Da mu nisu dosadile žene za kojima je uzdisao kvaseći jastuk iz zavičaja brucoškim suzama? Obično na prvoj godini fakulteta dodjoši spoznaju da je šansa da smuvate lepu devojku jednaka mogućnosti da vaše selo postane prestonica. Kao što vidite, neki dugovi se naplate pre ili kasnije, mada vam je to kao sa popularnom igračkom i siromašnom decom, dobijete je kada su se svi drugi zasitili.

Jedem sa prijateljima, pijem sa neznancima. Bivši prijatelj koga dobro poznajem, dakle, ne dolazi u obzir kao partner u igri masnih prstiju.

- Žurim, drugi put - nespretno se pravdam, ne uspevajući da obuzdam rumenilo koje se širi licem. Sindrom nesigurnog klinca koji hoće da bude dobar sa svima. Ne vredi, da sam imao kameno lice, odsustvo morala i mirnu ruku, završio bih kao ratni zločinac, ili makar policijski islednik. Ovako me provale čim slažem.

- Kako hoćeš, razmisli o ovome, nemoj da propuštaš prilike, drugi bi jedva dočekali. Izgleda da je, dok sam ja tražio način da bezbolnije slažem, on nabijao glavu u klima uređjaj. Glas mu ledeno odjekuje u neukusno nameštenoj kancelariji. Zuji telefon, to možda neki novi naivko sa podesnom krvnom grupom moli za uslugu.

Sudeći po pogledu sekretarice, nagledala se unezverenih očajnika koji veruju da se sa zombijima možete igrati, a da ne zaradite dve rupice na vratu. Ubrzao sam korak, trudeći se da izbegnem poglede sapatnika u liftu. Izlazili su iz kancelarija velike sive zgrade u različitom raspoloženju, neki posramljeno, drugi sa nadmoćnim osmehom ljudi koji su izgubili nevinost. Ulivali smo se u reku ljudi koja je vijugala poput preplašene zmijske prljavim pločnicima. Sićušni nestvarni ljudi uhvaćeni u unakrsna svetla kao preplašena srna na putu. Tiha povorka prolaznika, svako sa teškim mislima na ramenu i pogledom nekog vampira prikovanim za potiljak. Koliko će ih se već sutra pretvoriti u zombije, koliko će vena presušiti u smutnim vremenima koja nas vrebaju.

Prosipao je humor dostojan „Vesele večeri“ iz 1958. dok mu se čelo presijavalo od znoja, a reflektori nemilosrdno pržili podnadulo lice. Izgleda da je rano upoznao „gospodju sredovečnost“. Ni napadni, neiskreni smeh tupe voditeljke nije uspevao da razbije monotoniju emisije. Pilot zamišljen tako da političare ipak predstavi kao ljude od krvi i mesa neće se primiti, oni istina žderu meso do kostiju i sisaju krv svojih podanika, ali ih to ipak ne čini homo-sapiensima. Portparol je pričao o studentskim danima, prisećao se anegdota koje se nisu desile, prišivajući sebi osobine koje nikada nije imao.

Delovalo je otužno, mada ne strašnije od izgleda sobe i pohabane fotelje u kojoj sam se skupio. Svedok koji je mogao da uperi prstom u zvezdu večeri i optuži ga za laž buljio je u televizor kao hipnotisan. Ružičasta fleka je isijavala iz ugla ekrana, dok sam nervozno stiskao prepunu pikslu. Lagani trzaj levicom (sa ovakvim zamahom u Americi bi vredeo milione u major league baseball), veliki prasak, crni dim i mrlja je nestala. U mene je gledala rupa, izgledalo je kao da prastari Grundig pokušava nešto da mi saopšti.

Zatvorio sam oči pokušavajući da zaboravim kako izgleda svet napolju...

PREOKRET

U srpskim medijima srešćete više lopova i secikesa nego trgovaca drogom u Medeljenu. Seoskim gazdama pripada komandna odgovornost za pljačku naivnog naroda, međutim, verovatno vam je poznata činjenica da Ali Baba nije otimao sam. Nije, imao je 40 hajduka. Tako i vlasnici televizija sa dve kamere, golubarnikom umesto studija i video klubom iz koga se popunjavaju programske rupe, angažuju novinare – stručnjake za marketing.

Kako to izgleda? Kada neko ništa ne napiše kao novinar ili život provede u varanju okoline i samoga sebe obično se proglasi ekonomskim ekspertom. Pomislićete da mu je mentor bio Džefri Saks, a uzori Adam Smit i David Rikardo i grdno ćete se prevariti. Gurui otimanja para su sredovečni, neuspešni novinari koji su sebe našli u pravljenju grozomornih reklama.

Čuli ste lažno veseli glas koji izaziva nervozu i ponekad vas tera da vrištite u automobilu koji mili u vrevi velegrada? Panično tražite off dugme na radiju, kada ushićeni glasić recituje kakvu reklamu i broj telefona, uz obavezan savet da dobru ponudu nikako ne propustite.

Imam teoriju po kojoj je onaj lik Modli, oficijelni čitač reklama u komunizmu, napravio hiljadu sinova i strateški ih rasporedio po medijima. Guguću, stenju, podriguju, pevaju, škrguću zubima ne bi li nam oteli novac. Dovijaju se na sve načine da prodaju ono što nikome ne treba, nude bofl i stalno zadovoljavaju večitu srpsku težnju da se prodje što jeftinije.

Godine su me obučile, nepogrešivo ih detektujem. Na čelu nose natpis „nisam talentovan“, na ramenu torbicu punu loših ponuda, a oko vrata kamen godina. Oblače se mladalački, verujući da će to naterati vreme da stane. Pevuše dok pričaju, seju porod i napadaju svetski rekord kada na sto metara ugledaju tinejdžerku. Svako od njih pomalo je Petar Pan, neki iskušavaju sreću napadajući Zvončicu, drugi se okreću Vendi. Zajedničko im je da odbijaju da odrastu u mnogim stvarima, osim kada je u pitanju novac. E, tu bi već postideli časne stanovnice Pigala. Patološka opsednutost kešom razvila je sposobnost

marketing stručnjaka do neslućenih visina. Oni interpretatori turske muzike, što na vlaškim svadbama pevaju u svinjcu ili nariču pred desetak krava u štali na zahtev domaćina koji plaća performans, deluju dostojanstveno prema gospodarima reklama.

Medijski moguli su, začudo, na početku impresionirani izgadnelim advertising lovcima. Medeni mesec traje kratko, jer kada dvoje vole novac po cenu praznjenja džepova druge polovine incestoidne veze, brzo dolazi do pucanja. A onda gnoj preti da zarazi okolinu. Nekako sam se zaticao u blizini grabeža za plenom i verujte da ne postoji ništa što partneri u otimanju ne bi učinili da se dokopaju novca.

Glupi slogani paraju uho, dok proredi gospodin koji krije godine poput ocvale dame na chat-u pokušava da izgleda važno, pružajući mi posetnicu. Izgleda da bi reč copywriter prilepljena kraj imena i prezimena trebalo da me impresionira. Zaustio sam da ga pitam da li mu je to nadimak zaradjen na Vol Stritu, ali sam se suzdržao.

- Moracemo da prilagodimo program reklamama, da ubacimo neke lakše sadržaje, mnogo ste, brate, ozbiljni. Narod trazi razbibrigu - konstatuje, nakon što mi je izložio svoj impresivni CV u prethodnih 15 sekundi.

Ćutim, što budala tumači kao divljenje karijeri koja obuhvata par spotova za birtije u kojima su angažovani lokalni glumci na ivici egzistencije i dva promotivna filma za pumpu poznate barabe koja prodaje mešavinu česmovače i bugarske nafte. Verujem da bi Frensis Ford Kopola sa manje ponosa izrecitovao spisak svojih filmova. Par zavodljivih laži i nagoveštaj lake zarade bio je dovoljan da mi upravnik pakla u kome sam zaposlen na odredjeno vreme, pošalje opsenara sa ludačkim idejama.

- Dosta je narodu politike, treba mu zabava. Pokušava da deluje sugestivno, dok se crveni nos širi pred mojim očima.

- Da probamo sa žrtvovanjem devica u pet do sedam, pre hronike, predlažem dok se klovn Krasti meškolji u stolici, tražeći način da me odobrovolji.

Prošle su godine dok smo se odmakli od „zelja i pozdrava“, no stižu duhovi prošlosti noseći restauraciju.

- Komercijalizacija je jedini izlaz, neće više gazda da plaća novinare, svako mora da se izbori da njegova emisija donosi novac - od loženja se krećemo ka plašenju. Sledeća stvar koju bi mogao da uradi je da izvadi ukaz vrhovnog komandanta kojim se Mitar Mirić imenuje za ministra informisanja ili preporuku Vlade po kojoj bi svaki urednik trebalo da nauči da svira na harmonici. Jebo te, meni treba azil, ovde stvari postaju opasne.

- Znaš li u koliko se „Sabor“ proda primeraka u Nemačkoj - baca keca na sto.

- Tiražniji je od Bilda - bacam mu šaku sarkazma u lice. Koliko još moram da budem pristojan?

- Zajebavaj se ti, televizije zaradjuju hiljade maraka na reklamama u takvim emisijama. Ionako je ljudima teško, još im ti dodaj ozbiljnim temama i niko neće gledati. Možemo da isključimo predajnik.

Obećavam mu da ću razmisliti o tome da mu presudim pred kamerama, nakon što pročita moj zahtev da se uhapsi svako ko zna više od tri Stojine pesme (gledaće nas više ljudi nego Al Džaziru). Kaže da će gazda presuditi.

Teška srca procenjujem da zidovi moje tvrđave više nisu čvrsti kao nekada i da se bliži dan ponovnog uspostavljanja carstva Varvara. Novi osvajači nisu bezazleni kao nekadašnji ratnici obučeni u svilene košulje, espadrile–šunjalice i gipsare, ovo je modernija eskadra. Vode sa sobom vračare, madjioničare, trbušne plesačice, tarot majstore, devojke sa vrelin glasom i hladnim veštičijim sisama od plastike.

Nije da se nisam odupirao. Bunio sam se dugo i postojano, u sebi. Zezam se, ali kada pare progovore, gazde kmetove ne shvataju ozbiljno, a moja fakultetska diploma je ustuknula pred pretećim zvukom strane valute. Svetla studija okupala su spodobe dovedene iz fabričkih listova i surovih tabloida. Delovali su kao Orci iz Saurmanove tvrđave, prljavi, zli i bez ikakvih skrupula.

Veliki mag je uz pomoć svojih zastrašujućih lutaka, ukazom zabranio urbane sadržaje, i proterao padež, rod i broj iz rešnika zaposlenih. Jutarnji fitness zamenjen je noćnom gimnastikom na ekranu, a u uglu ekrana se urezao zastrašujući natpis „placeni termin“. Danima sam se bojao da OVK ne zakupi termin i izloži svoje vidjenje rešenja srpskog pitanja na Kosovu. Doduše, takva emisija bi, verovatno, naterala srpske specijalne jedinice da već iste večeri finansira svojih sat vremena kao odgovor. Ili, da se organizuje okrugli sto, gde bi se civilizovano razgovaralo o sofisticiranim metodama ubijanja neprijatelja. Kragujevačka fabrika oružja bi mogla da bude sponzor emisije.

Gde je moje mesto u svemu? Pa, hajde da kažemo da za mojim uslugama nije bilo potrebe. Čitavo vreme osećao sam se kao Frodo kada je prvi put video Goluma. Zgadjeno i bez ideje šta da radim. Praktično, prvi put u životu, shvatio sam da sam neupotrebljiv, poput bozadžije kome su upravo javili da Coca - Cola otvara pogon za punjenje i prodajni objekat sa druge strane ulice.

Ne znam da li ste se nekada suočili sa perspektivom gubljenja posla. Moje zanimanje je traženo, kao recimo uzgajivač svinja u Saudi Arabiji. Vlada prava pomama za novinarima koji ne znaju ko je pobedio na festivalu „Zlatni opanak“ u Pinosavi 1982. ili nemaju pojma koliko je krava čuvala najveća pomoravska zvezda na livadi kraj reke početkom '90-tih. Surov je profesionalizam, loše obavešteni nemaju šansu. Okrenuo sam se oko sebe i shvatio da stvari izgledaju jako loše. Broj godina postao je nesrazmeran broju juriša na kevin novčanik, a činilo se da je poslednji voz za velegrad otišao. Imao sam kartu za tu rutu nekoliko puta, ali i ubitačnu kombinaciju lenjosti i straha od nepoznatog u venama.

Da promenim zanimanje? Sastavio sam listu profitabilnih poslova, delovalo je obeshrabrujuće:

- Automehaničar, jer batice zaprljanih ruku grade kuće zahvaljujući papanima kao sto sam ja (čim izadjem iz automobila delujem kao lakih 100 evra profita, priznao mi je nedavno jedan „doktor za kola“).
- Intepretator lakih nota iz Anadolije, jer vikend u diskoteci „Babilon“ u Gelzenkirhenu vredí koliko bolja novinarska plata.

- Radnik na pumpi, jer Al Kaida radi za tebe izazivajući poremećaje na tržištu, a u takvim situacijama pumpadžije su važnije od premijera.
- Striper, jer je Srbija doživela seksualnu revoluciju sa zakašnjenjem od 20–tak godina.
- General, jer smo sve ratove već izgubili, a mirnodopski uslovi nude kuliranje do penzije.

Reklama za neko odvratno gazirano piće kaže „budi ono što želiš“. Meni su nedostajale vešte ruke i smisao za mehaniku, odsustvo neukusa u oblačenju i nesposobnost da zavijam uz pratnju zurli, otpornost na benzinska isparenja, telo Apolona i atributi Rona Džeremija, ogroman stomak i sposobnost da maltretiram uplašene 18–godišnjake, kako bih ostvario svoje snove. Eto, i sami vidite kako je prostor sužen.

A onda, gol u nadoknadi vremena, trojka u poslednjoj sekundi, aperkat grogiranog Rokija Balboe kojim je Apolu Kridu preoteo pojas... novi veliki prasak i stvari su se okrenule. Znae kad se u nekom hororu (strava u Ulici Brestova, recimo) glavni junak probudi nakon kožmarne noći, a iznad njega nevino i vedro nebo, ispred kuće kabriolet sa par dobrih riba. Osim što takva završna scena znači da će se džeparenje publike nastaviti drugim delom filma kada režiseru ponestane kinta, takav „the end“ simbolizuje dramatičan preokret.

Mnogo sam iskomplikovao... prosto je... to je kada komunisti ratuju sa celim svetom, pa izborni plakati pokazuju vodju namrštenog i odlučnog koji prodornim pogledom gleda u naša srca i traži da poginemo za interes njegove porodice i ostalih lopova u vrhu vlasti. A onda, pošto proda neku teritoriju i dozvoli neprijatelju pogrom kakve nacionalne manjine, proglašuje ga faktorom mira, pa osvanu novi plakati u nebo plavoj boji, gde je vodja ili neki njegov klovn nasmejan i upućuje nas da se radujemo i otvorimo srca prema svetu.

Shvatili? Gazdu su gospodari etra upozorili da je zvanična politika da se narodu pruže sofisticiraniji oblici zabave, da novinari ponovo uzimaju ljudski oblik, a emisije o operi najednom počinju da se emituju u prime time, umesto u dva ujutru, posle tvrde pornografije. Nema više perverzija u sitne sate, tarot karte se obredno spaljuju, veštice i proročice gore na lomačama kulture i urbanih

sadržaja. Gostima u belim čarapama i kabriolet cipelama sa klitorisom (onaj maleni detalj na vrhu cipele od skaja što landara dok vlasnik iste ponosno korača) je zabranjen ulazak u prostorije TV. Umesto muskarčina u havajskim košuljama sa dlakama koje štrče iz noseva na sceni su ćosavi dečkići koji prate svetske tokove i zanosno plešu sa partnerkama koje depiliraju noge. Praznik za oči, drugim rečima.

Stroge brke sa naglaskom iz krajiških vrleti koje su bljuvale vatru uz izveštaje sa ratišta urednici zaključavaju u podrum, novi voditelji dnevnika govore tiho i nose psa sa sobom. Zezam se, umesto psa nose naočare i pozivaju na toleranciju i dobro-susedske odnose. Drugačije su i voditeljke. Histerične domaćice crvene kose i nervoznog pogleda, koje hrabre junake na braniku otadžbine, sele se u arhivu, dok otmene, samosvesne devojke koje sebi dozvoljavaju da se osmehnu dok čitaju vesti, preuzimaju mesto na ekranu.

Odledili su me, kao člana poljske komunističke partije, koga su posle perioda u kome je za par dana izgubio vozača, kabinet, mrkog telohranitelja ugradjenog u zgradu u kojoj je stanovao, vratili u igru bogatijeg za saznanje o onome što se dešava neposlušnima. Ponovo je sve kao u napred pomenutom filmu, ptice pevaju, sive zidove je neko prefarbao, a moj zivot ponovo izgleda vredan žrtvovanja mnogih principa i moralnih načela. Čujem i vidim prijatelje koji su okretali glavu, telefonu je vraćena sposobnost da zvoni. Kasnije se na takve veleobrte u životu navikneš, ali je prvi prevrat i povratak na presto na ramenima gomile nešto što se zapamti.

Biće da vas zanima sta se dogodilo sa stručnjakom za marketing?

Ne bojte se, u ovoj knjizi, ali i u stvarnosti, ostao je pozitivan lik. Nastavio da pravi bezbrojne varijacije na istu temu i vara neke nove ljude. Istina, opseg delovanja je smanjen, jer se krug njegovih žrtava širi brže od broja stanovnika mog grada. Ni bela kuga mu ne ide baš na ruku... ali, za čoveka koji je u životu napravio jednu reklamu i napisao pola teksta (istrgao nesretni papir iz mašine i zakucio ga u korpu za otpatke silinom Šakila o'Nila), njegov CV izgleda kao Čerčilova biografija.

Podseća na one igrače koji se uvek smeju na grupnoj slici pobjedničkog tima negde u pozadini, ali dok se lica glavnih aktera menjaju, takvi kao da su deo svake fotke. Geri Nevil u Mančester Junajtedu, na primer. Bekam ima novu frizuru, Erik Kantona je nokautirao navijača, Roj Kin trči prema protivniku sa nikada sputanom željom da izazove patnju, Jork i Kol daju milion golova u ludoj sezoni, kada Djavoli osvajaju triplu krunu... i uvek u pozadini tih slika koje su večni čuvari istorije, ona blentava faca, antireklama za neki frizerski salon i zamućeni pogled nekoga ko zna da će i narednog avgusta biti tu, na mestu slavne pobjede.

Neki su ljudi naprosto ugrađeni u sistem. Umeju da se nametnu, primećuje manjina, ona pristojna većina ih jednostavno zove nasrtljivim. Ovi predatori koriste svaku priliku, iako su, uglavnom, nevidljivi kao Darko Pančev svojevremeno u Zvezdi (u Interu je izgubio sposobnost da se preobrati iz duha, naprotiv, uvek je štrčao... na tribinama San Sira).

Istina, sa smanjivanjem kruga ljudi koje bi još jednom mogao da prevvari i osipanjem seoskih gazdi u ulozi vlasnika televizija, i marketinški čarobnjak je osetio čari stanja u kome si blazeno nepotreban svima, izuzimajući porodice. Da li je, poput mene, krišom sastavljao spisak novih zanimanja? Uzmite u obzir da ima više dece od prosečnog albanskog dilera droge iz Velikog Trnovca. Zbog toga, moram priznati, da mi nije bilo krivo kada sam saznao da se snašao, pad sistema je značio da će nekim novim izrabljivačima naroda biti potrebno njegovo umeće. Vlada prava pomama za onima koji će negirati da Trojan ima kozje uši (kako se nisam ranije setio tog zanimanja, uštedeo bih vreme i vama i sebi).

Zagrabio je još jednom iz pune činije, ovoga puta radilo se o nektaru uvezenom iz Amerike. U moru nevladinih organizacija, koje je jedan deo Srba shvatio kao idealan sistem za naplatu zapadne želje da nas izbrišu sa liste problema, ljuljuškala se i njegova mala barka. Skromni doprinos izgradnji civilnog društva i uvodjenju tekovina zapadne civilizacije traje već godinama. Na lice je zašio novi osmeh, pohabani rečnik koji su svi odavno prozreli je osvežio sa par novih laskavih konstrukcija i uzdajući se u kratko pamćenje okoline snažno zaveslao. Ljudi sa godinama smanje ambicije, velike utakmice postanu izolovani

dogadjaji umesto svakodnevice, ali na krilima stare slave može se leteti još određeno vreme.

Ponekad ga ugledam kako gamiže u gomili pokušavajući nemoguće, da se dodvori svima na istom mestu u svakom trenutku. Priznaćete, to nije lako. Ili kao Džeri šmugne u svoju rupu, trenutak pre nego se mišolovka zaklopi.

Obično predjem na drugu stranu ulice, čuvajući ga od sebe. I borim se sa porivom da mu nanesem bol, da naplatim sopstvenu nesposobnost, da ga proglasim krivim za sopstveno odsustvo ambicija i usput mu prikačim par zločina čiji se počinitelac ne zna... stidim se, ali i čekam novu priliku.

DOBROTVOR

Srbi su narod koji pokušava da živi u antičkoj tragediji, međutim, ničega nema uzvišenog u patnji koja nas nagriza kao rdja iz dana u dan. Nesposobni smo da saosećamo sa okolinom, okrenuti smo grabeži kao jedinom razlogu postojanja, najčešće ne da bismo imali više, već da bi drugi ostali praznih šaka. Motiv u Srba uglavnom nije pohlepa, već zadovoljstvo tuđeg nemanja. Komunisti su genijalno okrenuli tu mračnu stranu naroda u svoju korist, pošto su im Rusi ostavili državu na upravljanje 1945. U otimačini i obračunu sa mogućim začetkom pobune, sumnjivi pobednici su računali upravo na srpsku strast za posmatranjem tuđeg propadanja. Ideologiju je uspešno odmenio kolektivni prezir prema žrtvi, koja bi, razume se, isto tako uživala da je batina u njenoj ruci. Žrtva, zahvaljujući svom stradanju, dobija moralni autoritet koji ne znači ništa, jer je efikasnost crvene braće u satiranju mogućih oponentata bila nadaleko poznata.

Nove generacije komunista su smekšale u poslednjih petnaestak godina, pa se jedan broj bitangi dosetio da „žrtva režima“ može da bude vrlo unosno zanimanje. Izbacio ih je na površinu talas gneva koji je mirisao na nadu početkom XXI veka, kao djubre što pluta uz obalu jutro nakon oluje.

Ti slepi miševi su se vrlo brzo navikli na dnevno svetlo, zagadivši jednu, u osnovi časnu ideju, već na samom početku. Vodje bunta su ionako bile kvarljiva roba, pa su vrlo brzo stupili u dodir sa izvorom zaraze. Nije trebalo puno, Srbija je jedno jutro osvanula kao zemlja u kojoj „žrtve režima“ prećutno dobijaju pravo da svoje laži pretoče u formalnu moć upravljanja tuđim sudbinama. Savetnici, pomoćnici, načelnici, komesari, upravnici, štitonoše, šaptači, eksperti za iznenadni udarac laktom i postavljanje noge, kolekcionari ranijih zasluga, su se nagurali u poslednje vagone. Niko im nije tražio kartu. Kondukteri su gledali na drugu stranu, mašinovodja nije obraćao pažnju sve dok se on nalazi u lokomotivi.

Posle je bilo kasno, paradni konji su iz ergele uspeli da su uvuku u kabinete i svečane odaje. Odbacili su ular i sedlo i dohvatili bičeve ne bi li cementirali svoj status. Usledila je prekvalifikacija dostojna „osme ofanzive“.

Šloseri su pribavili visoka zvanja, a umesto ludačkih šešira natakli su crne kape američkih diplomaca. I povelili nas tamo gde smo već jednom bili.

Videćete ih kako šetaju hodnicima upravnih zgrada i skupština trujućih zidova zadahom alkohola. Gegaju su u širokim pantalonama i kockastim kosuljama, u isto vreme pokušavajući da prate modu i daju gigantskim stomacima potrebnu slobodu. Noć se redovno potpisuje na crvenim licima, dani su suviše dugi da bi se preživelo bez stimulansa. U početku pažljivo grickaju svoj komadić sreće, da bi naposljetku proždimali sve što im dodje pod ruke. Krvave, gladne oči ne biraju. Sve teže pamte priče koje su ih izvukle iz blata, sve manje kontrolišu laži koje su im otključale vrata dvorova. Navodno stradanje konvertovali su u krupne apoene lagodnog života.

Razmislite i shvatićete kako solidan broj ljudi ima razlog da kraj uzglavlja drži minijaturnu bistu palog diktatora. Ili da njegovu sliku drži u novčaniku, kao totem i zaštitnika. I pri tom ne mislim na džukele koji su otvorenih usta u letu hvatali keks koji im je bacao. Takvih će uvek biti i nikada nisam sumnjao da će slatkiši koje rasipaju novi vlastodršci završavati u istim ustima.

Pričam o:

- Disidentima čiji je otpor hranjen na nečijoj blagajni.
- Borcima za ljudska prava, koja se nekako uvek pretvore u sopstveni interes.
- Otpadnicima koji su promenili stranu tokom strahovlade, jer su zapali u nemilost i ostali bez slasne koske.
- Zaštitnicima manjinskih grupa, koji smatraju da im za podizanje glasa sledi naknada.
- Komedijašima čiji zubi uvek otupe kada treba ugristi krupnijeg psa.

Kada ih sve saberete na gomilu doći ćete do zastrašujućeg zaključka da su i statisti dobro zaradjivali. Dovoljno je da smognete snage da vičete, upirete prstom u nekoga ko vam ne može nauditi, uzmete Gandija za politički uzor, znate sva slova kako bi pisali saopštenja i to je to... u predstavi ste, makar kao deo scenografije.

Masivne scenografije, pomislio sam dok je gigantski stomak zurio u mene, šireći se hodnikom poput sante leda. Titanik je postao najčuveniji brod u istoriji zahvaljujući bliskom susretu sa sličnom plutajućom gromadom.

Diskretno sam prigrlio svoju torbicu, koja je već zaboravila kako izgleda miris novca, navika iz boljih vremena, ali i uslovni refleks kada ugledam određene osobe. Poznajem vlasnika monstruozne stomačine kao nekoga kome tuđe stvari lagano prirastaju za ruku, pa ne bih da rizikujem. Znam da je u medjuvremenu našao način da utoli glad za materijalnim, ali to vam je kao sa Ronaldinom, iako je zaradio milione, još uvek uživa u igri na poljančetu sa drugarima iz detinjstva.

Brektanje slabi, dah je sve tiši, a savetnik za medije uspeva da se namesti u XXL stolici, dok ja tražim neprimetan način da otremem znoj koji mi je ostavio na rukama. Na sreću, nismo se zagrlili, novi položaj ne dozvoljava intimnosti, inače bi oni košmarni snovi, kada te kao klinca ljube i gnjave strine i ujne karakterističnog mirisa i nešticovanih brkova, oživelili u trenutku.

Moja najbolja šansa za posao, kleptomani i novinar u pokušaju kome je pogrešna politička procena urednika promenila život. Mislilo se da će republički izbori biti de ja vu, ali ponekad na hipodromu kljakavi konj istrči trku života i odnese lovor. Kod konja pobednik završi kao pakovanje viršli, jer svima je jasno da je u pitanju labudova pesma i da su čuda kombinacija slučaja i dopinga. Kod ljudi stvari su malo komplikovanije, trijumf donosi mnogo lepše stvari od lovorovog venca i limenog pehara. Džokeji, uz licencu da zagraze iz kazana vlasti, dobijaju pravo da ogranizuju trke u naredne četiri godine, a njihovim konjima se obezbedjuje najbolje seno. E sada, jedan od takvih plemenitih trkača sklonjen je u zavetrinu ministarstva za „istraživanje ruda i gubljenje vremena“, kako su krstili takve institucije u starom, dobrom „Alan Fordu“. Nagrada za nepismene izveštaje o aktivnostima u kampanji budućeg pobednika.

- Doneo sam im najmanje sto hiljada glasova - gadja me bacilima dok iskašljava Marlboro od prethodne večeri praveći mesta u plućima za novo skladište nikotina.

Kada od nekoga zavisiš, najbolje je ne protivrečiti, kažu u udžbeniku za uvlačenje moćnijima od sebe. Najgore od svega, iskreno verujem u njegove reči. Biračko telo koje je odnelo prevagu čine slični njemu, biće da su se istomišljenici vrlo dobro razumeli, što je potvrdio izborni rezultat. Kada je, pod posebnim veštinama, u CV napomenuo da može da pojede čitavo jagnje, bez obzira na uslove tipa oštine pribora, indeksa čistoće mušeme, veličine mušica koje navaljuju na pečenje, stvar je bila rešena. Nama su takvi i potrebni, lojalni, bez ambicija, savršeni vojnici sistema, koji se zadovoljavaju malim stvarima. Neupotrebljivi brojevi, drugim rečima. Političari su dovoljno sujetni da ne dozvoljavaju savetnicima da im nametnu bilo kakvu odluku, pa se na takva mesta angažuju ljudi bez želje da preuzmu bilo kakvu odgovornost. Prihvataju počast, odbijaju obavezu, čekaju da njihovo vreme istekne. Podsećaju na fikus, zalivajte ih redovno, pridržavajte se uputstva i ne brinite, stajaće uvek tu, u uglu sobe, bez želje da utiču na okolinu. Vremenom će se sparušiti i bez protesta dozvoliti da ga zamene novim ukrasom.

Rascvetala biljka sa naporom drži otvorene oči. Podseća na Homera Simpsona, dok blaženo zamišlja svet krofni i „Duf“ piva. Mrmlja o velikim mogućnostima, koje nova lica u starom sistemu nude mladim ljudima. Valjda misli da se procenat gubljenja vremena povećava iz meseca u mesec, što i jeste zadatak ovog ministarstva. Svidja mu se činjenica da nemam velikih ambicija (ponekad i fikus strahuje za svoje mesto u blizini radnog stola), pokušava da se seti postoji li neko slobodno mesto unutar uhodane mašinerije. Recimo, nosač stomaka ili skupljač bacila iz klima uređaja (prošao sam test prilikom direktnog kašlja u lice).

Odgovorni poslovi, verovao sam u to vreme da imam srce kanadskog drvoseče vegeterijanca, pa iako pogled na stomak sa druge strane stola unosi zebnju, progutao sam knedlu i prošaputao da nisam u situaciji da biram. I govorio sam istinu, svet kao da je predosećao da ću negde pokupiti kugu, vrata su bila zaključana, ljudi su počeli da nose okovratnike na licu i naočare sa infracrvenim znacima kako bi me izbegli. Počinjem da verujem da sam zadobio moć da svojom pojavom ispraznim čitavu jednu stranu ulice.

Fikus me se setio i ostaću mu večito zahvalan zbog toga, nije lako biljkama da zapamte ko ih je sve pojiо vodom. Jednom sam mu pomogao u trenutku kada je alkohol spržio njegov jedini adut, duboki glas. Novinari mogu bez glasnih žica, oni koji čitaju vesti napisane tuđom rukom, nikako. Kuglica na ruletu se, eto, zaustavila na njegovom broju, mešajući nevericu sa ratničkim bojama, koje je rakija ostavila na njegovom licu. Mnogi zaborave svoje dobročinitelje, biljka je zapamtila ko je izvrnuo džepove za njegovu sudbonosnu ruku. Lepo je kada ti ljudi veruju i cene tvoje sposobnosti. Ovlaš je pogledao kvalifikacije i zaključio da je zvanje diplomiranog politikologa krucijalna stvar ukoliko želite da zasnujete radni odnos kao portir u velikoj zgradi punoj ustajalog vazduha.

- Diplomirani politikolog, zanimljivo...- zakrkljao je proučavajući duge redove bez značenja. Pa dobro, nije tako atraktivno zanimanje kao vozač Formule 1, ali nema sumnje da ima svojih prednosti... kada ga uporedite sa individualnim proizvođačem samoživog, jestivog bilja. Naši fakulteti vam prikače takva zvanja po diplomiranju da rizikujete šamarčinu kada vas policija, prilikom rutinske kontrole, upita šta ste po zanimanju.

- Čemu vas uče na političkom fakultetu - prostodušno pita, dok začudjena mušica zuji oko njegove glave, već umorna, ali i zadivljena veličinom objekta koji nadleće.

Ne umem da odgovorim prijatelju, i ja sam se mnogo puta pitao isto. Većina veruje da političke nauke služe da se ovi pijačni prodavci koji sebe nazivaju političarima nauče da presecaju vrpce, drže ruke na ledjima, lažu dok gledaju sagovornika u oči, mute sa ćoravim kutijama i otimaju od sirotinje. Zamislite dva studenta FPN –a kako razgovaraju pred oglasnom tablom:

- Shit, pao sam na kolokvijumu iz laganja na mitingu u provinciji - vajka se jedan.

- Pusti laganje, zajeban je profesor, odmah provali kada loše lažeš, bolje gledaj kako da prodješ „potpisivanje naduvanih računa u kafani“. Ako daš taj ispit i položiš „govor pred gladnim radnicima u gubitašu koji treba da predje u privatne ruke, direktoru koji ih je opljačkao“, imaćeš uslov za drugu godinu.

Zahtevan bi to bio fakultet, ali na sreću, ni govora o sticanju političkih veština i primeni trikova u dolasku na vlast i održavanju u sedlu. Umesto toga, malo te uče novinarstvu stručnjaci za izdavanje časopisa o gajenju zimzelenog drveća i ukrašavanju enterijera, ili neki sumnjivi likovi što su im vrhunac karijere prilozi o banderi koja raste u središtu nečije sobe. Dobro je da sam studirao vanredno, inače bih zaista poverovao da urednici u fabričkim listovima „Petoletka“ i morskome „Svetioniku Jadrana“ predstavljaju krem novinarstva u Srbiji. Diplomom ti uruče tajno, kao pristupnicu mafiji, valjda da bi se osetio posebnim.

I eto, nakon milion neprospavanih noći, držanja knjige u krilima, brzom čitanju redova dok se u daljini nazire Autokomanda, paničnog trčanja za taksijem, kako bih sprečio stomak da progovori u ranim jutanim časovima, udele ti parče papira i posavetuju te da probaš u velikim redakcijama u kojima je konkurs za talente uvek otvoren... i u kojima vape za diplomiranim donosiocima vrućeg doručka i hladnog jogurta.

- Kažeš, odgovara ti noćna smena - vraća me iz sanjarenja mecena propalih novinara, jedini koji mi je ikada ponudio pristojan posao.

- Dosadno je, ministri ne primaju u noćnim satima, u kancelariji – dodaje, očekujući da se nasmejem.

Jebo te, Srbija je puna komedijaša, u svakome čuči Leni Brus. U onom malopre pomenutom udžbeniku kaze se još da, ako od nekoga zavisite, osim što mu ne protivrečite, valjalo bi da se kliberite čim pokuša da bude duhovit. Uspevam da nabacim mali, kiseli osmeh, što bi neki pronicljivi sagovornik mogao da protumači kao gadjenje prema navikama nove vlasti. Medjutim, pospani savetnik nije ni pažljiv, a nije mu ni do razgovora. Mašta o novom ubistvu, prošle noći je, kako mi se pohvalio dok smo se vozili preopterećenim liftom, likvidirao jagnje. Ako mu je za odbranu, nije bilo nedužno, osim što nije pružalo otpor, izazivalo je mirisom. Neki ljudi to smatraju za otvoren poziv na obračun nožem i viljuškom. Neki čak budu fer, odbace hladno oružje i posluže se golim rukama.

Seansa je završena. Tišina opominje da je vreme za dobročinstvo isteklo i da fikus mora da odmori vijuge, kako bi se pripremio za izazove noći. Pada u

popodnevi dremež, dok klima uredjaj hladi napetost julskeg popodneva. U ovim odajama donose se odluke od životne važnosti, a na svim ovim biljkama koje krasi kožne stolice je odgovornost koju ljudi ne mogu da razumeju.

Stenje nešto o tome da ga pozovem krajem avgusta, kada utihne sezona godišnjih odmora, i da će početkom septembra sve biti spremno.

Izlazim na prstima, šunjam se pustim hodnicima, dok me leto poziva da mu se pridružim. Posao noćnog čuvara izgleda kao najbolji način da prespavam život i otrgnem se od ljudi. Da zaboravim lica i zavaram tragove.

Učinilo mi se da čujem potcenjivački smeh oronule zgrade, ali sam to pripisao suncu koje je topilo asfalt i praznim crevima. Automobili su mileli kroz jaru, impresivna kolona Srba koji pokušavaju da ukradu par sati radnog vremena. Vazduh je ispario sa ulica, uplašen vrelinom julskeg popodneva, ali i činjenicom da je previše ljudi u istom trenutku, istog dana, očajnički pokušavalo da dodje do daha. Odjednom, uspevam da u mozgu pronadjem dugme „mute“ i isključim buku, koja je pretila da postane neizdrživa. Čujem jedino zujanje u ušima, kao da negde duboko, medju sivom masom ćelija rade minijturni klima uredjaji. Šire viruse, hlade entuzijazam koji me je nosio na ovo hodočašće, ka ishodištu svih mojih želja i strahova. Ne izgleda strašno kada se snovi ruše, mnogo je gori trenutak kada hladne glave osmotrite ruševine.

Sinulo mi je da bih mogao da napišem priručnik za sporo propadanje, urušavanje, drugim rečima. Nošen svetlim primerom svojih profesora koji su svaki udžbenik u nastupu inspiracije i kreativnog zanosa počinjali kao da se obraćaju polaznicima jaslica, a ne studentima (Šta je politička nauka? Politička nauka je... i slične stilske egzibicije), prve rečenice tog bestselera za radnike, seljake, poštnu inteligenciju i vojnike bi bila:

Šta je propadanje?

Propadanje je skup mera i postupaka koje individua preduzima uz nesebičnu pomoć okoline, kako bi vremenom narušila unutrašnju mentalnu ravnotežu i dovela do ozbiljnih poremećaja u svom psihičkom i fizičkom zdravlju. Kao poseban vid propadanja javlja se urušavanje, njegov najsporiji vid, koji se

ogleda u postepenim, teško vidljivim promenama duševnog stanja, ali i poremećajima vitalnih organa.

Uh, pa ovo zaista ne deluje teško, možda bih mogao da postanem vanredni profesor nekog privatnog univerziteta, gde je prosek ocena direktno proporcionalan jačini valute kojom se plaća školarina. Prvobitna akumulacija kapitala u kojoj se davi Srbija donela je sa sobom neke sjajne stvari. Omogućila profesorima da ispolje drugu stranu ličnosti. Dr Džekil i mister Hajd, na državnim fakultetima za sirotinju treniraju strogoću, da bi par sati kasnije na privatnim univerzitetima doživeli prosvetljenje i preobratali se u milosrdne andjele. Posle neko tvrdi da kapitalizam i slobodno tržište ne izvlače najbolje iz ljudi.

Kontemplativne metode nisu preporučljive dok prelazite ulicu u velegradu, bliski susret sa usijanim limom i škripa guma me je trgnula iz sanjarenja. Miris odvratne socrealističke autobuske stanice u Beogradu podsetio me je na činjenicu da su kupatilo doma i spasonosni „shower gel“ udaljeni 150 km, odnosno, dva sata gledanja u prazno na izrovanom auto–putu. Najveći neprijatelj u takvim situacijama su sopstvene misli koje se, kao po komandi, uzburkaju i počnu da postavljaju neugodna pitanja već na naplatnoj rampi u Bubanj Potoku. Šta da kažem pričljivoj bakuti na susednom sedištu, koja je u prvom pokušaju da uspostavi kontakt za vrućinu optužila NATO pakt, a za nedostatak kiše sankcije i izopačeni 21. vek.

- Prozlio se narod, niko ništa ne radi, omladina doručkuje u kafani, nije ni čudo sto će svet da propadne, uzdiše bakica.

Jebo te, kakve sam sreće, ispostaviće se da pripada nekoj sekti i ima nalog da lovi razočarane ljude sa ambicijom da postanu noćni čuvari. Meni izgleda na čelu piše da sam očajnik. I dok ja, skupljen na neudobnom sedištu, lica pribijenog uz nekada prozirni prozor, očekujem da mi uvali „Kulu stražara“ ili neki drugi časopis u kome nam grupa izabranih objašnjava kako spasiti svet, saputnica nastavlja...

- Gledam žensku decu, polugola šetaju kroz Beograd, milicija okreće glavu, ništa ne preduzima.

Gleda narodna vlast, nemoj tako stara, mislim se, i oni su ljudi. Ne preduzimaju ništa dok su na dužnosti, polako, ima vremena kada Sunce utihne. Vrućina usporava čoveka, veče će im ubrizgati motivaciju, a onda, neka se pripaze oskudno odevene devojčice.

- Čime se ti dečko baviš, radoznalo je izabrano lice uokvireno maramom, čija se boja ne da precizno odrediti (nesto između braon, zeleno, žuto, crvene i skerletne).

Kakav je bre ovo kviz, ne znam nijedan odgovor. Valja brzo razmišljati. Ako joj kažem da sam žandar, ubiću joj želju za razgovorom, što je i cilj. Vlasti se, bila ona u civilu, u Srbiji ne postavljaju pitanja. Sa druge strane, možda počne da hvali policiju, a onda sam tek najebao. Možda me izljubi iz zahvalnosti što mirno spava (tako bih ja, što se spavanja tiče, izbalavio onoga što je izmislio 'bromazepam').

Ako slažem da sam astronaut, možda me zameni za astrologa, pa ću morati da čitam sa dlana. Budem li se izdavao za vojnika, moraću da odgovorim na pitanje kada ćemo vratiti svete srpske zemlje pod nase skute.

Trgovački putnik ne dolazi u obzir kao izmišljeno zanimanje, jer bih morao da odradim jedan „TV shop“ za putnike, a ja sam talentovan prodavac, ne bih uspeo da prodam mesto u čamcu na „Titaniku“.

Uvek govori istinu, ma šta te koštalo, na kraju se to uvek ispostavi kao najjeftinija varijanta.

- Noćni čuvar - promrljao sam glasom nekoga ko je upravo završio smenu i neophodna mu je tišina.

Sledeće čega se sećam je tabla sa odvajanjem za Lapovo i prijatni osećaj, poznat svakome ko voli svoj grad. Za pola sata ugledaću carinu i Aerodrom u daljini, a sama blizina tog rituala je dovoljna da se čovek oseti bolje.

Ah da, sećam se i karakterističnog zvuka koji je baka proizvodila kuntajući poluotvorenih očiju. Sanjala je verovatno zelena polja, penušavu reku i neka bolja, mladja vremena. Ili se jednostavno uživala u ulogu noćnog čuvara koji se vraća sa posla...

GRAND FINALE

Morao sam da znam da nešto nije u redu. Sve se u par meseci okrenulo na glavu, svet je definitivno izgubio primesu normalnosti i pretvorio se u karikaturu.

Početak jula je doneo najlošije moguće vesti, Grčka je postala evropski prvak u fudbalu. Iznenadjeni? Ma ne, očekivan ishod, sledila je Olimpijada na kojoj je Srbija gajila velike ambicije u hokeju na travi.

Zajebavam se, ali spadam u ljude kojima je potreban dokaz da planete stoje u očekivanom rasporedu i da se ništa neće promeniti preko noći. Nije baš da svako jutro trčim na prozor da se uverim da je svet onakav kakvim sam ga ostavio prethodne večeri, ali postoje neke stvari koje posmatram kao konstantu.

Jedna od takvih je uverenje da se bitne stvari na evropskom terenu odlučuju medju Nemcima i Italijanima. Neki put treba dozvoliti Francuzima da se ponešto pitaju, ili Holandjanima, kako bi se razbila monotonija. Englezi koji su izmislili fudbal baš i nisu vešti u praktikovanju istoga, dok istočnoevropsku boraniju, koja se učila pod ruskim protektoratom i ne treba uzimati za ozbiljno. U sve to Grci se uklapaju koliko i Severna Koreja u konvencije o poštovanju ljudskih prava. Postavili su osnove zapadne civilizacije, ali je Aristotel negde zaturio fudbalska pravila. Ostavite im da organizuju Olimpijske igre i nemojte ih terati da se takmiče u sportovima sa loptom. Barem sam ja takvu mantru ponavljao kroz zivot i činilo se da sam uspeo u pokušaju da proniknem u suštinu sveta. Sve se, medjutim, raprslo u paramparčad, Heleni su pokuljali na ulice, a ja sam shvatio kako je bilo iskrenim komunistima, dok su im pred očima paradirale scene rušenja zida u Berlinu. Stvarnost ume gadno da se naruga, da vam jednim potezom izbije sve adute iz ruku. Kafanski stolovi su svedoci da sam Južnu Koreju u polufinalu svetskog prvenstva pripisao mešavini lošeg sudjenja, tradicionalne popustljivosti prema domaćinu i klimatskom faktoru, sada je ostalo samo da začutim i svoje mesto u dimu na klimavoj stolici ustupim pametnijima. Suetu je teško vezati, moja se obično ponaša kao najtvrdoglavija mazga na

svetu. E, sada joj je ostalo da pogne glavu i guta tuđe argumente, uz onaj neizbežni šlag tipa „šta sam ti rekao“. Kolektivne zablude nisu opasne po gomilu, na kraju, u deobi posledica, niste sami, a rulja ima dobru osobinu što vas zaklanja i na neki način štiti. Ali, kada se suočite sa ledinom i hiljadama očiju uprtih u vaše pogrešne stavove, to razara psihu. Nije naravno u pitanju Grčka, već čitav sistem vrednosnih sudova, koji se naslanja na fudbal. Posednuti ljudi poput mene su isključivi, ne dopuštaju mogućnost izbalansirane istine. To je kao da imate čireve pred kojima ljudi skreću pogled, a vi im predlažete da se zaraze, kako bi u praksi videli da vaši plikovi nisu opasni po život. Drugim rečima, fanatici ne dozvoljavaju okolini da misli drugačije i ne prihvataju da neko može da bude različit. Sada me razumete? Sve u šta sam verovao pokazalo se lažno, zemlja nije ploča nego kugla, a gorko razočaranje koje je usledilo razbilo me je u komadiće.

Kao u nekom filmu, taman pomislite da je čaša pelina ispražnjena, a neko dospe novih dva deci. Olimpijske igre su, najčešće, najobičnije smaranje, jer se fudbalski savezi vode logikom da lažni amaterizam ne donosi novac, pa šalju mlade selekcije ili islužene igrače, kojima imponuje da se bore za olimpijsko zlato. Uz sportove koje gleda uža rodbina i discipline koje izmišljaju netaleantovani, kako bi u nečemu bili najbolji, vredi pratiti jedino košarku, jer:

- je to jedna od retkih stvari u kojoj su Srbi elita
- učestvuju američki profesionalci, za koje nema smeštaja u olimpijskom selu i doping kontrole, rešeni da robove nauče pameti
- Rusi pokušavaju da uz šablon primene i koji gram talenta
- Englezi nisu napaljeni da su najbolji na svetu, ali im sreća okreće ledja
- Italijani ne mogu da pobeđuju isključivo odbranom

Drugim rečima, to je prilika iz snova da se opustite i nadmoćno posmatrate kako jedna smešna državica talentom pokušava da pobedi omraženu supersilu, i što je najbolje od svega, to joj ponekad podje za rukom. Košarka je bezbedna rabota. Banana republika sporadično pobeđuje u ovoj neravnopravnoj

igri, a bahati ujka Sem, osim nelagode zbog poraza, čak ni verbalno ne ispoljava svoj prezir prema potčinjenom. Nema sankcija, zasipanja bombama... sport je samo izduvni ventil za obespravljenе, tako da možete ponekad da pobedite bez ikakvih posledica.

Južna Amerika nema nikakve veze sa tim, njihov doprinos se svodi na brazilske reprezentacije u kojima potomak nekog Germana, Oskar Šmid ubacuje 50 poena na utakmici, a ostatak tima statira, krijući se od kamere, trudeći se da ne pokaže sram zbog činjenice da su odabrali košarku umesto fudbala i time osramotili porodicu.

A onda su iz mraka ujahali Argentinci i napravili zbrku. Nisu ličili na Maradonu, Saviolu i Rikelmea, što je unelo dodatnu konfuziju. Umesto toga bili su viši za pola metra, bez želje da upotrebe prljavi trik kako bi pobedili. Nisu provocirali protivnike, ali su na našu i američku nesreću u džepovima poneli argentinski talent za igru. MMF im je upropastio ekonomiju, ali i ubrizgao dodatni motiv da se bore za ponos rodbine i prijatelja, kojima igra znači mnogo više od propale životne uštedjevine u bankama.

Grci su naučili da igraju fudbal, makar na mesec dana, Argentina odjednom izgleda kao zemlja Gulivera u kojoj svako deluje kao zastrašujuća kombinacija Džabara i Medžika Džonsona. Ovako valjda izgleda apokalipsa.

Život ima gadnu osobinu da se u početku predstavi bolji nego što jeste, lako obećava velike stvari, pa kada otkrijete istinu otrežnjenje je još bolnije. Prelomno leto izgledalo je kao spaljena zemlja, sve je bilo sablasno tiho, apatično, u stanju nezdravog mirovanja. Dani kao da su izlazili iz kopir aparata, vukao sam se iz jednog u drugi, nesposoban da se oduprem bujici koja me je nosila ka velikom padu. Ličio sam na gnjilu jabuku koja slepo veruje da je nebo pomešalo račune i da će ove godine posle leta granuti proleće. Hiljade sitnih uboda stvarnosti širili su plikove na mozgu, velike kukavice poput mene odbijaju da otvore vrata na koja kuca ružna budućnost. „Zatvori oči i sve će proći“ taktika obično ne daje rezultat, međutim, u nedostatku boljih rešenja praviti se da život prolazi pokraj vas svakako deluje podnošljivo.

Nekada nisam imao ambiciju, sada nemam priliku da odbijem tuđ pokušaj da mi probudi sujetu, nekada nisam imao potrebu da se dokazujem danas nemam stomak da prihvatim tuđe osporavanje. I tako, poput nostalgичnog vojnika žvrljam brojeve na kalendaru, čekajući da prodje, da sudija odsvira kraj. Dobro, porazi vas nauče da izbegnete gnev navijača i posle nekog vremena zakopate želju da vas nose na ramenima, ali problem je što ljudi mog mentalnog sklopa stoje na terenu i svejedno im je koliko će protivnik postići golova. Verovatno se i džak za udaranje oseća tako posle izvesnog vremena, šteta što ne može da podeli svoja iskustva sa okolinom.

Kada godinama sabijate bol braneći se ćutanjem, naivno je verovati da će u tim tajnim pregradama uvek biti mesta. Moralo je da prsne i povredi okolinu, rani one najbliže i one koji su se tu slučajno zatekli. Moj prtljag je postao pretežak, a pošto sam tvrdoglavo odbijao da ga prežalim i dalje nastavim slobodnih ruku i pravih ledja, dogodilo se očekivano, glupi izraz na licu, ukus blata u usnama i, valjda radi potenciranja sopstvenog idiotluka, neizbežno pitanje „zašto ja“?

Tu se ova priča vraća na početak... glavni junak (hajde da ga nazovemo Karlos Danijel Ramirez) je saznao ko mu je keva, našao način da ispravi grehe iz prošlosti i smuvao Mariju Huanitu Sančez. Svi su delovali srećno, AGB Nielsen Media Research je kupovao nove pipmetre kako bi izmerio ogromnu gledanost, producenti su trljali ruke, publika željno iščekivala novu sapunicu, a moćni studio planirao nastavak.

Jebi ga, tako je u latino seriji, ali nju piše neki batica sa brkovima, što proždire takos i čili, ima poster Uga Sančeza u sobi i u slobodno vreme luduje uz marijače. Kod mene kao da je nastavak priče ispisao Sofokle.

Izgleda da je moj mobilni telefon bio usko povezan sa trombom u krvnim sudovima, jer je ta protivprirodna veza prestala da funkcioniše čim sam oteturao iz bolnice. Prestao je da zvoni, sam od sebe, iako u uputstvu nije pisalo da ovaj Samsungov model ima takvu opciju. Verovatno im nije išlo u prilog da napomenu da je osetljiv na abdominalni infarkt. Osim odbijanja da se oglasi zvonjavom, prokleti telefon je blokirao je i odgovore na SMS poruke koje sam slao. Nekako je

sve utihnulo, dok se lenjo miholjsko leto približavalo kraju, obeshrabreno okraćalim danima. Noći su tvrdoglavo istrajavale u nameri da mi uskrate san, a lek za zaborav - bromazepam je sve češće pokazivao nemoć pred stvarnošću.

Na poslu su odlučili da poštuju zakon i poručili mi da se pouzdam u efikasnost socijalne zaštite i obratim se državi blagostanja, kako bi ostvario svoja prava. Obzirom da u našem pravednom sistemu akademske gradjane poslodavac vodi kao manuelne radnike, ne bi li uštedeo na doprinosima koje iska država, ispostavilo se da moje bolovanje vredi koliko i mesečna naknada klinca u Vijetnamu koji je baš sašio vaše predivne patike. Fabrika za proizvodnju loših vesti radila je punom parom. Obavestili su me da bi trebalo da ugradim nekakvu oprugu kojom bi se tesni krvni sud raširio i otvorio kapiju za krv koja žuri u zagrljaj srcu.

- Nema problema, momci, ko sam ja da stajem na put ljubavi izmedju srčanog mišića i mlade, neobuzdane krvi. Ubacite taj *stent* u moje telo! uskliknuo sam u naletu nežnosti.

- Hoćemo - horski su odgovorili lekari sa nešto manje entuzijazma od očekivanog.

- Uplatite 2500 evra i vaš krvni sud biće širok kao panamski kanal - obavestili su me uz isto tako široki osmeh, dodavši da, nažalost, naša banana državica nema uslova da finansira taj poduhvat.

Podsetio sam ih na činjenicu da seoske gazde na televizijama kao uslovnu reakciju na tuđu bolest imaju običaj da nemoćnome zavuku ruku u džep, da zdravstveno osiguranje u Srbiji pokriva troškove kupovine jednog zavoja i dva hanzaplasta, da u zakonu nigde ne piše da oprugica za krvne sudove treba da se plati.

Imaju oni odgovor za ovakve kao što sam ja, ljubazno i strpljivo su mi objasnili da zakon funkcioniše u Švedskoj i da je trebalo da srčani udar doživim nekoliko hiljada milja severnije. U slučaju nedostatka novca, postoje liste čekanja, rekli su brižni ljudi u belim mantilima, treba da izdržim do 2015. i sve će biti u redu.

Gledao sam u redove baka i deka sa slabim srcima, podsećalo je na nestašice hleba i ulja u godinama mraka, dobro utrenirani Srbi čekali su na različitim listama.

Imam šansu, mogu da stignem na red, rano sam zaigrao u seniorskom timu preživelih posle infarkta. Šta da kaže penzos od 70 godina? Njegovi izgledi su zaista slabi.

Kao poslednji pokušaj, usledilo je pitanje o mogućnosti da u krvni sud ugradim oprugu od hemijske olovke, za koju sam pretpostavio da je jeftinija. Nisu me udostojili odgovora, nemaju lekari vremena da se bave izgubljenim slučajevima. Negde napolju postoje bolesni ljudi veće platežne moći, takvima je stent preko potreban.

Da potrazim doktora Nika Rivijeru, onog iz Simpsonovih, sa jednim semestrom medicine i hrpom kasete na kojima se u deset lekcija objašnjava operacija srca? Život nije, nažalost, crtani film, već horor. Ne bi li povećao napetost publike režiser je ugradio još strašnije momente.

Recimo, šetate gradom i prolaznici okreću glavu i stalno vam se čini da je suprotna strana ulice puna. Svi zure, grozničavo se hvataju za mobilni telefon, nabijaju glavu u novine, mlataraju smešno rukama, pokušavajući da zaustave taksi. Svet je poludeo, svi se čudno ponašaju, dok ja gledam u pločnik kao Jevrejin u Berlinu 1938.

Ipak, meni su omiljeni miševi, cijuču oko nogu, pijano se vesele, čupaju brkove mački na izdisaju. Možda je ovo, ipak, crtani film? „Zanemoćali Tom i milion Džerija“.

Bio sam sklon da poverujem da je Bog hiljade grehova uobličio u jedan i odrezao mi kaznu. Nisam poštovao prirodni tok stvari, svega mi je bilo malo, trčao sam kao pčela sa cveta na cvet, sisao na hiljade različitih luša na jeftinom vašaru kakav je bio moj život.

I kako to biva, ringišpil se zaustavi, ona kruška za merenje snage omekša i pokvari se usled stalnih udaraca, šećerna vuna se pokvari i izaziva grčeve u stomaku, utihne muzika, deca se pod pretnjom batina odvuku kući, a do pre

nekoliko trenutaka blistava satra poprimi pravi izgled. Ostanu otpaci, karakteristični mošus posetilaca, a na tebi je da počnes da raščičavaš smeće.

Ne ide, jednostavno propast je kao dosadni udvarač, računa da ćete se predati i prepustiti nakon milionitog pokušaja. Drugim rečima, igra na upornost i ima pravo. Nemci su tri puta bili prvaci sveta u fudbalu potencirajući taj kvalitet.

Ma koliko pokušavali da se otresete nesreće, tog upornog pratioca, život vam šalje nove pregovarače. Svi zahtevaju samo jedno, безусловnu predaju. Sopstvene misli nisu saveznik, emituju listu slabosti i razloga za kapitulaciju u svakom trenutku.

Rekoh već, seoske gazde će rado obogaljenog konja poslati u pogon za preradu kobasica. Vratio sam se na posao, ali mi je posle par dana saopšteno da niko neće da rizikuje da srce izgubi naviku da kuca u njihovim prostorijama. Toplo su me savetovali da se ponovo obratim socijalnom i navratim kada ugradim srce profesionalnog ronioca. Do tada, država će se starati o mojim primanjima. Loše sam podneo tu dobronamernu preporuku, pa sam im otkazao saradnju. Začudo, nisu se preterano uzбудili zbog činjenice da sam raskinuo radni odnos. Umesto toga, napravili su žurku, verovatno da bi odagnali crne misli. Nesto slično dogodilo mi se par godina ranije, kada sam autobusom odjezdio u surovu instituciju u kojoj se nosi puška bez municije i periodično gube ratovi. I tada je usledila proslava, a ja sam se zanosio da me pesmom ispraćaju u boj kao Sparta svoje vojnike. Kane li neka suza dok se udaljavam ka horizontu? Ne, ali to je zbog činjenice da je moja okolina prekaljena i muški podnosi moje odlaske i stradanja.

Na žalost, u apotekama ne daju lekove na veresiju i to je još jedan dokaz u prilog mojoj teoriji da su kafane hramovi humanosti. Naša mala, skladna porodica još jednom je isturila bodlje prema neprijateljskom svetu i zbila redove. Pozajmili smo novac od internacionalne tetke iz Pariza i čike u belom naterali da ponovo poštuju Hipokratovu zakletvu. Napredovao sam na listi za ugradnju stenta kao Muhamed Ali na listi izazivača za prvaka sveta u teškoj kategoriji. Jebi ga, prepoznali ljudi prirodni talent.

I tako, krvni sud se dičio oprugom, krv je ponovo mogla nesmetano da žuri ka voljenom srcu, a ja sam dugovao 2500 eura tetki i navalio se na novčanik svetice koja me je rodila kako bih imao za lekove.

Kako vratiti samopoštovanje? Bio sam još jedno ime na berzi rada, broj za nadržanu službenicu koja ima najbolji posao na svetu, da ljudima govori kako za njih nema posla. Pokušao sam da se trampim, da je naučim da se smeje u zamenu za nekakvo zaposlenje, nije pristala. Verovatno je u mom dosijeu, u koloni za „posebna znanja“ upisala „ume da se smeje“.

Nisam ni pokušao da nadjem posao u struci, jer su me dobre kolege poštedele rizika da budem odbijen. Stvari se menjaju svetlosnom brzinom, ljudi više ne pozdravljaju jedni druge „zdravo, šta ima“, već „ćao, nema mesta za tebe“. Brižan je svet, većina danas tvrdi da nije želela da mi pomogne da rizikujem život radeći stresan posao. Shvatam ih, verovatno vodjeni istim obzirima iz Ferrarija me nisu zvali da mi ponude mesto vozača u Formuli 1. Deo njih se kune da nisu znali da mi je potreban posao, inače bi mi ustupili svoj komad hleba. Dobro je da sam uspeo da sakrijem svoju muku, mogao je neko da umre od gladi zbog mene.

Na sreću, online kladionice su poput smrti, primaju svakog igrača, bez obzira na kvalitet srca, društveni status ili karakter. Bezlični očajnici u cyber prostoru pokušavaju da prežive, hraneći se nadom da će nesreća naći novu mušteriju. Postoji zaista teorija po kojoj čovek može da otera lošu sreću kada mu postane svejedno šta će se desiti.

Pred jednu zoru, dok mi je nervoza pravila društvo izazivajući bol u grudima, prisetio sam se talenta koji sam godinama rasipao, bez neke posebne želje da profitiram. Gomile nevažnih činjenica, enciklopedija rezultata u pregradama mozga gde drugi ljudi čuvaju sećanje na velike ljubavi i slavna osvajanja, hrpe podataka o modernim gladijatorima koje je globalizacija krunisala za planetarne obrasce uspeha. Nikada nisam želeo da drevnu veštinu komentarisanja sportskih događaja i nametanja mišljenja širokom auditorijumu (kažu da sam bio najbolji u tome, ali nažalost, zvanične liste u toj disciplini ne

postoje) potvrdim medju velikim momcima. Ipak, taj naizgled izgubljeni talenat pokazao se kao uže za spasavanje.

I ranije sam se prilično uspešno kladio, ali to je izgledalo kao ispijanje popodnevnog čaja, naspram onoga što me je čekalo. Jedno je kada stavljate opklade iz zabave, kako bi vikend popodneva učinili podnošljivim, a sasvim drugo kada morate da dobijete, kako bi sa vrata skinuli egzistencijalni problem. Zvuči primamljivo? Možda neki napaljeni klinac primeti da sam cool...

Nažalost, ništa od romantičnog shvatanja kockara koji je okružen lepim ženama i bezbrižan dok se novac gomila na stolu, a gazde kazina smišljaju način da mu zabrane ulazak u Vegas. Nema ničeg zabavnog i herojskog u mukotrpnom iščekivanju da nekakav finski hokejaš pošalje pak na pravo mesto, ili tajlandski teniser odigra forhend paralelu u prvom kolu turnira u Poljskoj. Vikendom je i najlakše, ponuda je bogata, a mogućnost da pronadjete događaj koji ce vam zaraditi 50 evra svakako veća. Ali, uvek osvane ponedeljak i trenutak kada lupate glavu i morate da se odlučite izmedju derbija druge norveške lige u hokeju i super-spektakularne utakmice islandske prve fudbalske lige. Dok brojke igraju pred očima, a tv-text predstavlja neumoljivog sudiju, koji vam saopštava presudu u vidu konačnog rezultata, vi već kopate po forumima Interneta pokusavajući da razumete češki, danski i portugalski i iskopate informaciju koja će doneti novac. Nisam kockar, i to me je spasilo u verovatno najčudnijoj igri čveka i njegovog ludog uma, nedostajalo mi je srce, igrao sam na sigurno i vremenom naučio da se zadovoljim malim profitom. Promenio sam stav brzinom dostojnom srpskih nakupaca i pijačarskih barona, koji su sebe proglasili političarima. Jedne večeri mi je sve bilo malo, a jutro sam dočekao sa uverenjem da je skromnost jedini put i da čovek treba da se zadovolji malim dobitkom. Nesreća ima osobinu da ti zašije džepove i ostavi večiti strah za egzistenciju i kada odjezdi svojim putem.

Loša stvar kod infarkta je što vas onesposobi da nosite gajbice i zaradite milione, kao neki odurni likovi iz naše istorije. Na berzi rada ima posla, ali su preduslov široka ledja, sposobnost da se ponovi ista mehanička radnja nošenja džakova cementa nebrojeno puta u toku dana. Nemam potrebne kvalifikacije, pa

sam cyber kladjenje doživeo kao poklon sa neba, sve što treba da nosite su podaci i rezultati u glavi, a ako jednom budem morao da nosim džak zaradjenih para pa... složićete se da tada neću biti sam i da ću ponovo zaraditi status svačijeg najboljeg druga.

Naći će se već neko da morališe, da zavrti glavom, i primeti da sam krenuo lošim putem, da su me, kao nesrećnog Pinokija mačak i ona druga bitanga sreli na putu za školu i ubedili da idemo u zezanje. Teško da možemo da povučemo paralelu izmedju drvenog dečaka i dečka sa oprugom na tesnom krvnom sudu. Školu sam završio, tako da Pinokija mogu da posavetujem da slobodno produži sa skitnicama, jer diploma ne znači ništa. Neka se učlani u partiju, ostvariće snove i bez marljivog učenja. I nemoj da ga dobra vila i onaj cvrčak što glumi savest lože da nos raste od laganja, sem par izuzetaka, lopovi na vlasti i njihova sabraća u opoziciji imaju flober normalne veličine. A čemu inače služi plastična hirurgija, neka Djepeto izvadi lovnu iz slamarice i neće biti problema.

Sa obzirom da sam bio jako usamljen u to vreme, a lekari su mi preporučivali da što više vremena provodim na čistom vazduhu, predveče bih u šetnju izvodio svoje misli. Nisu bile neka zamena za devojkicu ili, u tužnijoj varijanti, psa, ali svejedno, terale su me da koračam brže i da se klonim ljudi. Kada se svet uverio da nisam opasan počeo je da me zasipa sažaljenjem. Brzo sam nasao lek, gluvo doba, sporedni putevi, loše vreme, služili su kao štitić pred hordama znatiželjnih i saosećajnih, što bi malo da se osećaju nadmoćno. Čokću, vrte glavom, pametuju, savetuju, potkrepljuju primerima, ispaljuju instant lekove, pretresaju materiju kroz sopstveno iskustvo i čine sve da prodube jamu iz koje pokušaš da se iskobeljaš.

Srbi su u biti nadržilekari. Traže laka rešenja i univerzalne lekove. Sećam se da mi je komšija pod kojim stenje vaga za merenje težine savetovao da smršam tako što ću pred svaki obrok pojesti kilo ananasa. Dobio sam od nekog drugog besplatan savet da jedem ajkulino meso tri puta dnevno, kako bih ojačao srce. Baš kada sam se spremao da nabavim harpun i krenem u potragu za hranom, našao sam da je po moje zdravlje još bolje kitovo peraje, pa sada

proučavam kretanje Mobi Dika i planiram da kapetana Ahaba angažujem za savetnika.

- Što više pešačenja, 20 km dnevno - je omiljena terapija stručnjaka za fitness, koji su poslednji put potrčali za dvojku iz fizičkog u osnovnoj školi.

- Jedi što više povrća - brekcú zadrige batice, ne podižući pogled sa ovala jagnjetine.

- Ne smeš da se nerviraš, stres te je uništio - tvrde nervčici što u nedostatku svojih, grickaju ženine veštačke nokte.

Šta je gore od ovih čuvara narodne medicine i alternativnih metoda lečenja?

Naslućujete odgovor, uvek zamišljeni i strogi lekari iz čijih reči uvek nešto „može biti, ali ne mora da znači“. Kraljevi dvosmislenih odgovora, ljudi sa velikom količinom rezerve, kod svakog odgovora na jasno pitanje su noćna mora izgubljenog pacijenta. Mučenik traži utehu na pogrešnom mestu i to je problem većine ljudi u belim mantilima. Nemaju sluha za ljudsku tragediju i pokušavaju da drže distancu, što je i razumljivo i jedino opravdano u situaciji kada radite sa očajnim ljudima. Gde bi završio krupije koji oplakuje svakog gubitnika u kazinu?

Sa druge strane, medicina je sve, samo ne egzaktna nauka i svaki teoretičar koji tvrdi suprotno ili ne poznaje praksu ili prikriva istinu. Ni za jednu bolest na svetu ne postoji jasan uzrok, nijedan lek nije ispitan i nijedan organ se ne može lečiti, a da se ne poremeti ravnoteža u telu i ne naškodi nekim drugim funkcijama.

Budim se svako jutro prebijen, kao da sam boksovao sa Majkom Tajsonom iz vremena kada je bio sit bede, a gladan svega drugog, noge mi klecaju kao 120-godišnjem starcu sa Kavkaza koji je lišen kefiru, lice mi je tako blede da neupućeni misle da se umivam „Venishom“ sa izbeljivačem.

Uzrok, doktore?

Negde postoji priručnik standardizovanih odgovora na pitanja zbunjenih bolesnika. Ubedjen sam da pre polaganja zakletve lekari nauče da izdeklamuju objašnjenje koje će zadovoljiti rastrojenog hipohondra.

Požališ se na bol u grudima, a čarobnjak sa stetoskopom se odmah pozove na stres, univerzalni odgovor i uzrok svih dešavanja na planeti. Verujem da je stres šesti element postanka sveta i čudim se da su stari Grci propustili da ga stave uz rame vatri, vodi, vazduhu, drvetu i metalu.

Trčiš svake druge večeri u hitnu i sve te podseća na „onu noć“, dok bubnji u ušima i hladan znoj kupa čelo. Izlaziš od pospanog dežurnog lekara sa dijagnozom „strah, stres i osetljivost na vremenske prilike“. Savetuju ti da se opustiš dok dočekuješ zore i moliš se (nemojte ovo nikom reći) da se patnja završi. Nosiš svoj bol u grudima, ponosno kao Sin Božiji krst na Golgotu i prizivaš kišu kako bi ti bilo lakše. Mene su ubedili da naši životi zavise od oblaka, Sunca, žive u termometru, kvaliteta misli. Kada čujem da je Amerika odlučila da avionima prizove pameti neposlušne robove, pretpostavljam da je tamno nebo u Vašingtonu i da se sprema oluja nad Pentagonom. Kada Izrael upadne u Gazu i poravna koji izbeglički kamp, jasno mi je da je Arijel Šaron izložen prevelikom stresu. Kada klinac samoubica odluči da povede društvo iz krcatog autobusa u raj, mogu da se kladim da će u Haifi biometeorološka prognoza biti nepovoljna za hronične bolesnike.

I tako, preturam preko glave iznenadne promene vremena, olujne oblake, podmukli vetar što širi bol pod plećkom, nagle padove temperature, nakon kojih bol u mišićima postaje neizdrživ. Branim se brufenima, sredstvima za smirenje i drugom hemijom. Ratujem sa bolom, dok lekari sažaljivo vrte glavom i ponavljaju mantru:

- Sve je to u tvojoj glavi, moraš da se oslobodiš straha i raduješ životu.

Sumnjam da sultan od Bruneja ima više razloga da se budi srećan, trebalo bi da budem definicija dobrog raspoloženja. U 31. godini nosim sveži ožiljak od srčanog udara i strano telo u organizmu... ostao sam bez posla, ali sa spiskom lekova za koje je potrebno izdvojiti oko 200 evra. Sreća neizreciva, stvarno sam

taličan... a ne znam to da cenim. Tako je to kada neko nedostojan ubere detelinu sa četiri lista.

LEK

Panika je melodramatična, napada noću i iznenada, probije se iza zavese snova, prepadne i izgubi se u tami, dok šćućureni u uglu brojite otkucaje srca. Nesrećno srce pumpa kao uplašeni mornar, dok izbacuje vodu u potpalublju napuklog broda. Ovako sam zamišljao bubnjeve Apača dok se Zagor bori za život protiv nekog Indijanca, čija visina i težina odgovaraju merama Šakila O' Nila, ili Divca, da mi ne zamere na nedostatku patriotizma.

Čudno je da, dok teskoba ispunjava svaki ćošak sobe, i senke na zidu te pozivaju na ples, nikada ne dodješ na ideju da upališ svetlo. Valjda ti to podsvest govori da je stvarnost još surovija i da nakon panike sledi suočavanje sa ogoljenim jutrom, koje nema potrebu za specijalnim efektima tipa senke, šuškanja iz ormara, udaljenog cerekanja negde u zidovima. Nikako, dnevna svetlost je neprijatno otvorena, kao kada vam ljudi bolnu istinu saopštavaju u lice.

Reći sam otkrio slučajno, u jedno svitanje, dok sam pokušavao da ostanem budan, nakon što su me noćne more silovale od jednog sna do drugog. Grčevito sam se držao za jastuk, dok su mi mutne slike milovale zenice, a nepovezane misli skakutale sa jedne teme na drugu. Nekom čudnom reakcijom, možda lančanim sudarom očajanja i nade, uobličila se u prvi mah luda ideja.

Deluje, dok kucam i crna slova pune dokument u Word-u, bol se pritaji i čeka moj sledeći potez. Srce se gotovo i ne čuje, a neumorni ples senki prestaje, verovatno razočaran činjenicom da ne obraćam pažnju. Pišem neke čudne reči, pokušavam da tugu zaodenem u šareni kostim dvorske lude. Rečenice otpadaju sa ovog sasušenog drveta kao gnjilo voće. Tražim izlaz iz lavirinta, i prvi put mi se u poslednjih godinu dana čini da nisu sve ulice slepe. Nemam pravo na veliku nadu, jer čim zatvorim dokument javi se prokleta rana da me podseti i opomene da sam obeležen. Medjutim, drugačije boli, kao da sam pokolebao paniku u nameri da me odvede preko ivice.

I dalje ponekad teturam iznad provalije, čudeći se nad bezdanom koji mi se osmehuje. Zovu me dubine da se prepustim i zaboravim ukus patnje zauvek.

Ne vredi, ludilo se namerilo na ozbiljnog protivnika, kukavicu. Suviše volim da dišem da bih izabrao zaborav.

Naučio sam da iskušenje oteram rečenicama, katkad dugim i nepovezanim (verovatno ste to već primetili), nekad me iznenadi misao koja se vuče godinama i kojoj sam zabranio da se porodi, kao Radovan III onoj svojoj ćerki, mislim da se zove Georgina. I onda, usred neke noći dok trčim ka računaru i drhtavim rukama pišem terajući bol od sebe, ispliva misao, ugleda svetlost, materijalizuje se na sablasno belom ekranu. Bude lakše, kao onaj prijatan osećaj kada vas lopta pogodi tamo gde igrači u živom zidu drže ruke, očekujući da Roberto Karlos šutira, pa bol posle određenog vremena mine.

Olakšanje, baš.